

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

Problematika obchodování s lidmi v České republice a projekty pomáhající při péči o oběti obchodování s lidmi

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce :

PhDr. Alena Plšková

Vypracoval :

Bc. Antonín Vavrda

Praha 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „ Problematika obchodování s lidmi v České republice a projekty pomáhající při péči o oběti obchodování s lidmi „ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné.

Praha , 9. března 2010

Antonín Vavrda

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za neocenitelnou metodickou pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování mé diplomové práce. Děkuji také všem pracovníkům a pracovnícím nevládních a mezivládních organizací za jejich podporu a názory. Stejně tak jim děkuji i za to, že mě v uplynulém desetiletí naučili svoje chápání pomoci obětem obchodování s lidmi a tím mě k sepsání této práce dovedli.

Antonín Vavrda

OBSAH

Úvod	3
1. Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování	
1.1 Vývoj trestné činnosti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v podmínkách České republiky	6
1.2 Sexuální vykořisťování žen	7
1.3 Sexuální vykořisťování nezletilých a mladistvých osob	13
1.4 Vyhodnocení příčin rozvoje trestné činnosti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v podmínkách České republiky	18
2. Péče o oběti obchodování s lidmi v podmínkách České republiky a její vývoj	24
2.1 Evropské projekty zaměřené na problematiku obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a pomoc obětem realizované v České republice	
2.1.1 Program DAPHNE	26
2.1.2 Program DAPHNE II.	29
2.1.3 Program PHARE	30
2.1.4 Program pro policejní a soudní spolupráci v trestních věcech (AGIS)	31
2.1.5 Společný regionální operační program (SROP)	32
2.1.6 Projekt MAGDALA	34
2.2 Nejvýznamnější nevládní a mezivládní organizace zabývající se v rámci České republiky problematikou obchodování s lidmi a pomoci obětem obchodování s lidmi	36
2.2.1 Charita Česká republika	37
2.2.2 La Strada Česká republika	38
2.2.3 Mezinárodní organizace pro migraci	39

3.	Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi	
3. 1.	Právní rámec Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi	41
3. 2.	Obecné zásady a způsoby praktické aplikace Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi	43
3. 3.	Institut tzv. „ lhůty na rozmyšlenou „ jako stěžejní části Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi	47
3. 4.	Právní normy, které zásadním způsobem ovlivňují jednotlivé části praktické aplikace Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi	51
4.	Případové studie	66
4. 1.	Případová studie Iriny	67
4. 2.	Případová studie Mirky	71
4. 3.	Případová studie Ivany	76
4. 4.	Případová studie Květy	79
5.	Mapování pohledu odborné veřejnosti na problematiku obchodování s lidmi v podmínkách České republiky	83
5. 1.	Stanovené hypotézy	84
5. 2.	Zvolená metoda výzkumu	85
5. 3.	Charakteristika respondentů	86
5. 4.	Průběh výzkumu a jeho výsledky	87
5. 5.	Vyhodnocení výsledků provedeného výzkumu	100
	Závěr	102
	Resumé	105
	Anotace	106
	Seznam použité literatury	107
	Seznam příloh	110

ÚVOD

Moje diplomová práce je zaměřena na sociálně patologické aspekty trestné činnosti obchodování s lidmi a především pak na problematiku péče o oběti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Po dobu osmi let jsem pracoval na Odboru obchodu s lidmi a nelegální migrace Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR. Po celou tuto dobu jsem se setkával s oběťmi obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. V letech 2002 až 2008 jsem se podílel na koordinaci činnosti Služby kriminální policie a vyšetřování v rámci fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi v České republice.

Obchodování s lidmi je pojmem, se kterým se od počátku 90. let minulého století setkáváme i v České republice. Vysvětlení tohoto pojmu by však pro většinu naší populace, která nepatří mezi odbornou veřejnost bylo pravděpodobně obtížným úkolem. Domnívám se, že většina dotázaných by zmínila problematiku prostituce, ve skutečnosti však problematika obchodování s lidmi postihuje podstatně širší oblasti kriminality. Obchodování s lidmi na rozdíl od prostituce je druhem trestné činnosti, které se dopouštějí výhradně skupiny organizovaného zločinu. Vzhledem k rozsahu této trestné činnosti, její struktuře, počtu obchodovaných osob, nárokům na počet osob, které je nutno do trestné činnosti zapojit, nárokům na její organizační zajištění a vzhledem k mezinárodnímu, respektive globálnímu charakteru této trestné činnosti tomu ani jinak nemůže být. V těchto souvislostech však významně roste nebezpečnost problematiky obchodování s lidmi pro každou společnost a Česká republika v tomto ohledu není žádnou výjimkou. Obchodování s lidmi jako specifický obor trestné činnosti je bezesporu jedním z nejzávažnějších fenoménů, které v současné době negativně ovlivňují každodenní život lidské populace

prakticky na celé naší planetě. U obchodovaných osob jsou těmi nejdrastičtějšími způsoby potlačovány jejich nejzákladnější práva a svobody. Metody skupin organizovaného zločinu jsou neobyčejně brutální a zisky, které těmto skupinám obchodování s lidmi přináší, jsou podle odhadů minimálně stejně vysoké, jako zisky z obchodu s drogami. Latence této trestné činnosti je obrovská a provedení jakýchkoliv kvalifikovaných odhadů je takřka nemožné. Podle údajů řady organizací se počet osob, které jsou každoročně ve světě obchodovány pohybuje mezi 2 až 5 miliony. Obchodování s lidmi je trestnou činností, která je srovnatelná s otrokářstvím a skutečnost, že i v současnosti se na naší planetě vyskytují formy otrokářství je bezesporu znepokojivá a značně alarmující. Stejně znepokojivá je i skutečnost, že oběti obchodování s lidmi jsou velmi často natolik postiženy touto trestnou činností, že bez cizí pomoci nejsou schopny návratu k normálnímu životu. Problematika obchodování s lidmi zasáhla Českou republiku po společenských změnách, které proběhly v listopadu roku 1989 s razancí, která je nevídaná. Se společenskými změnami byly nedílně spjaty i určité okolnosti, které tomuto nevídaně dynamickému nástupu nepochybně velmi napomohly. O těchto okolnostech budu ještě podrobněji hovořit, již na tomto místě je však nutno připomenout značně rozkolísanou legislativní situaci, částečnou paralyzaci funkčnosti policie a ostatních bezpečnostních složek státu, primární zájem veřejnosti na vývoji společenských a hospodářských změn a potlačení jejího zájmu o vývoj bezpečnostní situace a řadu dalších. Všechny tyto okolnosti ve svém důsledku vedly k tomu, že problém obchodování s lidmi se stal součástí našeho každodenního života, aniž by si to naše společnost nějak zřetelněji uvědomila.

Cílem mé diplomové práce je popsání problematiky trestné činnosti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a péče o oběti této trestné činnosti v podmínkách České republiky a zhodnocení, zda je tato péče dostatečně institucionálně i finančně zajištěna. Současně je mým cílem i zhodnocení, zda

problematika obchodování s lidmi obecně je v České republice uspokojivým způsobem prezentována, diskutována a vysvětlována laické i odborné veřejnosti. Po dobu svého působení na Odboru obchodu s lidmi a nelegální migrace Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR při práci s oběťmi obchodování s lidmi jsem postupně zjišťoval, jak vysoké kvalifikační nároky tato činnost klade. Jedná se dle mého názoru o vysoké nároky na teoretické vědomosti i na schopnost aplikovat tyto vědomosti v praktické činnosti. Jde o vědomosti značně multidisciplinární, za nejdůležitější osobně považuji obory psychologie, sociální pedagogiky, obory práva trestního, správního, občanského i mezinárodního. Současně tato činnost klade vysoké nároky i na meziresortní spolupráci a tím přesahuje i do oborů managementu a řízení lidských zdrojů. Zpočátku své činnosti jsem využíval praktických zkušeností především pracovníků nevládních a mezivládních organizací a tyto aplikoval do činnosti pracovníka Policie ČR. Charakter činnosti, kterou jsem vykonával a nároky na teoretické vědomosti se rozhodujícím způsobem podílely na tom, že jsem pro svoje další vysokoškolské studium zvolil právě obor Sociální pedagogiky na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Dosavadní průběh studia mně utvrzuje v tom, že se jednalo o správnou volbu a že zvolený obor studia je pro výše popsanou činnost dle mého názoru tím nejpřínosnějším.

Zpracováním diplomové práce na zvolené téma se pokusím tento názor potvrdit a doložit, že teoretické znalosti získané studiem oboru sociální pedagogiky jsou jedním z nezbytných předpokladů pro úspěšnou činnost při práci s oběťmi obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.

1. Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování

1.1 *Vývoj trestné činnosti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v podmínkách České republiky*

Trestná činnost obchodování s lidmi prodělala v podmínkách samostatné České republiky, respektive Československé i České a Slovenské federativní republiky velice bouřlivý vývoj a eskalaci a to ve značně krátkém časovém období, jak jsem již zmínil v úvodu. Tyto jevy byly nejmarkantnější a nejsnáze sledovatelné především v první polovině devadesátých let minulého století. Téměř ze dne na den na našem území rostly noční kluby, v ulicích měst a podél exponovaných pozemních komunikací začaly postávat desítky žen nabízejících sexuální služby. Současně se začala vynořovat problematika dětské pornografie na Internetu, homosexuální prostituce nezletilých a mladistvých a řada dalších souvisejících negativních jevů. Již od počátku nejpodstatnější část problému tvořila trestná činnost obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Zpočátku se tato trestná činnost soustřeďovala především v oblastech kam směřovalo největší množství návštěvníků z tzv. „kapitalistických“ zemí, tedy do lokalit u státních hranic se Spolkovou republikou Německo a s Rakouskem. Největší množství nočních klubů, ve kterých byly sexuální služby nabízeny, bylo v tehdejší době soustředěno v okolí měst Cheb a Znojmo. Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování bylo již od počátku zcela ovládáno mezinárodními skupinami organizovaného zločinu, které si především v období let 1990 až 1994 rozdělovaly naše území na jakési svoje sféry vlivu. Současně s tímto rozdělováním území se jednotlivé skupiny organizovaného

zločinu zapojily do obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Noční kluby byly budovány v nemovitostech, které si skupiny organizovaného zločinu pronajímaly od našich občanů, naši občané rovněž zajišťovali chod těchto podniků jako barmani a ostatní provozní personál. Zahraniční skupiny organizovaného zločinu potom zajišťovaly především dovoz obchodovaných žen do těchto nočních klubů, dozor nad těmito ženami a odvod finančních zisků do zahraničí. Zhruba do poloviny devadesátých let minulého století byla převážná většina žen v těchto nočních klubech cizinek, přičemž tyto ženy většinou pocházely ze stejných zemí a oblastí, jako skupiny organizovaného zločinu, které jednotlivé kluby vlastnily. Stejně jako v ostatních oblastech působení skupin organizovaného zločinu na území České republiky i v problematice obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování bylo od počátků patrné propojování zahraničních skupin organizovaného zločinu a domácích pachatelů. Občané České republiky postupně od úloh jakéhosi pomocného personálu přecházeli do vyšších postavení a stávali se z nich vedoucí jednotlivých klubů, respektive v některých případech i jejich majitelé. S tímto vývojem pochopitelně souvisela i skutečnost, že v těchto klubech začaly pracovat jako prostitutky státní příslušnice České republiky. Zejména v oblastech s vysokou nezaměstnaností byl tento jev markantní již ve druhé polovině devadesátých let minulého století.

1.2 Sexuální vykořisťování žen

Značné množství žen, především cizinek, které v nočních klubech pracovaly jako prostitutky bylo skutečnými oběťmi obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Všechny skupiny organizovaného zločinu používají v podstatě

totožnou, poměrně jednoduchou a přitom velice účinnou taktiku při tipování, získávání a následném sexuálním vykořisťování žen. Skupiny organizovaného zločinu mají striktně postavenou a dodržovanou hierarchii a dělbu úkolů, což je koneckonců jedním ze znaků skutkové podstaty trestného činu účasti na zločinném spolčení. „ Nejvyšší patro „ celé skupiny organizovaného zločinu většinou sídlí v tzv. „ zemi původu „ , tedy zemi, kde jsou většinou i získávány ženy pro práci prostitutek. Střední „ patro „ takové skupiny organizovaného zločinu většinou přebývá v tzv. „ cílové zemi „ , tedy zemi, kde se nacházejí noční kluby patřící této skupině, do kterých jsou získané ženy dopravovány. Toto „ střední patro „ má především na starosti bezproblémový chod všech nočních klubů, jejich personální obsazení, dozor nad ženami, které v klubech pracují a především pak zajištění patřičných zisků a jejich odvod do „ nejvyššího patra „ . Další část skupiny organizovaného zločinu působí v tzv. „ zemi původu „ a jejím úkolem je především získávání žen a zajištění jejich dopravy do „ cílové země „ . Při této činnosti využívají především hroživé ekonomické situace v konkrétní zemi původu. Vytipovaným ženám je z jejich strany nabízena v České republice především práce v pohostinství, úklidu a různých dalších službách, v modelingu, cestovním ruchu, v dělnických profesích, v práci na tržnicích u prodejních stánků a podobně. Je nutno si uvědomit, že pro takto získávané ženy je Česká republika v porovnání s jejich vlastní ekonomickým „ rájem „ . Nabídka byť jen krátkodobého několikaměsíčního zaměstnání se slibovaným výdělkem kolem 10 000,- Kč měsíčně pro tyto ženy představuje ekonomické zajištění jejich rodin na několik dalších let. Při takto nastaveném procesu nábírování žen je pochopitelné, že skupiny organizovaného zločinu získávají poměrně podrobný přehled o ekonomické situaci těchto žen, seznamují se s jejich rodinnými příslušníky včetně jejich dětí, získávají přehled o dosavadním životě těchto žen. Přestože si to ženy vůbec neuvědomují, již v této fázi nastává proces jejich sexuálního vykořisťování, neboť všechny tyto informace jsou později skupinami organizovaného zločinu zneužity. Velké množství žen žije

v oblastech, které jsou velmi vzdálené od správních center. Proto velmi rádo využije nabídky skupin organizovaného zločinu na vyřízení všech potřebných cestovních formalit, včetně zařízení vstupního víza. V řadě případů se jedná i o zařízení vydání cestovního pasu, neboť množství naborovaných žen cestovní pas do té doby vůbec nemívá. Skupiny organizovaného zločinu poskytnou ženám finanční prostředky na vyřízení všech těchto formalit, často jim rovněž půjčují peníze potřebné pro složení požadované finanční jistiny při vstupu do cílové země, nabízejí ženám úhradu cestovních výdajů. Většina žen těchto nabídek využívá a zcela nevědomě tak vytvářejí další nástroj, tzv. „ vázaný dluh „ , který je skupinami organizovaného zločinu využíván pro jejich pozdější vydírání a sexuální vykořisťování. Poté, co ženy přicestují do cílové země, ujme se jich další část skupiny organizovaného zločinu, která v podstatě dovrší proces zahájení sexuálního vykořisťování těchto žen. Ženy jsou v několika prvních dnech ubytovány většinou v některém z pronajatých bytů, kde jsou poměrně brzy seznámeny s tím, že práce, kterou do cílové země původně přijely vykonávat, je pro ně v té chvíli nedostupná. Tato nedostupnost je odůvodněna například tím, že místo je již obsazeno, podnik nebo firma zanikly, tržnice byla přestěhována do jiného města, variací jsou desítky a desítky. Téměř současně s tímto vysvětlením je ženám nabídnuta možnost pracovat jako prostitutky. Další jednání skupin organizovaného zločinu se řídí tím, jak konkrétní žena reaguje. Pokud odmítá tuto práci vykonávat, je většinou přistoupeno k verbálnímu nátlaku, při kterém je využito všech argumentů, které jsem již popsal v předchozí části. Ženám je předestřena suma, kterou skupina organizovaného zločinu vynaložila na vyřízení cestovních formalit a samotnou cestu žen do cílové země. Je jim řečeno, že budou pracovat jako prostitutky jen tak dlouho, pokud tyto peníze nevydělají a skupině organizovaného zločinu nevrátí, potom si v cílové zemi mohou dělat co chtějí. Ženy v této chvíli vůbec netuší, že jejich výdělek na vrácení této finanční částky, která je navíc skupinami organizovaného zločinu úmyslně několikanásobně nadsazena, většinou nikdy nemůže stačit. Řada žen po víceméně

krátké úvaze tuto nabídku přijímá. Skupinami organizovaného zločinu je přitom velmi dovedně využíváno skutečnosti, že ženy se nacházejí většinou stovky nebo tisíce kilometrů od domova a vzhledem k jejich ekonomické situaci je vyloučeno, aby jejich příbuzní se v cílové zemi mohli vůbec někdy objevit. Skupinami organizovaného zločinu je tato skutečnost ženám opakovaně předestírána a je tak utlumována jejich obava z toho, že se jejich rodiny dozví, jakou práci v cílové zemi vykonávaly. Pokud ženy i nadále odmítají jako prostitutky pracovat, skupiny organizovaného zločinu přistupují k zesílení nátlaku, ženám je zopakováno, že skupiny organizovaného zločinu mají detailní přehled o jejich rodinném životě a je jim poměrně jasně naznačeno, že by jejich blízkým mohlo být ublíženo. Většina žen vlivem obav z naplnění těchto hrozeb souhlasí. Pokud žena tento nátlak vydrží a nadále odmítá práci prostitutky, skupiny organizovaného zločinu mají různé varianty dalšího postupu. Balkánské skupiny organizovaného zločinu, především pak albánské a bulharské skupiny se nerozpakují používat i fyzického násilí. Je dostatečně znám případ bulharské skupiny organizovaného zločinu pod vedením Cvetomira Belčeva, která v první polovině devadesátých let minulého století působila v oblasti Teplic . Tato skupina se nerozpakovala dvě prostitutky exemplárně mučit a následně zavraždit jen proto, aby ostatní ženy poslouchaly jejich příkazy a vydělávaly dostatek peněz. Skutečnost, že balkánské skupiny organizovaného zločinu přistupují často k využití fyzického násilí vůči ženám souvisí s postavením žen na Balkáně a s jejich společenskou rolí, která je jim v těchto zemích dána. V současné době však využívání fyzického násilí vůči ženám, které odmítají pracovat jako prostitutky, již ze strany většiny skupin organizovaného zločinu téměř vymizelo. Nejvýznamnějším důvodem je pravděpodobně skutečnost, že ve zdrojových zemích je skutečně kritická ekonomická situace a tedy obrovské množství žen, které jsou ochotny cestovat za výdělkem do zahraničí . Podstupovat riziko uplatňování fyzického násilí vůči ženám a tím zvyšovat možnost střetu s bezpečnostními složkami v cílových zemích je pro skupiny organizovaného

zločinu tedy v podstatě již zbytečné. Proto již v současnosti atributy donucení spočívají téměř výhradně ve verbálním nátlaku na ženy, ke kterému dochází téměř výlučně až v cílových zemích. Za celou dobu své praxe jsem rovněž nezaznamenal případ, že by v České republice byla sexuálně vykořisťována žena, která by v zemi původu byla unesena nebo jinak násilím donucena k cestě na území České republiky. Poté, co žena souhlasí s tím, že bude pracovat pro skupinu organizovaného zločinu jako prostitutka, je zpravidla ve velmi krátké době umístěna v některém z nočních klubů nebo privátů. Teprve zde je podrobně seznámena s podmínkami, za kterých bude nucena pracovat. Ženě je vysvětleno, kolik zákazníků musí denně přijmout, aby byla schopna zaplatit veškeré poplatky za ubytování a řadu dalších „ služeb „, které jí údajně skupina organizovaného zločinu poskytuje. Ve skutečnosti se jedná o pečlivě promyšlený systém, jehož jediným účelem je prakticky veškeré peníze, které žena vydělá, jí zase obratem vzít. Tímto způsobem se obchodovaná žena dostává do spirály, ze které po nějaké době v podstatě nemá téměř žádnou šanci sama vyklouznout. Peníze, které vydělá, postačují stěží na zaplacení všech požadovaných poplatků a pokrytí jejích osobních potřeb, v žádném případě však není schopna splácet onen „ vázaný dluh „, který jsem již popsal. Zcela logicky se ženy po určité době dostávají do stadia, kdy jim končí platné povolení k pobytu na území ČR. Skupiny organizovaného zločinu využívají i této skutečnosti, nabízejí ženám zprostředkování vyřízení pobytových formalit, samozřejmě za další peníze, které jim ženy musí splácet. V řadě případů dochází k tomu, že skupiny organizovaného zločinu ženám tyto pobytové formality nevyřídí a po uplynutí určité doby je obchodovaná žena seznámena s tím, že nemá platné povolení k pobytu. Tím se tyto ženy ještě více dostávají do područí svých vykořisťovatelů, v podstatě se začnou obávat vycházet na ulici, řada z nich už od skupin organizovaného zločinu ani nedostane nazpět svůj cestovní pas. Skupiny organizovaného zločinu dokonale využívají všech okolností, které jim mohou napomoci k získání naprosté nadvlády nad jednáním obchodovaných žen a k

možnosti s nimi neomezeně manipulovat. Čím vzdálenější je země původu obchodovaných žen a čím větší jsou např. etnické a kulturní rozdíly mezi zemí původu a cílovou zemí, tím snazší je pro skupiny organizovaného zločinu obchodované ženy takřka neomezeně ovládat a rozhodovat o jejich osudech. Osobně jsem se setkal s případem, kdy jedna vietnamská žena po dobu téměř dvou let pracovala jako prostitutka v jedné vietnamské restauraci na okraji Prahy, přičemž po celou dobu jí nebylo umožněno prostory této restaurace opustit a neměla nejmenší tušení, v jaké zemi se vůbec nachází.

Ve zprávě UNICEF z června 2002 o obchodování s lidmi v jihovýchodní Evropě je uvedeno, že v Moldávii, která byla v té době jednou z hlavních zdrojových zemí, se v té době vyskytovaly vesnice, z nichž více než polovina obyvatel emigrovala do zahraničí. V některých vesnicích se vůbec nenacházely ženy. Obyvatelé, kteří měli nějaké peníze, využívali služeb převaděčů. Ti, kteří peníze neměli, uzavírali smlouvy s obchodníky s lidmi a ženy museli zapůjčené peníze v zahraničí „odpracovat“. Obchodníci s lidmi byli v mnoha případech domluveni s pohraniční policií, která tyto ženy při návratu zadržela a zabavila jim veškeré vydělané peníze. Tím byly tyto ženy donuceny znovu vycestovat do nějaké cílové země a opět zde pracovat jako prostitutky pro skupiny organizovaného zločinu. Moldávie přitom byla jen jedním z příkladů toho, jak extrémní chudoba, nezaměstnanost, rozpad sociálních sítí, patriarchální uspořádání společnosti a genderově podmíněné násilí na ženách napomáhá skupinám organizovaného zločinu při obchodování s lidmi.

Popisem celého procesu sexuálního vykořisťování žen ze strany skupin organizovaného zločinu jsem se snažil postihnout veškeré klíčové okolnosti, které ve svých důsledcích mívají v řadě případů velmi závažné následky. Vykořisťované ženy jsou v takovýchto případech ve velmi špatném psychickém stavu. Jejich sociální vazby na rodinné příslušníky i na okolí jsou v podstatě zpřetrhány, často bývá tento stav již nevratný. Ženy ztrácejí schopnost navazovat normální sociální

vazby, v podstatě komunikují pouze s osobami, které je vykořisťují, se svými zákazníky a se ženami, které rovněž pracují jako prostitutky. Ztrácejí schopnost pečovat o děti, schopnost hospodařit s finančními prostředky, schopnost jednat na úřadech a podobně. Právě proto chápu jako nesmírně důležitou skutečnost, že již i v České republice jsou realizovány projekty, které se zabývají všestrannou pomocí těmto ženám a že do těchto projektů vedle nevládních organizací jsou již zapojeny i orgány státní správy.

1.3 Sexuální vykořisťování nezletilých a mladistvých osob

Dalším druhem sexuálního vykořisťování je zneužívání nezletilých a mladistvých osob. Pro každou společnost je problematika zneužívání dětí a mladistvých tématem velice citlivým a Česká republika není v tomto ohledu žádnou výjimkou. Do roku 1989 se v naší republice problematika sexuálního zneužívání dětí a mladistvých koncentrovala téměř výhradně do oblasti zneužívání některou osobou, které byly děti a mladiství svěřeni do péče. Jednalo se převážně o rodiče, pěstouny nebo osoby z řad učitelů, trenérů sportovních oddílů či vychovatelů. V celkovém kontextu se jednalo o případy značně ojedinělé a lze konstatovat, že na tom měl velký podíl celkový systém péče o děti, který v té době fungoval a také velmi dobře nastavená spolupráce všech zainteresovaných resortů včetně tehdejší Veřejné bezpečnosti. Po roce 1989 došlo v této oblasti ke značným změnám. Stejně jako prošla obrovskou eskalací problematika sexuálního vykořisťování žen, i problematika sexuálního vykořisťování dětí a mladistvých zaznamenala velký a poměrně rychlý vývoj. Úměrně se společenskými změnami se měnil i do té doby fungující systém péče o děti a mládež, spolupráce jednotlivých zainteresovaných orgánů státní správy.

Především se postupně vytrácela spolupráce školních zařízení s orgány Policie České republiky. Dřívější poměrně striktně dodržovaná oznamovací povinnost o projevech nezákonné činnosti žáků, o podezření, že dochází k sexuálnímu zneužívání žáků nebo že jsou vystaveni nějaké formě násilí postupně přestávala být dodržována a školy tuto oznamovací povinnost ve vztahu k orgánům Policie České republiky přestávaly plnit. Stejným způsobem byla podstatně narušena součinnost Odborů péče o děti a mládež tehdejších obvodních nebo okresních správních úřadů s orgány Policie České republiky. K těmto změnám se připojila i výrazně vyšší pracovní vytíženost některých skupin obyvatelstva, do té doby neznámý fenomén nezaměstnanosti a řada dalších okolností. Ty měly ve svém souhrnu vliv na to, že vzrostl počet dětí, o které se jejich rodiče nebyli schopni řádně starat ať již vlivem nedostatku času nebo nedostatku finančních prostředků. V důsledku znatelného zmírnění kontroly nad takovými ukazateli, jako je např. povinná školní docházka začal vzrůstat počet dětí, které přestaly navštěvovat školská zařízení. Částečně se rozpadl systém organizování mimoškolních aktivit a jejich financování a bylo by možno vyjmenovat ještě celou řadu dalších okolností, které bezpochyby měly negativní vliv na růst počtu případů sexuálního vykořisťování dětí a mladistvých v České republice po roce 1989. V současnosti je možno konstatovat, že tato problematika je soustředěna převážně do oblasti homosexuální prostituce nezletilých a mladistvých osob a do problematiky výroby a šíření dětské pornografie po Internetu. Kromě výše popsanych příčin souvisí rozvoj homosexuální prostituce nezletilých a mladistvých rovněž s uvolněním hraničního režimu a rozvojem cestovního ruchu. Především do hlavního města Prahy spolu s ostatními turisty směřuje i řada homosexuálně zaměřených cizinců, kteří vyhledávají prostitutky z řad českých dětí a mládeže. Aktivity těchto turistů jsou směřovány do dobře známých lokalit v okolí pražského Wilsonova nádraží, do Fantovy kavárny v prostorách tohoto nádraží a do některých podniků v dalších částech Prahy. Nezletilí a mladiství prostitutky pocházejí buďto z řad chovanců, kteří jsou na útěku z některého

výchovného zařízení pro děti a mládež nebo z řad mládeže, která má bydliště v okolí některého z podniků pro homosexuálně zaměřené turisty. Po řadu let toto pravidlo platilo např. pro již neexistující podnik „PINOCCHIO“ nedaleko Wilsonova nádraží. V případech homosexuální prostituce nezletilých a mladistvých se nejedná o případy, kdy je vůči obětem uplatňováno verbální nebo fyzické násilí, naopak je zde velmi výrazně rozpoznatelný prvek dobrovolnosti. Přesto je i zde zjevný vliv skupin organizovaného zločinu a bezpochyby se o sexuální vykořisťování jedná. Navíc je zde velmi závažný i fakt, že poskytovateli těchto služeb jsou nezletilí a mladiství, kteří ve většině případů homosexuálně zaměření vůbec nejsou a tuto činnost berou pouze jako prostředek snadného a rychlého získání značných finančních částek. Vliv prostředí, ve kterém se při této činnosti pohybují, na jejich další osobnostní vývoj, na formování jejich sociálních a morálních hodnot i na schopnost jejich pozdějšího života a plnění základních sociálních rolí např. otců, manželů, pracujících, je často vysoce negativní.

Další oblastí, kde skupiny organizovaného zločinu vyvíjejí široké aktivity, je problematika sexuálního vykořisťování dětí za účelem výroby dětské pornografie. S rozvojem Internetu a s jeho nesporným přínosem pro život lidstva se zcela pochopitelně objevily i kriminální aktivity, které Internet využívají, respektive zneužívají. Výroba a šíření dětské pornografie je pravděpodobně nejzávažnější z těchto aktivit. Nejzávažnější proto, že jejími oběti se stávají děti, tedy osoby, jejichž klidný a nerušený vývoj se každá společnost snaží co nejvíce chránit a podporovat. Relativní anonymita Internetu a samozřejmě také obrovská poptávka po produktech s tématem dětské pornografie však způsobují, že tato problematika již po dlouhou řadu let zaměstnává policejní sbory téměř všech světových zemí. Po roce 1989 s rozvojem Internetu tento problém zasáhl i Českou republiku a přetrvává do současnosti. V podmínkách České republiky navíc můžeme velmi zřetelně spatřovat, že tento problém je ze strany odpovědných orgánů dlouhodobě podceňován. Na jeho řešení nebo alespoň odpovídající monitorování, represí i

prevenci nejsou uvolňovány dostatečné prostředky a vyčleňovány dostatečné kapacity. Legislativní pravidla, která je možno v České republice pro boj s dětskou pornografií využít jsou značně nedostatečná, ať se již jedná o legislativní možnosti preventivního monitorování Internetu nebo o samotnou trestně právní úpravu možného postihu pachatelů. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že situace je natolik špatná, že v případě realizací velkých mezinárodních skupin pachatelů této trestné činnosti nejsou naše policejní složky většinou ani kontaktovány. Případné tresty, které pachatelům v České republice hrozí, jsou totiž v porovnání se zahraničím skutečně neuvěřitelně nízké a neodpovídají vynaloženému úsilí a finančním prostředkům na případné trestní řízení. Policejní specialisté, kteří by se zabývali monitorováním Internetu a vyhledáváním podezřelých webových stránek jsou stále jen slibovanou hudbou budoucnosti. Současná skupina specialistů na Policejním prezidiu ČR svým počtem na plnění těchto úkolů nemůže stačit.

Poslední druhem trestné činnosti páchané na dětech v souvislosti se sexuálním vykořisťováním je samotná dětská prostituce. Jedná se pravděpodobně o jedno z nejcitlivějších témat souvisejících se zneužíváním dětí, respektive se sexuálním vykořisťováním. Osobně se domnívám, že v podmínkách České republiky se jedná o téma natolik citlivé, že jsou velmi zřetelné snahy o potlačení diskusí o této problematice, respektive že jsou mnohdy velmi zřetelné snahy o bagatelizaci tohoto problému. V mnoha asijských, afrických, latinskoamerických a balkánských zemích je dětská prostituce jevem poměrně běžným, ve světě obecně známým a tyto země jsou dlouhodobě cílem tzv. „ sexuální turistiky „ . V České republice začala být problematika dětské prostituce poprvé zmiňována v první polovině devadesátých let minulého století v souvislosti se situací v příhraničním regionu se Spolkovou republikou Německo, konkrétně se situací ve městě Cheb. V tomto regionu začala vyvíjet značné aktivity německá nevládní organizace KARO, která situaci v Chebu v souvislosti se sexuálním vykořisťováním žen začala poměrně podrobně a intenzivně mapovat v rámci stejnojmenného sociálního projektu. Zcela

nevyhnutelně přitom tato nevládní organizace musela narazit i na problematiku zneužívání dětí a jejich sexuálního vykořisťování, a to především v romském etniku. Některá zjištění, která byla touto organizací opakovaně publikována, jsou vsutku alarmující a bezpochyby mají racionální základ. Způsob mediální prezentace, často konfrontační přístup organizace KARO k českým úřadům včetně orgánů Policie České republiky a Ministerstva vnitra ČR však zapříčinily, že řada zjištění této organizace nebyla dostatečně rozpracována¹. K tomu přispěl rovněž fakt, že u některých případů, mediálně prezentovaných organizací KARO bylo následným šetřením Policie ČR prokázáno, že se jedná o smyšlené údaje a v podstatě neexistující případy. Současně však považuji za nutné zdůraznit, že dle mého názoru není problematice dětské prostituce v České republice věnován dostatečný prostor a tato věc není dostatečně diskutována ani medializována. Nemalou měrou k tomu přispívá i skutečnost, že legislativní situace v České republice především v oblasti trestního práva neodpovídá současné situaci. V předchozím textu jsem již zkonstatoval, že trestní sazby za trestné činy páchané na dětech jsou velmi nízké v porovnání s ostatními evropskými zeměmi. V Konvenci OSN o právech dětí přijaté 20. 11. 1989 se v oddílu I., článek I. uvádí, že každý člověk, jenž nedosáhl osmnáctého roku života, je dítě. V České republice však právní systém stále rozlišuje kategorie nezletilých, tedy osob do patnáctého roku věku a mladistvých, tedy osob od patnácti do osmnácti let věku. Tato skutečnost celou situaci dle mého názoru značně komplikuje, ať již se jedná o shromažďování a vyhodnocování statistických údajů o kriminalitě, o právo na zastupování při právních úkonech včetně úkonů procesních a o řadu dalších právních i sociálních oblastí. Že se jedná o problematiku vysoce citlivou a nesmírně závažnou dokládá i skutečnost, že podle odhadů výkonné ředitelky UNICEF ze srpna 1996 činil roční zisk zločineckých skupin z dětské pornografie a prostituce 250 miliard EUR. Hodnocení jednotlivých států

¹ SCHAUER, C. , Silniční prostituce dětí – Zpráva z německo-českých hranic, vydal Německý výbor UNICEF , ECPAT Německo , © 2003 Horlemann

přítom připouští domněnku, že skutečné zisky mohou být ještě mnohem vyšší. Kvalifikované odhady z pozdějšího období nejsou v této oblasti k dispozici, všeobecně je však ustálen názor, že nedošlo prakticky k žádnému zlepšení situace. V roce 2002 bylo pouze ve Spolkové republice Německo objasněno celkem 15 998 případů sexuálního zneužití dětí.

1. 4 Vyhodnocení příčin rozvoje trestné činnosti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v podmínkách České republiky

V závěru této kapitoly se ještě krátce zmíním o příčinách, které dle mého názoru vedly k tomu, že počátkem devadesátých let minulého století byla Česká republika zasažena problémem obchodování s lidmi rychlostí a intenzitou vsutku zarážející. Rozvoj této problematiky v našich podmínkách byl tak rychlý a rozsáhlý, že alespoň pokusy o jakousi odpovídající reakci ze strany orgánů státní správy a moci České republiky přišly se zpožděním čtyř až pěti let.

Příčin takto dynamického vývoje a eskalace je celá řada a je velmi obtížné popsat a vyhodnotit všechny. Pokusím se však krátce popsat alespoň ty příčiny, které pokládám za nejdůležitější. V období první republiky, tedy v období let 1918 – 1938 a následně i krátce v poválečném období do února 1948 byla prostituce v podstatě pojímána jako výdělečná činnost. Její provozování podléhalo jistým zákony stanoveným pravidlům a situace v této oblasti byla poměrně přehledná a dobře kontrolovatelná orgány státní správy. V podmínkách ČSSR po únoru 1948 začala být prostituce jevem, který byl prezentován jako neslučitelný se socialistickou morálkou. Ze strany vedoucích představitelů země, justice i tehdejší policie bylo veřejnosti opakovaně sdělováno, že je jevem nejprve mizejícím, později v podstatě

neexistujícím. Ve skutečnosti ani v podmínkách ČSSR prostituce nikdy skutečně nevytizela, z hlediska kriminálních statistik i z hlediska sociálně – patologického však byla jevem zanedbatelným. Fungoval přísný hraniční režim, propracovaný systém kontroly pohybu tzv. vízových cizinců po území tehdejší ČSSR, bylo poměrně málo hotelů, kde se tito cizinci ubytovávali. Velmi pečlivá kontrola těchto hotelů ze strany tehdejších bezpečnostních orgánů, to vše bylo v souhrnu příčinou toho, že jednak byla nízká poptávka po službách prostitutek, jednak žen, které skutečně prostituci provozovaly bylo relativně málo a v podstatě všechny byly pod kontrolou bezpečnostních orgánů. Současně je možno konstatovat, že převažující většina žen, které pracovaly jako prostitutky a za svoje klienty měly vízové cizince, pracovaly s tichým souhlasem bezpečnostních orgánů. Za svoji činnost nebyly až na zanedbatelné výjimky nikdy trestně stíhány, přestože tehdejší trestní zákoník svým ustanovením § 203 o příživnictví k tomu poskytoval poměrně široké možnosti. Zbytek žen, které prostituci provozovaly spíše příležitostně, byl svým počtem skutečně téměř bezvýznamný a jejich činnost byla pro tehdejší společnost takřka nepostřehnutelná. Tyto závěry potvrzují i kriminální statistiky zveřejňované před rokem 1989, kdy stíhaných a odsouzených trestných činů příživnictví spáchaných formou provozování prostituce a trestných činů kuplířství bylo zanedbatelné množství. Lze tedy konstatovat, že přestože ani v socialistické společnosti se nepodařilo prostituci jako společenský jev zcela odstranit, propracovaným souborem opatření se podařilo učinit z prostituce jev téměř bezvýznamný.

Všechny tyto skutečnosti měly současně vliv i na další oblasti společenského života. Za nejvýznamnější je možno považovat dlouhodobé formování obecného povědomí společnosti a jejího přístupu k problematice prostituce. Prostituce byla odpovědnými představiteli dlouhodobě prezentována jako oblast, která prakticky neexistuje. Tato skutečnost způsobovala, že společnost v naší zemi přestala prostituci vnímat jako jev, který je součástí života každé společnosti prakticky od počátků lidstva a který lze sice v určitých podmínkách potlačit, v žádném případě

však nelze tento jev vymýtit. Současně se ve společnosti zakořenilo nahlížení na prostituci jako na činnost, která ženám provozujícím prostituci přináší potěšení a za toto potěšení navíc ještě dostávají peníze². Značná část společnosti zcela přestala vnímat, že s prostitucí nezbytně souvisí mnoho dalších sociálně – patologických jevů, například řada navazujících oblastí kriminality. Přestalo být vnímáno, že prostitutky jsou degradovány na nástroje přinášející obrovské zisky úzké skupině osob, že jsou potlačována jejich základní lidská práva a svobody. Stejně tak přestaly být vnímány negativní zdravotní dopady na poskytovatelky služeb i na jejich zákazníky. Přestaly být vnímány negativní dopady na sociální smýšlení prostitutek a jejich rodinných příslušníků a přestala být vnímána i celá řada dalších jevů, které s sebou prostitute a problematika obchodování s lidmi obecně přináší. Z pohledu současné doby jsou tyto skutečnosti pochopitelné a v podstatě v tehdejších podmínkách tato situace ani nemohla být jiná. Skupiny organizovaného zločinu, které by obchodovaly s lidmi za účelem jejich sexuálního nebo pracovního vykořisťování neměly nejmenší šanci na území tehdejší ČSSR působit. Drogová problematika sice v 80. letech minulého století začala zasahovat i na území tehdejší ČSSR, struktura konzumentů však byla diametrálně odlišná od současného stavu a distribuce či konzumace drog v souvislosti s provozováním prostitute téměř neexistovala. Zneužívání dětí páchané za účelem jejich sexuálního vykořisťování neexistovalo, stejně jako v tehdejších podmínkách ani nemohlo docházet k případům nucené práce, respektive pracovního vykořisťování.

Po změně společenské situace a politických podmínek v listopadu roku 1989 se však celá situace od základů změnila. Bouřlivé politické a společenské změny s sebou nezbytně přinesly rovněž změny v bezpečnostní situaci, struktuře kriminality a rovněž ve skladbě osob, které se na páchaní trestné činnosti podílely. Problematika obchodování s lidmi byla jednou z nových forem trestné činnosti, se

² HULÍKOVÁ, T., KOCOUREK, J., Zpráva z projektu „Pilotní výzkum mezi zákazníky komerčních sexuálních služeb ve dvou příhraničních regionech České republiky“, IOM-OIM, říjen 2005

kteřou byla naše společnost po společenských změnách v listopadu 1989 konfrontována. Současně se stala jednou z typických forem trestné činnosti, na jejímž páchání se od počátku podílely skupiny organizovaného zločinu. Takřka okamžitě se skupiny organizovaného zločinu spojily s občany naší republiky a do trestné činnosti obchodování s lidmi je různými způsoby zapojily. Rychlost rozšíření těchto nových forem páchání trestné činnosti byla skutečně nevídaná a společenská, právní i ekonomická situace na našem území tomuto jevu výrazně napomáhala. Naše společnost byla v tomto období primárně zaměřena především na rozvoj hospodářství, na vnitropolitickou situaci, jejímž závažným důsledkem bylo mimo jiné rozdělení republiky v roce 1993. Dále byla naše společnost zaměřena na mezinárodně politickou situaci která byla provázena rozpadem bývalého Sovětského svazu, první válkou v Perském zálivu a řadou dalších událostí. Bezpečnostní situace uvnitř naší republiky nebyla v té době v popředí zájmu veřejnosti vyjma otázek pracovníků a spolupracovníků bývalé Státní bezpečnosti. Bezpečnostní aparát byl v počátku devadesátých let minulého století citelně paralyzován, koncepční změny neprobíhaly buďto vůbec anebo naopak značně chaoticky a živelně. Dlouhou dobu zaznívaly v bezpečnostních složkách silné hlasy, podceňující nebezpečí organizovaného zločinu jako fenoménu konce století a tvrdící, že Česká republika vzhledem ke své geografické poloze zůstane nejvýše zemí tranzitní. Akceschopnost tehdejší kriminální služby byla v tomto období významně snížena stejně jako tomu bylo v ostatních bezpečnostních složkách. Přitom právě kriminální služba byla a je i v současnosti tou bezpečnostní složkou, která má k dispozici jedny z nejúčinnějších legislativních i technických a materiálních nástrojů pro boj s trestnou činností obchodování s lidmi. Činnost cizinecké policie, její organizační členění a legislativa, upravující především povolování pobytů pro cizince nezpůsobovala v té době skupinám organizovaného zločinu, které byly zapojeny do obchodování s lidmi, v podstatě žádné nepříjemnosti. Proces povolování pobytu pro cizince byl v té době natolik benevolentní, že vskutku

napomáhal především dovozu obchodovaných žen do České republiky i jejich tranzitu do ostatních evropských zemí. Rovněž pro členy skupin organizovaného zločinu nebylo v té době výrazným problémem získat jakýkoliv druh povolení k pobytu na území ČR včetně pobytu trvalého.

V závěru této kapitoly jsem se pokusil shromáždit a přehledně uspořádat některá ze statistických dat, která mohou dokreslit vývoj trestné činnosti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v České republice. Údaje v následujících tabulkách byly získány z materiálu Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra České republiky vydaného v roce 2009 :

**Počty Policií ČR zjištěných a objasněných tr. činů obchodování s lidmi
dle §§ 232a, respektive 246 trestního zákona**

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ZJIŠTĚNO	34	23	13	27	15	10	13	16	16	11	29
OBJASNĚNO	34	22	13	25	10	9	12	11	13	11	13
VYŠETŘOVANÉ, STÍHANÉ OSOBY	49	38	21	26	12	19	30	18	11	20	22

**Počty Policií ČR zjištěných trestných činů kuplířství dle § 204
trestního zákona**

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ZJIŠTĚNO	130	150	116	101	83	123	85	46	52
VYŠETŘOVANÉ, STÍHANÉ OSOBY	163	133	107	103	105	119	98	66	88

**Počty pravomocně odsouzených osob a uložených trestů za trestnou
činnost obchodování s lidmi dle §§ 232a , respektive 246 trestního
zákona**

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ODSOUZENÉ OSOBY	5	25	16	15	20	5	12	20	2	4	3
NEPODM. TRESTY	3	17	6	7	5	1	3	8	0	3	3
PODM. TRESTY	2	8	10	8	15	4	9	12	2	1	0

2. Péče o oběti obchodování s lidmi v podmínkách České republiky a její vývoj

Mezinárodní organizace pro migraci IOM ve svých odhadech uvádí, že na celém světě se každoročně stane obětmi obchodování s lidmi kolem 2 000 000 žen a dětí, přičemž 300 000 – 500 000 žen a dětí je každoročně obchodováno do Evropy a v rámci Evropy. Jiné odhady hovoří až o 4 000 000 osob, které jsou ve světě každoročně obchodovány. Obchodování s lidmi jako forma novodobého otroctví generuje obrovské nezákonné zisky. Podle zprávy CIA z roku 1999 byly každoroční zisky obchodníků s lidmi odhadovány na 7 až 12 miliard US dolarů. Obchodování s lidmi se stalo jedním z nejvýnosnějších artiklů kriminální činnosti. V souvislosti s celoevropským vývojem a společenskými změnami po roce 1989 se Česká republika velmi rychle zařadila mezi země tranzitní, cílové i zdrojové.

Rada Evropy svůj první seminář věnovaný problematice obchodování s lidmi uspořádala v roce 1991 ve Štrasburku, v letech 1992 – 1993 vznikla expertní skupina pro boj proti obchodování s lidmi. V roce 1996 vznikl Akční plán, který byl dále rozvíjen. V roce 2000 Výbor ministrů přijal Doporučení č. 11 o postupu proti obchodování s lidmi, v roce 2001 bylo přijato Doporučení č. 16 o prevenci sexuálního vykořisťování dětí a v roce 2002 vznikla studie o vlivu informačních technologií na obchodování s lidmi. V únoru 1997 Rada EU schválila Společný postup boje proti obchodování s lidmi a sexuálnímu zneužívání dětí, ve kterém vyzvala členské státy k revizi trestní legislativy, soudní spolupráci a ochraně obětí při soudním procesu. V roce 1997 byla současně zahájena iniciativa DAPHNE proti násilí na dětech, mládeži a ženách, která v prosinci roku 2000 přešla ve čtyřletý program DAPHNE. V dubnu 1997 dále Ministerská konference pod patronací EU přijala Haagskou

ministerskou deklaraci o evropských pravidlech pro efektivní opatření v oblasti prevence a boje proti obchodování se ženami za účelem sexuálního vykořisťování. V rámci této deklarace došlo např. k vytvoření institutu národních reportérů a jejich jmenování a byly vytvořeny podmínky pro umožnění dočasného pobytu pro oběti. Kandidátské země byly vyzvány k tomu, aby v rámci přístupového partnerství bojovaly proti obchodování s lidmi na národní úrovni i prohloubením spolupráce s Evropskou unií. Od května 1999 jsou aktivity EU v oblasti boje proti obchodování s lidmi explicitně vyjádřeny v kapitole VI. Amsterodamské dohody o policejní a soudní spolupráci. Na zasedání Evropské rady v Tampere v roce 1999 zazněla další výzva k úpravě legislativy a sjednocení postihu pachatelů v členských zemích EU. Zásadním mezníkem v boji proti obchodování s lidmi byla Mezinárodní úmluva o nadnárodním organizovaném zločinu přijatá v italském Palermu v prosinci roku 2000. Tuto úmluvu doprovázel mezinárodní Protokol OSN o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště ženami a dětmi.

V podmínkách České republiky prošla péče o oběti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování procesem vlastního vývoje. V průběhu takřka celých devadesátých let minulého století byla tato péče prakticky v rukách výhradně nevládních neziskových organizací. Jednalo se organizace mezinárodní a nejvýznačnější z nich byly a do současné doby jsou Charita České republiky (do roku 2007 Sdružení Česká katolická charita) a La Strada České republiky. Finanční prostředky pro svoji činnost čerpaly tyto organizace jednak z vlastních zdrojů, respektive z prostředků od sponzorů, jednak z finančních prostředků čerpaných na základě účasti v programech Evropské unie DAPHNE a PHARE. Koncem devadesátých let minulého století tyto dvě nevládní organizace počaly svoji spolupráci se specializovanými útvary Policie České republiky, v té době především s Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování. Spolupráce spočívala v tomto období především v účasti pracovníků těchto nevládních organizací při realizacích jednotlivých skupin organizovaného

zločinu. Cílem této účasti bylo přímo v průběhu prováděných prohlídek jednotlivých nočních klubů identifikovat případné oběti obchodování s lidmi, provést krizovou intervenci a zajistit obětem veškerou dostupnou péči. Především organizací La Strada ČR bylo rovněž uspořádáno několik specializovaných seminářů a školení pro pracovníky Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu. Do popsaného procesu byl v tomto období prostřednictvím pověřených pracovníků zapojen rovněž Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR. Tímto způsobem byla spolupráce nevládních organizací a orgánů Policie ČR praktikována až do roku 2002, který lze označit za zlomový ve vývoji péče o oběti obchodování s lidmi v České republice.

2. 1. Evropské projekty zaměřené na problematiku obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a pomoc obětem realizované nevládními organizacemi v České republice

2. 1. 1 Program DAPHNE

Program DAPHNE byl v období let 1997–2003 základním produktem iniciativy Evropa proti násilí vůči dětem a ženám. Projekt byl realizován pod patronací Evropské komise, respektive Generálního ředitelství pro spravedlnost, svobodu a bezpečnost. Bezprostředním důvodem vzniku tohoto projektu bylo slyšení před Evropskou komisí ze dne 11. dubna 1997, kterého se zúčastnili zástupci celkem 30 nevládních organizací, členové Evropského parlamentu, zaměstnanci Evropské komise, zástupci soudů, státních zastupitelství a policejních sborů a dalších osob s kvalifikací v oblasti ochrany dětí. Slyšení bylo jednou z celé řady reakcí Evropské

komise na události z roku 1996, kdy byla v různých objektech na území Belgie nalezena těla řady pohřešovaných dívek z Evropy. Tyto události tehdejší Evropou otřásly, vyburcovaly veřejné mínění a nastolily otázku, jakým způsobem a jakými mechanismy by Evropa mohla chránit děti před těmi, kteří je chtějí zneužívat nebo vykořisťovat za účelem zisku. V srpnu roku 1996 proběhl ve Stockholmu historicky první světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, který v rámci závěrečné deklarace a akčního programu navrhl některé možné kroky. Po skončení tohoto kongresu byl Evropské komisi paní Anitou Gradinovou, zmocněnkyní se zvláštní zodpovědností za koordinaci činností Evropské komise v boji proti obchodování s dětmi a jejich sexuálnímu zneužívání, předložen dokument, který plně schválil analýzu vypracovanou zmiňovaným kongresem ve Stockholmu. V dokumentu byla rovněž představena řada nových opatření, která byla v rámci Stockholmského akčního programu přijata a bylo prezentováno sdělení o obchodování se ženami a dívkami za účelem sexuálního vykořisťování, sdělení o boji proti sexuální turistice zaměřené na dětské subjekty, sdělení o škodlivém a nezákonném materiálu na Internetu a různá doporučení členským státům. V rámci svého vystoupení paní Gradinová zdůraznila, že zásadní úlohu v boji proti sexuálnímu násilí na dětech musí hrát také nevládní organizace a orgány veřejné moci a že je nezbytné centralizovat údaje, podporovat neformální veřejné diskuze za účelem výměny zkušeností na evropské úrovni, dosáhnout shody právních a programových zásad a lépe plánovat a vyhodnocovat opatření, které má realizovat a financovat samotná EU³.

Slyšení konané v dubnu 1997 bylo proto svoláno s cílem zjistit názory řady orgánů a organizací na to, jak by mohla fungovat spolupráce a výměny na evropské úrovni, a na kterou oblast by bylo nejlepší se zaměřit. Evropská regionální kancelář organizace UNICEF zajistila zprostředkovatele a závěry slyšení byly přeneseny do

³ http://www.ec.europa.eu/justice_home/funding/2004_2007/daphne/doc/daphne_experience/daphne

nové iniciativy, kterou Komise měla odstartovat výlučně s cílem podpořit činnost nevládních organizací. Zmiňované závěry byly začleněny do návrhu iniciativy DAPHNE, která byla ohlášena krátce po skončení slyšení a spuštěna v květnu 1997. Tato jednoletá finanční podpora ve výši tří milionů ECU, která logicky souvisela se službami Evropské komise ve vztahu ke spravedlnosti, vnitřním věcem a základním právům, měla být použita na podporu středně velkých projektů (až do výše 100 000 ECU v prvním roce). Jejich cílem mělo být vytvoření spolupráce mezi nevládními organizacemi z alespoň dvou členských států v oblasti výzkumu, sběru dat a analýzy, při definování a sdílení správných postupů, v oblasti školení, výměny informací a vytváření sítí, při zvyšování povědomí o problému či v rámci informačních kampaní, při přímém podporování obětí násilí a při tvorbě nástrojů politiky a příslušných postupů, jako je vytváření obecných zásad a protokolů. Iniciativa DAPHNE byla otevřena všem členským státům, přičemž nevládní organizace předkládající projekty byly dodatečně vybízeny, aby si našly partnery mezi výzkumnými ústavy, donucovacími orgány, orgány veřejné moci, školami a školicími středisky, médii a subjekty z jiných odvětví, jejichž spolupráce by mohla přispět k boji proti násilí.

Jednoroční iniciativa DAPHNE z roku 1997 měla u nevládních organizací úspěch a dvě výzvy k předložení návrhů (první v květnu a druhá v září) se setkaly s velkou odezvou. V důsledku toho bylo v roce 1998 financování iniciativy obnoveno a objem finančních prostředků zvýšen na 5 milionů ECU. V roce 1999 došlo k třetímu obnovení, s mírným navýšením projektového financování na maximum 125 000 EUR na jeden projekt. Byly přitom vzaty v úvahu pokračující aktivity, zatímco byla definována právní základna a dokončovány procesy víceletého programu, jehož spuštění se plánovalo na rok 2000.

Navazující program DAPHNE 2000–2003 pokračoval v práci iniciativy, přičemž mu byl na období čtyř let přidělen rozpočet ve výši 20 milionů EUR. Na základě

každoročních zkušeností z iniciativy DAPHNE byl program rozšířen i na země ESVO/EHP, státy střední a východní Evropy a Kypr.

2. 1. 2 Program DAPHNE II.

Program DAPHNE II byl v období let 2004 – 2008 zaměřen na prevenci a potírání násilí vůči dětem, mládeži a ženám a ochranu obětí a ohrožených skupin. Cílem programu byla preventivní činnost a potlačování veškerých forem násilí, a to jak násilí domácího tak veřejně projevovaného, páchaného na dětech, mladých lidech a ženách a dále poskytování pomoci obětem tohoto jednání a rizikovým skupinám. Dále bylo obecným cílem programu zvýšit znalosti o mechanismech vzniku násilí a o zacházení s pachateli, zlepšit sběr dat o násilí páchaném v Evropě a podporovat nevládní organizace vyvíjející činnost v této oblasti a poskytovat jim pomoc a všemožně podporovat jejich nadnárodní činnost. Specifické cíle programu DAPHNE II. byly rozděleny do sedmi základních kategorií, kterými byl rozvoj a zavádění programů s návrhy řešení, činnosti pro zvýšení povědomí zaměřené na specifické skupiny, identifikace a výměna osvědčených postupů a zkušeností, průzkumy, studie a výzkum mapující problematiku, práce v terénu se zapojením cílových skupin do těchto činností, vytváření trvale udržitelných multidisciplinárních sítí a školení a tvorba vzdělávacích programů. Specifickým cílem programu byla rovněž podpora nevládních a dalších organizací působících v uvedených oblastech. Na realizaci programu byla vyčleněna finanční částka ve výši 50 000 000 , - EUR⁴.

⁴ <http://www.aplikace.mvcr.cz/archiv2008/bezpecnost/prevence/daphne3.html>

2. 1. 3 Program PHARE

Program, respektive fond PHARE je bezpochyby jedním z nejrozvinutějších projektů realizovaných Evropskou unií a v České republice je pravděpodobně i programem nejznámějším. Původní program PHARE vznikl v roce 1989 a byl určen jako pomoc pro Polsko a Maďarsko (Poland and Hungary Aid for Reconstruction of the Economy), kde jeho primárním cílem bylo transformovat centrálně plánované ekonomiky obou zemí na ekonomiky tržní. Nedlouho po vzniku projektu byla jeho působnost rozšířena na dalších 11 kandidátských nebo také přistupujících zemí, které deklarovaly svoji vůli stát se členy Evropské unie. Program PHARE svou působností pokrýval celkem 17 aktivit, v rámci těchto aktivit byly realizovány desítky projektů⁵. Tyto projekty byly zaměřeny např. na podporu oblastí vzdělávání, dopravy, zemědělství, energetiky, sociálních a hospodářských činností, fungování veřejných institucí, harmonizace národních legislativ s evropským právem, podporu aktivit nevládních organizací a řadu dalších. V době mého působení na Odboru obchodu s lidmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky jsem se osobně setkal s čerpáním finančních prostředků z programu PHARE. V prvním případě se v roce 2000 jednalo o pořízení služebních motorových vozidel pro potřeby celého útvaru, tato motorová vozidla výrazně přispěla k zvýšení akceschopnosti útvaru a tím i k dosahovaným výsledkům. V druhém případě se v roce 2003 jednalo o finanční prostředky určené přímo pro činnost Odboru obchodu s lidmi v rámci projektu Phare „ Posilování boje proti obchodování s lidmi „ . Jednalo se o jeden z posledních projektů Phare, byl financován Evropskou komisí částkou v celkové výši 950 000,- EUR a doba jeho trvání byla 15 měsíců. Česká strana se na spolufinancování projektu podílela částkou 200 000, - EUR. Za tyto finanční prostředky byl Odbor obchodu s lidmi kompletně

⁵ <http://www.aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/programy/phare.html>

vybaven výpočetní technikou včetně potřebného softwaru, byla pořízena dokumentační technika, technika pro pozorování pohybu osob i speciálně vybavené motorové vozidlo. Partnerem pro Ministerstvo vnitra ČR byly v tomto případě britské ministerstvo vnitra a nizozemské Národní centrum pro mezinárodní policejní spolupráci. Twinningová část projektu zahrnovala patnáctiměsíční působení britského poradce v problematice obchodování s lidmi v České republice, krátkodobou účast dalších expertů na problematiku z Velké Británie a Nizozemí. Twinningová část byla rozdělena do pěti komponentů, jednalo se o komponenty Politika a strategie, Vyšetřování a stíhání trestných činů obchodování s lidmi, Preventivní aktivity, Lidská práva a ochrana obětí a pátý komponent byl zaměřen na tvorbu vzdělávacích materiálů a manuálů pro výkon policejní práce. S okamžikem přijetí České republiky do Evropské unie dne 1. května 2004 skončila možnost čerpání finančních prostředků z programu PHARE, zahájené projekty byly dofinancovány prostřednictvím jiných finančních zdrojů⁶.

2. 1. 4 Program pro policejní a soudní spolupráci v trestních věcech (AGIS)

Rámcový program pro policejní a soudní spolupráci v trestních věcech vznikl na základě rozhodnutí Rady Evropy č. 2002 / 630 / SVV⁷. Tímto rozhodnutím bylo stanoveno, že Rada Evropy je oprávněna spolufinancovat činnosti nevládních organizací, které svou hlavní činností významně přispívají k plnění priorit Evropské unie v této oblasti, respektive priorit upravených v Hlavě VI. Smlouvy o Evropské unii. Pracovní programy těchto nevládních organizací byly zaměřeny především do oblastí zlepšení odborné kvalifikace nižších soudců a soudních odborníků, stanovení náplní jejich odborného vzdělávání, spolupráce mezi veřejnými orgány a sdruženími na poli pomoci obětem trestných činů, spolupráce mezi veřejnými orgány a

⁶ <http://www.aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/programy/phare.html>

⁷ <http://www.ec.europa.eu/publications/booklets/move/42/cs.pdf>

sduženými v oblasti rehabilitace pachatelů trestné činnosti, rozvoj mediace a vzdělávání pracovníků policejních sborů. Pro rok 2006 byla určena na granty částka ve výši 400 000,- EUR. V říjnu roku 2005 jsem se jako lektor zúčastnil projektu s názvem Kurz boje proti obchodování s lidmi pro policisty, celníky a celní úředníky v členských státech EU – tvorba evropského kurikula. Projekt byl realizován Mezinárodním centrem pro policejní činnosti v oblasti migrace – ICMPD a byl zaměřen na zvýšení odborných vědomostí pracovníků z řad učitelů středních policejních škol a školicích policejních středisek. V průběhu dvoudenního semináře bylo lektory z řad specialistů z Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, Služby cizinecké a pohraniční policie a nevládních organizací tehdejšího Sdružení Česká katolická charita a La Strada ČR proškoleny celkem 21 pracovníků policejních škol formou přednášek, rolových her a brainstormingu. V závěru semináře byl všem účastníkům předán manuál ICMPD zpracovaný k problematice obchodování s lidmi a péče o oběti obchodování s lidmi.

2. 1. 5 Společný regionální operační program (SROP) JmK

Společný regionální operační program je jedním z grantových projektů financovaných z prostředků Evropských strukturálních fondů. Úmyslně jsem pro popis tohoto programu vybral projekt realizovaný v Jihomoravském kraji, konkrétně ve městě Znojmo, kde jednou z organizací poskytujících služby v rámci tohoto projektu je Charita České republiky. Charita České republiky je církevní právnickou osobou ve smyslu zákona č. 3 / 2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech, poskytující zdravotní, kulturní, vzdělávací a sociální služby⁸. Oblastní charita Znojmo směřovala v rámci tohoto projektu svoje úsilí do oblasti prevence

⁸ <http://www.charita.cz>

problematiky obchodování s lidmi a péče o oběti obchodování s lidmi. Projekt SROP byl vypsán na podporu integrace sociálně ohrožených osob na území města Znojmo, za sociálně ohrožené osoby byly považovány mimo jiné rovněž osoby ohrožené prostitucí⁹. Oblastní charita Znojmo proto svoji činnost zaměřila do prostředí nočních klubů v samotném městě Znojmo a dále na trasu Znojmo – Hatě, na které je soustředěno značné množství nočních klubů navštěvovaných velkým počtem rakouských občanů a kde je dlouhodobě zaznamenáván vysoký výskyt pouliční prostituce. Projekt SROP mimo jiné umožnil rovněž pokračování a rozvoj projektu Magdala, který je dlouhodobě realizován Charitou České republiky. Jednou z podmínek projektu SROP byla rovněž jeho udržitelnost v nezměněné podobě po dobu 5 let od podpisu smlouvy mezi žadatelem a poskytovatelem dotace. Pro realizaci projektu byla vyčleněna celková částka 67 693 000, - Kč, z toho 2 030 790, - Kč bylo použito na administraci projektu a 65 662 210, - Kč bylo dáno k dispozici pro konečné uživatele. V roce 2006 jsem se v rámci projektu SROP zúčastnil kulatého stolu, který byl pořádán pracovníky Městského úřadu Znojmo a Odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky. Kulatého stolu se zúčastnili pracovníci tehdejšího Okresního ředitelství Policie České republiky Znojmo, Okresního státního zastupitelství Znojmo, nevládních organizací z České republiky a Rakouska a sociální pracovníci Městského úřadu Znojmo. Jedním ze stěžejních bodů programu tohoto setkání byla prezentace problematiky obchodování s lidmi a vyhodnocení situace v regionu Znojmo a prezentace péče o oběti obchodování s lidmi v rámci projektu Magdala realizovaného Charitou České republiky. Jedním ze závěrů tohoto jednání byl požadavek zástupce ředitele Okresního ředitelství Policie České republiky Znojmo o provedení proškolení pracovníků pořádkové a dopravní policie v problematice identifikace obětí obchodování s lidmi a možnostmi péče o tyto oběti v rámci Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. Na základě této žádosti byl uspořádán v prostorách Okresního ředitelství Policie

⁹ http://www.dchbrno.caritas.cz/06/index_old.php?IdPage=9

České republiky Znojmo jednodenní seminář pro pracovníky pořádkové a dopravní policie, kterého jsem se zúčastnil jako lektor společně se dvěma pracovnicemi Charity České republiky zapojenými do realizace projektu Magdala.

2. 1. 6 Projekt MAGDALA

Projekt Magdala je určen pro ženy, které byly jakýmkoliv způsobem donuceny provozovat prostituci nebo se v prostředí prostituce ocitly a jeho základním posláním je pomáhat těmto ženám v návratu do běžného života. Projekt vychází z úzké spolupráce Oblastní charity Znojmo a Oblastní charity Blansko a je směřován do regionu města Znojmo¹⁰. Problematikou prostituce, respektive obchodováním s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování se tento projekt zabývá dlouhodobě a s velmi dobrými výsledky. Základní směřování projektu Magdala vychází ze skutečností, že obchodované a vykořisťované ženy jsou nuceny provozovat prostituci v často nelidských podmínkách, jsou jim odírány základní hygienické potřeby, v některých případech nemají obchodované ženy nejmenší povědomost, v jaké zemi se právě nacházejí, příslušníky skupin organizovaného zločinu jsou opakovaně znásilňovány, jsou vystaveny vysokému nebezpečí nákazy pohlavními chorobami nebo virem HIV. Setrvávání v prostředí prostituce těmto ženám prakticky znemožňuje návrat do běžného života, jejich psychický stav je velmi špatný. Sociální služby nabízené a poskytované v rámci projektu Magdala jsou směřovány k tomu, aby všechny výše popsané skutečnosti byly u jednotlivých žen identifikovány, systematickým a nenásilným působením odstraňovány a těmto ženám bylo umožněno jejich vymanění z prostředí prostituce a obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a jejich návrat do běžného života. Cíle projektu Magdala jsou především poskytovat co největšímu počtu žen nacházejících se

¹⁰ <http://www.znojmo.caritas.cz/10navigace/navigace.php>

v prostředí prostituce a obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování motivaci k dobrovolnému odchodu z tohoto prostředí. Současně je cílem poskytovat jim veškerou možnou sociální, zdravotní i právní podporu, poskytovat dlouhodobou a účinnou pomoc obětem obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, podílet se na tvorbě odpovídající legislativy, spolupracovat s dalšími nevládními a mezivládními organizacemi, například s organizací La Strada České republiky, Rozkoš bez rizika, IOM, Bílý kruh bezpečí a jiné. Součástí projektu Magdala je i provozování streetworku se zaměřením na trasu Znojmo – hraniční přechod Hatě a okolí této trasy. Projekt Magdala je tvořen pěti základními principy, které jsou pečlivě dodržovány. Prvním principem je princip individuality, ke všem ženám je přistupováno individuálně, jsou vytvářeny individuální plány pro návrat žen do běžného života a plnohodnotné začlenění do společnosti. Druhým principem je uskutečňování krizové intervence, v jejímž rámci je obchodovaným ženám nabízeno utajené chráněné bydlení, psychosociální a zdravotní pomoc, právní poradenství, finanční pomoc, pomoc při vyřizování potřebných dokumentů včetně legalizace pobytu, tedy v podstatě naplňování základních životních potřeb. Třetím principem je následná pomoc, která bezprostředně navazuje na krizovou intervenci a při které jsou obchodovaným ženám nabízeny rekvalifikační kurzy, motivační kurzy, psychoterapie včetně dlouhodobé, pomoc při hledání vhodného bydlení a zaměstnání, podpora při úředních úkonech u jednotlivých služeb policie, při soudním projednávání případů a podobně. Čtvrtým principem je nabídka a realizace návratu do země původu, kdy je využíváno spolupráce s Mezinárodní organizací pro migraci – IOM. Pátým principem je spolupráce na evropské i celosvětové úrovni v rámci partnerství s křesťanskými organizacemi v Evropě, které spolupracují v rámci projektů CAT a COATNET. Tyto projekty jsou zaštitěny organizací Caritas Europa a Evropskou komisí, tato spolupráce významně pomáhá obchodovaným ženám po jejich návratu do země původu při začleňování do běžného života. Mezi základní pilíře projektu Magdala je možno začlenit terénní

sociální práci, která umožňuje trvalou přítomnost sociálních pracovníků v prostředí prostituce a identifikaci obchodovaných žen, dále je to sociální práce v poradnách Oblastní charity Znojmo, vzdělávací a dovednostní aktivity, přednášková činnost pro žáky a studenty všech stupňů a druhů škol jako významná preventivní aktivita a poskytování následné péče.

V evropském regionu je uskutečňována celá řada dalších programů a projektů zaměřených na boj proti obchodování s lidmi a na podporu a ochranu obětí obchodování s lidmi, které jsou podporovány a spolufinancovány Evropskou komisí. I do těchto projektů jsou zapojeny nevládní organizace působící na území České republiky a obsah a zaměření těchto projektů se České republiky přímo týká. Například ve dnech 11. – 14. října 2006 jsem se na pozvání tehdejšího Sdružení Česká katolická charita zúčastnil jednání Církevní komise pro otázky migrace v Evropě, která sdružuje celkem 35 nevládních organizací. Jednání se zúčastnili zástupci evropských církevních a nevládních organizací, které se podílejí na boji proti obchodování s lidmi a pracovníci policejních sborů Spolkové republiky Německo a Republiky Litva. Jednání se zúčastnilo celkem 40 pracovníků těchto organizací a jeho závěry byly částečně zapracovány i do aktivit Sdružení Česká katolická charita na rok 2007.

2. 2. Nevládní a mezivládní organizace zabývající se v rámci České republiky problematikou obchodování s lidmi a pomoci obětem obchodování s lidmi

Na území České republiky působí celá řada nevládních organizací, které se zabývají problematikou obchodování s lidmi a pomoci obětem obchodování s lidmi.

Podrobněji bych chtěl představit organizace Charita České republiky i La Strada České republiky, které se pomocí obětem obchodování s lidmi zabývají dlouhodobě a komplexně. Obě organizace obětem obchodování s lidmi nabízejí veškeré potřebné služby spojené s identifikací obětí, krizovou intervencí, chráněným bydlením, zdravotní i terapeutickou péčí včetně psychosociální pomoci, poradenstvím a pomoci při uplatnění na trhu práce, právním poradenstvím a pomoci, finanční podporou a případně i zprostředkováním návratu do země původu. Značné aktivity však obě organizace vyvíjejí i v oblasti prevence, provádění výzkumů zájmových skupin obyvatel nebo zájmových lokalit a zpracování různých studií. Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) je potom organizací mezivládní, která v problematice boje proti obchodování s lidmi a pomoci obětem obchodování s lidmi vyvíjí rovněž značné aktivity a má v České republice svoji nezastupitelnou úlohu.

2. 2. 1 Charita Česká republika

Nezisková humanitární organizace Charita Česká republika je největším nestátním poskytovatelem sociálně zdravotních služeb u nás¹¹. Hlavním mottem organizace je pomoc bližním v nouzi bez ohledu na jejich příslušnost k rase, národnosti či náboženství. Hlavní činností Charity je pomoc potřebným na území České republiky. Jde zejména o pomoc matkám s dětmi v tísní, lidem bez přístřeší, osobám se zdravotním a mentálním postižením, sociálně slabým rodinám, drogově závislým, opuštěným starým lidem, osobám, které se ocitly v osobní krizi, migrantům a uprchlíkům, vězňům a osobám vracejícím se z výkonu trestu. Do tohoto výčtu jsou rovněž zařazeny oběti obchodování s lidmi. Pracovníci Charity se rovněž aktivně podílí na řadě vzdělávacích aktivit včetně vzdělávání pracovníků Policie České republiky a pracovníků Ministerstva spravedlnosti, především státních

¹¹ <http://www.charita.cz>

zástupců a soudců. Charita České republiky je právnickou osobou, jako součást římskokatolické církve je v České republice registrována podle zákona č. 3 / 2002 Sb. Charita České republiky považuje za oběti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování osoby, které sice dobrovolně vstoupily do světa sexbyznysu, ale setkaly se zde s otrockými podmínkami, osoby, které byly podvodně nalákány do zahraničí pod záminkou legální práce a následně prodány skupinám organizovaného zločinu nebo osoby, které byly uneseny a následně prodány skupinám organizovaného zločinu. Obětem obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování Charita České republiky poskytuje krizovou intervenci a okamžitou přímou pomoc. Ta spočívá v zajištění klidného a bezpečného prostředí a zajištění tekutin, jídla, prvotní zdravotní a sociální pomoci. Následně je zajišťováno chráněné utajené ubytování, psychologická podpora, podpora v péči o děti, právní podpora, rekvalifikační a vzdělávací kurzy včetně sebevzdělávání, podpora duchovní a je zprostředkována pomoc při návratu do země původu, respektive při vyřizování pobytových formalit na území ČR včetně pobytu trvalého.

2. 2. 2 La Strada Česká republika

Organizace La Strada ČR, o. p. s působí v České republice od roku 1995. Je jednou ze zakládajících organizací mezinárodního sdružení La Strada, která má členské organizace kromě České republiky v osmi dalších evropských zemích – Nizozemsku, Polsku, Bulharsku, Bělorusku, Moldávii, Makedonii, Bosně a Hercegovině a Ukrajině. Mmезinárodní sekretariát organizace sídlí na území Nizozemska.

Cílem organizace je přispívat k odstranění obchodování s lidmi, jejich sexuálnímu vykořisťování, poskytovat podporu a ochranu sexuálně i pracovně i jinak vykořisťovaným a obchodovaným osobám a osobám, které jsou vykořisťováním a obchodováním ohroženy. O dosažení tohoto cíle usiluje prací ve třech oblastech, je

to snaha o ovlivnění koncepčních a systémových opatření vlády v oblasti obchodování s lidmi ve prospěch obchodovaných osob, prevenční a vzdělávací aktivity a sociální pomoc obchodovaným osobám. Vzájemné propojení těchto oblastí umožňuje zohledňovat potřeby a problémy cílové skupiny osob. La Strada ČR poskytuje cílovým skupinám sociální služby, věnuje se preventivním činnostem, vzdělávacím a advokačním aktivitám, vyvíjí úsilí zaměřené na systémové či legislativní změny s cílem předcházet obchodování s lidmi a všem formám jejich vykořisťování a chránit práva a zájmy cílových skupin.

Hlavními principy, kterými se organizace řídí, jsou rovnost a nediskriminace, lidsko - právní přístup k problematice a tzv. empowerment - tedy důraz na eliminaci zranitelnosti a závislosti a na posilování vlastních zdrojů a kompetencí cílových skupin. Cílovými skupinami, ve prospěch kterých je zaměřena činnost organizace, jsou obchodované, vykořisťované a obchodováním a vykořisťováním ohrožené osoby, které dosáhly věku zletilosti. Cílem veškeré pomoci je opětovné zařazení obchodovaných osob do běžného života¹².

2. 2. 3 Mezinárodní organizace pro migraci

Mezinárodní organizace pro migraci (International organization for migration – IOM) je mezivládní organizací, která byla založena v roce 1951. Organizace má 125 členských států, 90 pozorovatelů, z toho 16 států a 74 světových a regionálních mezivládních a neziskových organizací. Mezinárodní organizace pro migraci má kolem 5 600 zaměstnanců, kteří pracují zhruba na 1 770 projektech. Organizace se řídí principem, že humánní a řízená migrace přináší užitek jak migrujícím osobám, tak společnosti jako celku. Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování věnuje Mezinárodní organizace pro migraci obrovské a trvalé úsilí. IOM Praha si

¹² <http://www.strada.cz/cz>

plně uvědomuje skutečnost, že Česká republika je v současnosti nejen zemí zdrojovou, ale především zemí cílovou a tranzitní. Realizované projekty IOM v České republice tyto skutečnosti plně respektují, ať se již jednalo o informační kampaň, zaměřenou na potenciální oběti obchodování s lidmi nebo o projekty zaměřené na výměnu informací mezi relevantními odborníky, informační kampaň cílené na rizikové skupiny a na širší veřejnost nebo na výzkumnou činnost¹³. V rámci Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi IOM zajišťuje především dobrovolné návraty obětí do zemí původu a jejich následnou reintegraci. Mezi nejvýznamnější projekty IOM Praha patří „ Pilotní výzkum mezi zákazníky komerčních sexuálních služeb ve dvou příhraničních regionech České republiky „ „ „ Pilotní výzkum prostředí obchodu s lidmi na území České republiky „ „ „ Informační kampaň o prevenci obchodování se ženami „ „ dále „Trénink v psychosociální péči o děti ohrožené nebo vystavené komerčnímu sexuálnímu zneužívání v České republice „ „ projekt „ Současná situace a bezpečnostní aspekty migrace nezletilých bez doprovodu : výměna informací, znalostí a zkušeností „ „ „ Aplikovatelný výzkum a sběr dat týkajících se obchodovaných a sexuálně zneužívaných žen a dětí do, skrz a z balkánského regionu „ a „ Seminář o zkušenostech IOM v obchodu s lidmi „ . Osobně jsem se v době svého působení na Odboru obchodu s lidmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky zúčastnil tří z těchto projektů .

¹³ <http://www.iom.cz>

3. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

3. 1. Právní rámec Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi je institutem, který se za pět let svého aplikování stal bezesporu jedním z nejvýznamnějších nástrojů v oblasti pomoci a podpory obětem obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Přestože není zakotven v právním řádu České republiky formou klasické právní normy, jeho statut se významně promítá do činnosti řady institucí a je respektovaným a využívaným nástrojem sloužícím pro pomoc a podporu obchodovaným osobám.

Od března roku 2003 začala být v České republice ověřována důležitá část projektu OSN „Prevence, potlačování a trestání obchodu s lidmi“. Touto důležitou částí byl dílčí projekt „Model podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi“. Jeho nesmírnou důležitost a přínos spatřuji především ve skutečnosti, že jasně definoval, upravil a prakticky nastavil aplikovatelné mechanismy v oblasti, která do té doby nebyla v podmínkách České republiky nijak upravena, respektive ve které sice působily jednotlivé nevládní organizace, jejich činnost však nebyla nijak významně koordinována a nebyly nastaveny žádné formy spolupráce s orgány státní správy. Model podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi tuto situaci zcela zásadně změnil a položil pevné základy činnostem, které jsou ve prospěch obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování vykonávány do současné doby. Do dubna roku 2004 byl tento dílčí projekt financován z rozpočtu OSN. Od tohoto data

přešel projekt do současné podoby, byl pojmenován jako „ Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi „ a začal být financován z dotačních prostředků Ministerstva vnitra určených na specifické programy prevence kriminality. Současně s touto změnou byla rozpracována institucionalizace a formalizace Programu tvorbou interních aktů řízení jak Ministerstva vnitra, tak Policie České republiky. V současné době je tímto způsobem stanoven mechanismus navržení a schválení oběti pro zařazení do Programu, povinnosti jednotlivých subjektů ve všech etapách Programu, způsoby metodického řízení jednotlivých služeb Policie České republiky při provádění jakýchkoliv úkonů v trestním řízení s oběťmi zařazenými do Programu (metodické řízení je prováděno ze strany specialistů Odboru obchodu s lidmi a nelegální migrace Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky), jsou uzavřeny smlouvy se všemi nevládními a mezivládními organizacemi, které se na plnění úkolů Programu podílejí. Rozhodnutím I. NMV ČR byla zřízena interdisciplinární komise, kde jsou zastoupeny všechny zúčastněné subjekty a dále pravidelně probíhají koordinační schůzky zástupců všech těchto subjektů. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi je od svého vzniku nedílnou součástí Národní strategie boje proti obchodování s lidmi, která je schvalována vládou České republiky. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi nemá tedy legislativní základ, jeho institucionalizace formou interních aktů řízení z něj však činí nedílnou součást činnosti orgánů Ministerstva vnitra České republiky, Policie České republiky, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zahraničí, Ministerstva zdravotnictví a řady dalších institucí včetně nevládních a mezivládních organizací. Jen za období do dubna 2004 bylo do zmíněného Modelu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi zařazeno celkem 16 osob, ve všech případech se jednalo o oběti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.

3. 2. Obecné zásady a způsoby praktické aplikace Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi je od svého vzniku jedním z nejvýznamnějších nástrojů státní správy i nevládních organizací, který umožňuje individuálně řešit jednotlivé případy obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Trestná činnost obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování se vyznačuje řadou specifíků, která jí odlišují od ostatních forem trestné činnosti. Jedná se především o vysokou latenci této trestné činnosti, její globální charakter, její páchaní skupinami organizovaného zločinu, dlouhodobost páchaní této trestné činnosti na jednotlivých obětech a s tím související hluboké změny v psychice jednotlivých obětí. Všechna tato specifika ve svém důsledku kladou vysoké požadavky na charakter pomoci obětem obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a to nejen v oblasti kvality této pomoci, ale i jejího rozsahu, doby poskytování této pomoci a počtu subjektů, které se na jejím poskytování podílejí. Tato pomoc musí komplexně pokrývat celé spektrum činností od primární identifikace oběti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování přes provedení krizové intervence, psychosociální a zdravotní podpory, poskytnutí utajeného ubytování, legalizace pobytu oběti, metodiky jejího vystupování v průběhu trestního řízení vedeného proti jednotlivým skupinám organizovaného zločinu, právního poradenství, péče o rodinné příslušníky obětí včetně zajištění jejich ochrany až po zajištění bezpečného návratu oběti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování do země původu včetně následné péče v této zemi. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi zohledňuje všechna uvedená specifika trestné činnosti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a akceptuje všechny důsledky, které tato trestná činnost obětem přináší. Primární zásadou Programu podpory a ochrany obětí obchodování

s lidmi je poskytnout obětem veškerou možnou podporu a ochranu jejich lidských práv a důstojnosti a současně je motivovat k podání svědecké výpovědi, která by vedla ke konečnému odhalení, usvědčení a odsouzení pachatelů, respektive skupin organizovaného zločinu, které se na obchodování s lidmi podílejí. Otázka poskytnutí svědecké výpovědi jako jedné z podmínek zařazení obchodované osoby do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi je od počátku vzniku tohoto Programu jeho pravděpodobně nejdiskutovanější částí. Především ze strany nevládních organizací je často namítáno, že potřebná pomoc by měla být dostupná všem obětem obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Tato námitka však dle mého názoru není relevantní, neboť potřebná pomoc je v současné době v České republice dostupná pro všechny oběti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a není vázána pouze na Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. Osobně však zastávám názor, že jedinečnost a nezastupitelnost Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi spočívá nejen v jeho komplexnosti a propracovanosti, ale i v důrazu na postih osob, které se na obchodování s lidmi podílejí. Tímto přístupem se dle mého názoru výrazně prosazuje myšlenka zamezit skupinám organizovaného zločinu pokračovat v trestné činnosti a tím v podstatě zvyšovat počty obchodovaných osob, respektive obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Z tohoto pohledu je tedy důraz kladený na motivaci obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování k podání svědecké výpovědi principiálně správný a přispívající k ochraně lidských práv a lidské důstojnosti všech osob, které jsou touto trestnou činností ohrožovány. Z hlediska praktické aplikace je možno Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi strukturálně rozdělit do 3 základních částí : doby na rozmyšlenou (krizové intervence), doby přípravy oběti na sociální reintegraci a poslední částí je potom udělení dlouhodobého nebo trvalého pobytu na území ČR. Každá z těchto částí má svoje výlučná specifika a v celkovém rámci fungování Programu jsou tyto části nezastupitelné, nenahraditelné a svým pojetím na sebe vzájemně navazující. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi nabízí a

umožňuje okamžité vysvobození oběti z prostředí, ve kterém je sexuálně vykořisťována a provedení krizové intervence, jejíž součástí je uspokojení základních potřeb oběti včetně azylového ubytování, finanční podpory a poskytnutí psychosociální a zdravotní péče. Obětem z řad cizích státních příslušníků je nabízena možnost okamžité legalizace pobytu, tlumočení, zprostředkování pomoci při návratu do země původu, všem obětem bez rozdílu státní příslušnosti přináší Program možnosti rekvalifikačních kurzů a dlouhodobé sociální intervence.

V počátcích fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi byla naprostá většina zařazených obětí identifikována policií, konkrétně Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky. V současné době jsou oběti identifikovány nejen útvary Policie České republiky, ale i nevládními organizacemi, vládními institucemi jako je Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nebo Ministerstvo spravedlnosti. Návrh na zařazení do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi je podáván na Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky, kde je schvalován ředitelkou odboru. Tomuto návrhu předchází řada rozhovorů pracovníků nevládních i vládních organizací s obětí a její následné prohlášení, že se na území České republiky stala obětí trestné činnosti obchodování s lidmi nebo že byla na území České republiky za tímto účelem dopravena. Po zařazení oběti do Programu počíná období tzv. „ lhůty na rozmyšlenou „, v jejímž průběhu oběť zvažuje, zda poskytne svoje svědectví a bude spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. Toto rozhodování však nemá žádný vliv na skutečnost, že po celou dobu je oběti poskytována komplexní péče pokrývající veškeré potřeby a nároky oběti. Po uplynutí lhůty na rozmyšlenou se oběť svobodně vyjadřuje k otázce svojí případné spolupráce s orgány činnými v trestním řízení. Pokud se pro tuto spolupráci rozhodne, je zařazena do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi až do skončení trestního řízení a je dána možnost zprostředkovat osobám návrat do země původu nebo udělit těmto obětem trvalý pobyt a řešit případně i přicestování jejich rodinných příslušníků na

území České republiky a vyřešení jejich pobytových náležitostí. V případě, že oběť z jakýchkoliv důvodů nechce zahájit spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, je individuálně řešena její situace v rámci jiných projektů a programů včetně zprostředkování návratu do země původu či pomoci při sociální integraci. Konceptce Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi upravuje i takové oblasti, jako jsou důvody pro vyřazení oběti z Programu stejně jako možnosti získat trvalý pobyt z humanitárních důvodů pro oběti, které sice nezahájily spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, jejich návrat do země původu by však jim nebo jejich rodinným příslušníkům přinesl značná rizika.

Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi je průběžně upravován a přizpůsobován vývoji situaci v oblasti obchodování s lidmi tak, aby neustále co nejlépe a nejkomplexněji uspokojoval potřeby a nároky obětí obchodování s lidmi a poskytoval těmto obětem co nejširší podporu. Jedná se především o úpravy, které reagují na změny v legislativní oblasti, na změny v organizačních strukturách Ministerstva vnitra České republiky a podobně. Nejčastěji a nejdéle diskutovanou částí Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi je však bezesporu institut tzv. „ lhůty na rozmyšlenou „ . Nejedná se však o často diskutovaný problém jen v České republice, ale i v zahraničí, kde jsou podobné programy na podporu obětí obchodování s lidmi součástí právního řádu těchto zemí. V listopadu roku 2007 jsem se na základě osobního pozvání od 1. tajemníka Ministra vnitra Slovenské republiky zúčastnil v Donovaloch mezinárodní konference, která byla uspořádána jako hodnotící u příležitosti završení prvního roku praktického fungování slovenského programu na podporu obětí obchodování s lidmi. Právě institut tzv. „ lhůty na rozmyšlenou „ byl na této konferenci jedním z hlavních témat.

3. 3. Institut tzv. „ lhůty na rozmyšlenou „ jako stěžejní části Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

Doba na rozmyšlenou je první částí praktické činnosti subjektů, které se na fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi podílejí. Je tou částí Programu, ve které ze strany nevládních organizací probíhá krizová intervence a zjišťování základních informací o oběti a celém případu. Bez jakékoliv nadsázky lze říci, že pro celé další období zařazení oběti do Programu je právě toto období rozhodující. Jeho výlučnost a nenahraditelnost je možno spatřovat v celé řadě oblastí. Především je však právě v tomto čase utvářen názor oběti obchodování s lidmi na funkčnost celého Programu, na jeho možnosti, na kvalitu lidí, kteří se na aplikaci Programu podílejí, na všechny aspekty případné spolupráce oběti s policií. Současně je využitím tohoto institutu oběť každodenně ujišťována v tom, že spolupráce s policií na ní není žádným způsobem vynucována a že případné neuskutečnění této spolupráce pro ní nebude mít žádné negativní důsledky.

V podstatě jsou do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi zařazovány dvě základní kategorie osob – oběti, které jsou zjištěny policií v rámci provádění jednotlivých vyšetřování a oběti, které jsou zjištěny činností nevládních organizací nebo které se nevládním organizacím samy přihlásí. U obou těchto kategorií obětí má aplikace doby na rozmyšlenou určitá specifika. Tato specifika vyplývají z odlišností toho, jakým způsobem probíhá prvotní kontakt oběti se subjekty, které se na fungování Programu podílejí. Jsou rovněž dána rozdílností množství a kvality informací, které mají jednotlivé subjekty v době prvního kontaktu s obětí k dispozici.

V případě, že je oběť obchodování s lidmi identifikována policií, k prvnímu kontaktu dochází zpravidla v době, které předcházela určitá zjišťovací činnost ze strany policie. Jsou již tedy v této době k dispozici informace, jakým způsobem a po

jakou dobu byla oběť obchodována, jaké osoby se na této trestné činnosti podílely, ve kterých místech byla oběť obchodována. Ze strany policie je však i v těchto případech uplatňován a využíván institut doby na rozmyšlenou. Při prvním kontaktu s takovouto obětí jsou oběti vysvětleny možnosti Programu, je podrobně seznámena s jeho praktickým fungováním, je zdůrazněna účast nevládních a mezivládních organizací na tomto Programu a oběti jsou potom nabídnuty dvě základní možnosti : okamžité podání svědectví a zařazení do Programu a využití všech jeho možností nebo předání oběti do péče nevládní organizace a důsledné využití doby na rozmyšlenou. Nosnou myšlenkou celého postupu je ujistit oběť o tom, že pro další činnost policie, zajištění potřebných důkazů a případné zatčení pachatelů trestné činnosti je její výpověď nenahraditelná. Současně je však ujistěna o tom, že není k ničemu nucena, že případné podání svědectví pro ní přináší jisté výhody, odmítnutí tohoto svědectví však v žádném případě nebude znamenat, že by o ni nebylo odpovídajícím způsobem postaráno. Takto aplikovaný postup se jeví jako nejvhodnější, analýzou jednotlivých případů je potvrzováno, že řada obětí souhlasí se svým zařazením do Programu a podáním svědectví již při tomto prvním kontaktu. Další oběti při tomto prvním kontaktu vysloví přání využít doby na rozmyšlenou a jsou ze strany policie předány do péče některé nevládní organizace, v poměrně krátké době, tedy ještě před uplynutím lhůty na rozmyšlenou však souhlasí s podáním svědectví a začnou spolupracovat s policií na vyšetřování případu. V době mého působení na Odboru obchodu s lidmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky byl v praxi velmi často zvolen poměrně osvědčený způsob spolupráce s nevládními organizacemi. V případech, kdy prováděným vyšetřováním bylo potvrzeno, že ve sledovaných nočních klubech nebo jiných místech je soustředěn větší počet obchodovaných žen, byla kontaktována některá z nevládních organizací. V okamžiku, kdy bylo v těchto místech policií provedeno zadržení podezřelých a obchodované ženy byly z tohoto prostředí vysvobozeny, první rozhovory s těmito ženami byly potom na jednom místě prováděny jak policisty, tak sociálními

pracovnicemi nevládních organizací. Popsaný postup velmi silně přispívá ke správnému vysvětlení institutu doby na rozmyšlenou oběť, současně je u oběti zachována rovnováha mezi vědomím důležitosti a určité nezbytnosti svědecké výpovědi na jedné straně a vědomím toho, že není k ničemu nucena, má možnost se svobodně rozhodnout a pro svoje rozhodnutí má dostatek času. V praxi však tento způsob činnosti přinášel i určitá negativa, která výsledek tohoto úsilí často mařila. Jako největší negativum byla vnímána skutečnost, že tyto prvotní a pro pochopení institutu doby na rozmyšlenou nejdůležitější rozhovory probíhaly v budovách různých policejních úřadoven, tedy prostorách pro tuto činnost zcela nevyhovujících. Po vyhodnocení těchto zjištění byla připravena koncepce pro využití lépe vyhovujících prostor, konkrétně byly připraveny podklady návrhu na možnost využití rekreačních středisek, provozovaných organizací Zařízení služeb pro MV. Vysvobozené ženy, policisté, nevládní organizace i praktičtí lékaři, psychologové, tlumočníci by se v případě realizace větších skupin organizovaného zločinu a výskytu většího počtu obětí soustřeďovali v těchto zařízeních a pracovali zde bez nutnosti zajišťovat přepravu obětí, jejich ubytování v různých azylových zařízeních nevládních organizací, zajištění jejich bezpečnosti apod. Pro tento návrh bylo zpracováno zdůvodnění zmiňující především skutečnosti, že tento způsob činnosti by v obětech výrazně posílil pocit, že se mohou volně a bez časového omezení rozhodovat, že je o ně postaráno bez ohledu na to, zda se rozhodnou podat policii svoje svědectví a výrazně by napomohl pochopení institutu doby na rozmyšlenou za strany obětí. Nezanedbatelným faktem byla i skutečnost, že tento postup by výrazně snížil nároky na logistické zajištění realizací větších skupin organizovaného zločinu. Po příslušném projednání s vedením Zařízení služeb pro MV byl návrh schválen tehdejšími I. NMV ČR, a celý systém byl již v praxi úspěšně ověřen.

Poněkud jiná situace nastává v případě, že oběť je identifikována nevládní organizací. V těchto případech je ze strany obětí lhůta na rozmyšlenou využívána v podstatně větším rozsahu co do množství případů i co do délky využití této lhůty.

Je to stav zcela přirozený a pochopitelný, těžiště zájmu nevládní organizace spočívá především ve zvládnutí stabilizace zdravotního stavu oběti, vyřešení jejího bydlení, legalizace jejího pobytu a informace důležité pro trestní řízení nejsou v prvních dnech péče o oběť jednoznačnou prioritou. Každá z identifikovaných obětí je však v co nejkratší době příslušnou sociální pracovnící seznámena s obsahem a možnostmi Programu pomoci obětem obchodování s lidmi a oběti je nabídnuta možnost poskytnout svoje svědectví. Velmi důležitým faktorem je skutečnost, že v případě souhlasu oběti s poskytnutím svědectví je její první kontakt uskutečněn s kvalifikovaným a prověřeným policistou. Po prvotním prověření informací je potom ze strany policie vydáno stanovisko k získaným informacím a je stanoven další postup ve vyšetřování případu. Současně je uplatňována řada dalších mechanismů, které všechny směřují především ke stabilizaci situace oběti, k vytvoření jejího pocitu, že jsou podnikány konkrétní kroky k zajištění její bezpečnosti a začlenění do normálně fungující společnosti. Jako příklad lze uvést legalizaci jejího pobytu podle platných ustanovení zákona o pobytu cizinců na území České republiky, pozastavení vykonatelnosti všech právních aktů (např. rozhodnutí o správním vyhoštění), přístup na trh práce apod.

Doba na rozmyšlenou je tedy nezastupitelnou a pro další práci s obětí bezpochyby nejdůležitější částí Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. Její uplatňování v současném pojetí nepřináší pro policii žádná negativa, naopak se velmi kladně projevuje na další spolupráci oběti s policií při vyšetřování konkrétní trestné činnosti. Kvalitní zvládnutí doby na rozmyšlenou ze strany nevládních organizací a policie přináší především to, že oběť se pro spolupráci při vyšetřování rozhoduje zcela samostatně a nezávisle, v době, kdy je již po všech stránkách stabilizována a je o ní kvalitně postaráno. Její svědectví, které vychází z tohoto samotnou obětí důkladně zváženého a svobodně učiněného rozhodnutí, je potom po celou dobu trestního řízení neměnné, tato svědectví nejsou odvolávána, nastavené a ověřené mechanismy zaručují bezpečnost této oběti i při soudních projednáváních případů. Oběti, kterým je poskytnuta dostatečná doba na

rozmyšlenou a které se tímto způsobem rozhodnou pro podání svého svědectví, jsou tím současně velmi silně motivovány pro úspěšné absolvování celého Programu, které potom může být završeno získáním dlouhodobého nebo trvalého pobytu.

Právě v období takzvané lhůty na rozmyšlenou je možno nejmarkantněji rozpoznat rozdílnost zájmů nevládních a mezivládních organizací na straně jedné a především policie na straně druhé. Zatímco prioritou zájmu nevládních organizací je péče o konkrétní oběť, která je do Programu zařazena bez ohledu na rozsah její spolupráce s orgány státní správy a moci, prioritou zájmu policie je zajištění důkazů proti osobám, které se na utrpení této konkrétní oběti podílely, respektive měly z tohoto utrpení prospěch. Velmi zjednodušeně řečeno, primárním zájmem nevládních a mezivládních organizací je péče o „následek“, primárním zájmem policie je naopak úsilí o odstranění „příčin“, které tyto „ následky „ vytvářejí. V rámci praktické aplikace Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi se tyto tak napohled rozdílné zájmy podařilo skloubit do fungujícího celku, který obětem obchodování s lidmi přináší velké možnosti řešení jejich složité situace. I tuto skutečnost považuji za jeden z obrovských přínosů Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi v oblasti péče o oběti jedné z nejzrůdnějších forem organizovaného zločinu.

3. 4. Právní normy, které zásadním způsobem ovlivňují jednotlivé části praktické aplikace Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi pro svoji funkčnost nezbytně vyžaduje nejen zakotvení v právním řádu České republiky, ale rovněž

vyhovující právní normy, které mohou být při jeho praktické aplikaci použity. Za ty nejdůležitější právní normy je bezesporu možno považovat příslušná ustanovení trestního zákona a zákona o pobytu cizinců na území České republiky. Z jednotlivých ustanovení zákona č. 140 / 1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů a novel, tedy trestního zákona považuji za nezbytné citovat znění následujících :

§ 163a

Účast na zločinném spolčení

(1) Kdo založí zločinné spolčení, nebo kdo se činnosti takového spolčení účastní, anebo kdo zločinné spolčení podporuje, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku.

(2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k zločinnému spolčení určenému nebo zaměřenému k páchání teroru (§ 93) nebo teroristického útoku (§ 95).

(3) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, je-li vedoucím činitelem nebo představitelem zločinného spolčení určeného nebo zaměřeného k páchání teroru (§ 93) nebo teroristického útoku (§ 95)

(4) Ustanovení § 43 a 44 se na pachatele činu uvedeného v odstavcích 1, 2 a 3 neužije.

§ 204

Kuplířství

(1) Kdo jiného zjedná, přiměje nebo svede k provozování prostituce, nebo kdo kořistí z prostituce provozované jiným, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 za použití násilí, pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné vážné újmy anebo zneužívaje tísně nebo závislosti jiného.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značný prospěch,

b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, nebo

c) spáchá-li takový čin na osobě mladší než osmnáct let.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2 na osobě mladší než patnáct let.

§ 232a

Obchodování s lidmi

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá osobu mladší osmnácti let, aby jí bylo užito

a) k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního obtěžování nebo zneužívání,

b) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

c) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

(2) Stejně bude potrestán, kdo jiného za použití násilí, pohrůžky násilí nebo lstí anebo zneužitím jeho omylu, tísně nebo závislosti, přiměje, zjedná, najme, zláká, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá, aby ho bylo užito

a) k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního obtěžování nebo zneužívání,

b) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

c) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) vydá-li takovým činem jiného v nebezpečí těžké újmy na zdraví nebo smrti,

c) spáchá-li takový čin v úmyslu získat značný prospěch, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci.

(4) Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat prospěch velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

Všechna tři ustanovení zásadním způsobem ovlivňují počáteční fázi praktické aplikace Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, tedy fázi rozhodování o tom, zda konkrétní oběť bude do tohoto programu zařazena. Kromě všech ostatních náležitostí je stanovení právní kvalifikace jednání, kterému byla oběť vystavena nesmírně důležitou částí činnosti všech subjektů, zapojených do fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a především pak Policie České republiky. Je pochopitelné, že vzhledem k finanční náročnosti Programu a jeho kapacitním možnostem je nutno veškeré informace pečlivě prověřovat a vyhodnocovat. Stanovení právní kvalifikace konkrétního jednání je

potom jedním z výstupů tohoto prověřování a vyhodnocování. Při procesu zařazování obětí do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi je přihlíženo rovněž k tomu, aby právní kvalifikace byla stanovena právě jako trestné činy obchodování s lidmi dle § 232a tr. zákona nebo účast na zločinném spolčení dle § 163a a kuplířství dle § 204 tr. zákona. V praxi přetrvávají problémy s částečným překrýváním skutkových podstat trestných činů obchodování s lidmi a kuplířství. Tyto problémy přetrvávají od novelizace trestního zákona, která byla provedena v říjnu 2004 a přes veškeré úsilí se je do současné doby nepodařilo odstranit.

Od 1. ledna 2010 vstoupí v platnost a nabyde účinnosti komplexní novela trestního zákoníku – zákon č. 40 / 2009 Sb. , která byla provedena formou jeho kompletní rekodifikace. Pro srovnání uvádím paragrafové znění těch ustanovení, která postihují trestnou činnost obchodování s lidmi, respektive kuplířství :

§ 168

Obchodování s lidmi

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá dítě, aby ho bylo jiným užito

a) k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtě žování anebo k výrobě pornografického díla

b) k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla

c) k službě v ozbrojených silách

d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování

anebo kdo kořistí z takového jednání, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let

(2) Stejně bude potrestán, kdo jinou osobu než uvedenou v odstavci 1 za použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lsti anebo zneužíváje jejího omylu, tísně nebo závislosti, přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá, aby jí bylo jiným užito

a) k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla

b) k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jejího těla

c) k službě v ozbrojených silách

d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, anebo kdo kořistí z takového jednání

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny

b) vydá-li takovým činem jiného v nebezpečí těžké újmy na zdraví nebo smrti

c) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci.

(4) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

(5) Odnětím svobody na deset až šestnáct let nebo propadnutím majetku bude

pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.

(6) Příprava je trestná.

§ 189

Kuplířství

(1) Kdo jiného přiměje, zjedná, najme, zláká nebo svede k provozování prostituce, nebo kdo kořistí z prostituce provozované jiným, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na čtyři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

b) jako člen organizované skupiny

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

§ 190

Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí

(1) Kdo provozuje prostituci v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo organizuje, střeží nebo jiným způsobem zajišťuje provozování prostituce v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) nejméně na dvou takových místech, nebo

b) opětovně.

§ 193

Zneužití dítěte k výrobě pornografie

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) jako člen organizované skupiny, nebo*
- b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo*
- b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.*

§ 342

Neoprávněné zaměstnávání cizinců

(1) Kdo ve větším rozsahu neoprávněně zaměstná nebo zprostředkuje zaměstnání cizinců zdržujících se neoprávněně na území České republiky, nebo kdo ve větším rozsahu neoprávněně zaměstná nebo zprostředkuje zaměstnání cizinců, kteří nemají platné povolení k zaměstnání podle jiného právního předpisu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na jeden rok bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) jako člen organizované skupiny,*
- b) za úplatu, nebo*
- c) opětovně.*

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku, bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Ve fázi bezprostředně následující po zařazení oběti do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi jsou důležité právní nástroje, které je možno využít pro řešení otázek legalizace pobytu oběti na území České republiky. Pro tyto účely jsou využívána především následující ustanovení zákona č. 326 / 1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů a novel, tedy zákona o pobytu cizinců na území České republiky :

§ 33

Vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území

(1) Policie udělí vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území cizinci,

a) kterému ve vycestování z území brání překážka na jeho vůli nezávislá nebo jsou-li splněny podmínky podle § 179 odst. 5,

b) který je svědkem nebo poškozeným v trestním řízení a jeho účast na řízení je nezbytná,

c) který v době platnosti oprávnění k pobytu požádal na území o vydání povolení k trvalému pobytu podle § 67, 68 a § 69 odst. 2, pokud o této žádosti nebylo rozhodnuto v době platnosti oprávnění k pobytu cizince na území, nebo

d) který podal žalobu proti rozhodnutí policie nebo ministerstva, kterým byla zrušena platnost víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu anebo byla zamítnuta žádost o prodloužení platnosti povolení k dlouhodobému

pobytu nebo žádost o povolení k trvalému pobytu, za podmínky, že současně podal návrh na přiznání odkladného účinku této žaloby.

(2) Žádost o udělení víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území podle odstavce 1 se podává na území policii.

(3) Policie dále udělí vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území cizinci, jehož vycestování z území není možné (§ 120a).

(4) Vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území vyznačuje do cestovního dokladu policie.

(5) Dobu platnosti víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území policie stanoví na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však na dobu 1 roku; jde-li o udělení víza podle odstavce 1 písm. c) nebo d) nebo podle odstavce 3, dobu platnosti stanoví na 6 měsíců.

(6) Cizinec, kterému bylo uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území z důvodu podle odstavce 1 písm. a), je povinen na požádání policie prokázat, že překážka vycestování z území trvá; brání-li tomuto prokázání překážka na vůli cizince nezávislá, lze prokázání nahradit čestným prohlášením.

§ 42e

Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území

(1) Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území 9g) vydá ministerstvo na žádost cizinci, který je

a) pravděpodobnou obětí trestného činu obchodování s lidmi 9h), nebo

b) osobou, pro kterou bylo organizováno anebo umožněno nedovolené překročení státní hranice 9i), nebo osobou, které bylo napomáháno k neoprávněnému pobytu na území 9i), jejíž svědectví je významné pro odhalení pachatele nebo organizované

skupiny zabývající se organizováním anebo umožněním nedovoleného překročení státní hranice nebo napomáháním k neoprávněnému pobytu na území

za podmínky, že spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení na trestním řízení vedeném o podezření ze spáchání tohoto trestného činu a nespolupracuje s podezřelým ze spáchání tohoto trestného činu.

(2) Cizinec podle odstavce 1 musí být neprodleně v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět, poučen orgánem činným v trestním řízení nebo ministerstvem o právu požádat o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území a o podmínkách tohoto pobytu. Cizinci je ode dne, kdy byl poučen podle věty první, poskytnuta lhůta 1 měsíce pro rozhodnutí, zda bude spolupracovat s orgánem činným v trestním řízení; platnost této lhůty může být ukončena, pokud cizinec přestal splňovat některou z podmínek podle odstavce 1, je-li to nezbytné pro zajištění ochrany veřejného pořádku nebo bezpečnosti státu anebo cizinec o zrušení platnosti poskytnuté lhůty požádá. V průběhu poskytnuté lhůty nelze cizince vyhostit či jinak ukončit jeho pobyt na území a lze s ním vést řízení o udělení mezinárodní ochrany podle zvláštního právního předpisu 2). Běh lhůty nemá vliv na řízení o správním vyhoštění cizince nebo na řízení o jeho předání podle mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu České republiky.

(3) Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území opatřenou potvrzením orgánu činného v trestním řízení o splnění podmínek podle odstavce 1 podává cizinec ministerstvu. Žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území může podat i žadatel o udělení mezinárodní ochrany 2).

(4) K žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území je cizinec povinen předložit cestovní doklad, je-li jeho držitelem, a to i tehdy uplynula-li doba jeho platnosti, doklad o zajištění ubytování po dobu pobytu na území a fotografie.

(5) Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území může dále ministerstvo vydat na žádost cizinci, který je

a) manželem,

b) nezletilým nebo zletilým nezaopatřeným dítětem, nebo

c) z důvodu nezpůsobilosti k právním úkonům rozhodnutím příslušného orgánu svěřen do péče cizince uvedeného v odstavci 1, pokud se v době podání žádosti tento cizinec zdržoval na území a důvodem pobytu je společné soužití rodiny. K žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území je cizinec povinen prokázat skutečnosti uvedené v písmenu a), b) nebo c), předložit cestovní doklad, je-li jeho držitelem, a to i tehdy, uplynula-li doba jeho platnosti, a fotografie.

(6) Nemůže-li si cizinec, kterému byla podle odstavce 2 poskytnuta lhůta pro rozhodnutí, zda bude spolupracovat s orgánem činným v trestním řízení, nebo žadatel o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území zajistit ubytování, zajistí mu ubytování ministerstvo nebo právnická osoba. Ministerstvo může na základě písemně uzavřené smlouvy přispět právnické osobě na úhradu nákladů spojených s ubytováním cizince.

Pro řešení pobytových náležitostí osoby, která splnila všechny podmínky Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a svým svědectvím přispěla k odsouzení konkrétních osob je potom možno využít následujícího ustanovení tohoto zákona :

§ 66

(1) Povolení k trvalému pobytu se bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území vydá cizinci

a) který o vydání tohoto povolení žádá z humanitárních důvodů, zejména

1. je-li manželem azylanta a manželství vzniklo před vstupem azylanta na území,

2. je-li nezletilým dítětem azylanta nebo dítětem, které je závislé na péči azylanta, pokud nepožádá o udělení azylu, nebo

3. byl-li v minulosti státním občanem České republiky,

b) který o vydání tohoto povolení žádá z jiných důvodů hodných zvláštního zřetele,

c) na jeho žádost, pokud je jeho pobyt na území v zájmu České republiky, nebo

d) který o vydání tohoto povolení žádá jako nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě cizince, jenž na území pobývá na základě povolení k trvalému pobytu, je-li důvodem žádosti společné soužití těchto cizinců.

(2) Povolení k trvalému pobytu se dále na žádost vydá cizinci, kterému předchozí povolení k trvalému pobytu na území bylo zrušeno z důvodu podle § 77 odst. 1 písm. c) nebo d), pokud od nabytí právní moci rozhodnutí neuplynula doba 3 let.

S praktickou aplikací Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi v jeho jednotlivých fázích souvisí pochopitelně celá řada dalších právních norem, ať již se jedná o zákon č. 68 / 2009 o zaměstnanosti nebo o právní normy z oblasti zdravotnictví, sociální péče a podobně.

Závěrem této kapitoly uvádím přehled o počtech obětí, které byly v jednotlivých letech zařazeny do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. Uvádím, že se jedná o počty všech osob, které byly do Programu zařazeny, tedy i těch osob, které z Programu samy odešly nebo které byly z Programu vyřazeny pro neplnění jeho podmínek. Údaje byly získány z materiálu Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra České republiky vydaného v roce 2009 , počet obětí zařazených do Programu v roce 2009 byl zjištěn telefonickým dotazem na tomto odboru a jedná se o stav ke dni 30. října 2009 :

Počty obětí zařazených do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Celkem
Počet	5	11	17	14	18	24	16	105

4. Případové studie

V případových studiích v této kapitole budou popsány příběhy žen, které se na území České republiky staly obětmi obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Ve všech případech byly tyto ženy sexuálně vykořisťovány různými skupinami organizovaného zločinu a všechny byly zařazeny do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. V závěru všech případových studií je provedena stručná analýza případu a jsou zmíněny charakteristiky těchto případů a přínos péče, kterou Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi těmto ženám umožnil.

Se všemi těmito ženami jsem v době svého působení na Odboru obchodu s lidmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR provedl prvotní rozhovory a na základě těchto rozhovorů zpracoval stanovisko k návrhu na jejich přijetí do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, respektive jim možnost zařazení do tohoto programu nabídl.

Všechny příběhy popisem modu operandi skupin organizovaného zločinu i popisem péče o oběti v rámci jejich zařazení do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi odpovídají skutečnosti. Ve všech příbězích jsou změněny úvodní údaje obchodovaných žen i místa, kde byly skupinami organizovaného zločinu obchodovány. Důvodem je nezbytnost znemožnit identifikaci těchto žen a tím dodržet veškeré požadavky na jejich ochranu, bezpečnost a úspěšně započatou, respektive v některých případech již ukončenou sociální adaptaci a návrat do běžného života.

4. 1. Případová studie Iriny

Případová studie Iriny je popisem příběhu ženy ukrajinské národnosti, která byla obchodována za účelem sexuálního vykořisťování nejprve na území jedné ze sousedních zemí a poté na území České republiky v jednom z příhraničních regionů. Irina je ve věku 28 let, je rozvedená, matka dvou dětí, má vysokoškolské vzdělání. Jedno ze svých dětí ponechala v péči své matky na Ukrajině, o druhé dítě se stará sama.

Ve své vlasti delší dobu žila s přítelem, vedli společnou domácnost, starali se společně o jejího syna. Postupně se seznamovala s jeho přáteli, chodili se společně bavit. Její přítel se k ní choval vždy slušně. Rovněž jeho přátelé na ní působili jako slušní, normální lidé. Běžně se vzájemně navštěvovali i ve svých domovech, hovořili spolu téměř o všem. Jednou koncem letních prázdnin jí přítel pověděl, že by byla možnost, aby odcestovala do sousední země a krátkodobě zde pracovala v zemědělství při sklizni a zpracování nějakých plodin. Mělo se jednat o sezónní práci na několik týdnů, která však měla být slušně zaplacená. Protože v té době byla bez stálého zaměstnání, nabídku přivítala. Její přítel jí řekl, že pojede s ní, neboť i on by prý mohl mít možnost získat práci ve stejném místě. Přítel Iriny vyřídil veškeré náležitosti potřebné pro vycestování včetně požadovaného víza a potřebné finanční částky. Začátkem podzimu odcestovala společně se svým přítelem a jedním jeho kamarádem osobním automobilem do sousední země. Cesta proběhla bez nejmenších komplikací. Na místě se ubytovali v předem rezervovaném hotelu. První večer po příjezdu Irině její přítel a jeho kamarád pověděli, že pro ní žádnou práci v zemědělství nemají. Ve skutečnosti jí přivezli proto, aby pracovala jako prostitutka na nedaleké kamionové trase. Pro Irinu to byl obrovský šok a zklamání z toho, že do celé věci je takovým způsobem zapojen její přítel, kterému věřila. Irina odmítla jako prostitutka pracovat, křičela na svého přítele i jeho kamaráda, chtěla okamžitě odjet domů. Přítel jí uzamkl v pokoji. Během noci byla opakovaně znásilněna skupinou

mužů, ve které byl i její přítel . Opakovaně jí říkali, že je to příprava na její budoucí práci. Byly jí odebrány doklady, peníze, veškeré její věci včetně oblečení. Ráno jí přinesli oblečení, ve kterém měla na trase pracovat. Musela si ho obléci a byla odvezena na trasu. Pracovala jako prostitutka, jejími klienty byli řidiči kamionů, byla zde společně s dalšími ženami ze své vlasti, byly neustále pod dohledem svých pasáků. Po několika dnech, kdy v podstatě navenek rezignovala a pracovala podle požadavků pasáků, se jí podařilo vypovědět svůj příběh řidiči kamionu, který cestoval do její vlasti. Měl být původně dalším z řady jejích zákazníků, avšak pomohl jí s návratem do vlasti včetně překročení státní hranice, neboť Irina byla stále bez svého cestovního pasu. Po návratu domů vše řekla svému kamarádovi advokátovi a ten jí nakontaktoval na specializovaný policejní útvar. Poskytla svoje svědectví, všechny pachatele označila na předložených fotografiích. Byla jí přidělena policejní ochrana a byla ubytována v utajeném bytě. Její ochránci považovali za samozřejmé, že s nimi měla pohlavní styk, kdykoliv oni chtěli. Vyšetřování trvalo dlouho bez jakýchkoliv výsledků. Po mnoha týdnech jí bylo velitelem této jednotky navrženo, aby se znovu vrátila do sousední země, společně s jednou policistkou zde chvíli pracovala jako prostitutka a tím pomohla získat dostatek důkazů. Policie se měla postarat o její ochranu na místě i odvoz do vlasti. Vše mělo trvat jen několik dnů. Irině to bylo podezřelé, na vše se optala jednoho ze svých policejních ochránců, se kterým se sblížila. Dozvěděla se od něj, že ve skutečnosti jejich jednotka spolupracuje s obchodníky s lidmi a byla tedy vlastně policií znovu prodána. Irina okamžitě opustila utajený byt a vrátila se do svého bytu. Zde byla po 2 dnech několika muži vyhledána a surově zbita, musela navštívit lékaře. Utekla ze svého bytu a i s dítětem bydlela u jedné své přítelkyně. Byla však ve velkých finančních problémech, hledala práci a její přítelkyně jí v tomto hledání pomáhala. Odpověděla na inzerát jedné zprostředkovatelské agentury, která nabízela práci uklízečky v České republice. Irina navštívila agenturu, projevila zájem o tuto práci, vyřídila si všechny potřebné formality. Odcestovala do Prahy s mužem, který pro agenturu údajně příležitostně pracoval. V Praze tento muž zavolal na nějaké číslo, přijel pro ní

další muž, údajně bulharský občan, a odvezl jí do jednoho bytu poblíže centra Prahy.

Druhého dne byla odvezena do nočního klubu na okraji Prahy. Odtud po uplynutí dvou týdnů byla převezena do dalšího klubu v jižních Čechách, kde byla nucena k prostituci téměř rok. Odtud se jí podařilo uniknout za pomoci zahraničního hosta, který sem za ní po delší dobu dojížděl, sblížil se s ní a posléze jí pomohl k útěku. Vyhledala pomoc nevládní organizace, která jí poskytla ubytování, krizovou intervenci i následnou péči. Po mnohaměsíční péči nevládní organizace byla Irina schopna prvního setkání s pracovníky policie. Vypověděla jim při rozhovoru svůj příběh. Poskytla rovněž jméno a osobní údaje svého krajana, který jí přivezl do České republiky a prodal onomu Bulharovi. Řadu měsíců strávila žena v péči nevládní organizace. V této době se seznámila s mužem, který pocházel z jedné z afrických zemí a legálně pobýval na území České republiky. S tímto mužem otěhotněla a narodilo se jim dítě, o které příkladně pečuje. Po porodu se projevil sklony tohoto muže k alkoholismu a násilnému jednání. Irina od něj nakonec odešla. Byla opět přijata do péče nevládní organizace, která má bohaté zkušenosti v péči o matky s dětmi. Otec jejího dítěte byl později v České republice vyšetřován pro trestnou činnost a byl vyhoštěn. Irina trpěla řadou psychických problémů, souvisejících s jejím životním příběhem, všechny potíže však úspěšně překonala. Docházela na terapie. Pojala značnou důvěru k policistovi, kterému vypověděla svůj příběh, do současné doby je s ním v kontaktu a její důvěra k němu stále trvá. V současné době již získala povolení k trvalému pobytu na území České republiky.

Získala práci. Naučila se českému jazyku. Jsou podnikány kroky k tomu, aby byly překonány právní překážky v její vlasti a mohl za ní přicestovat i její syn.

V policejních evidencích bylo zjištěno, že muž, který Irinu do Prahy přivezl, skutečně opakovaně překračoval státní hranice České republiky v různých vozidlech a cestovaly s ním vždy různé ženy. V době, kdy bylo vyšetřování zahájeno, však již dlouhou dobu na území České republiky nevstoupil a po celou dobu vyšetřování tak ani neučinil. Přes veškerou snahu se žádné důkazy proti konkrétním osobám

nepodařilo získat. Jméno a osobní údaje tohoto muže byly předány policii v její vlasti, věc však byla předána jako operativní poznatek, jméno Iriny nebylo v této informaci zmiňováno. Dle zprávy tamní policie jim byla tato osoba známa. Bylo zahájeno její vyšetřování, výsledek však do současné doby sdělen nebyl. Noční klub v jižních Čechách a jeho majitel byli zrealizováni v rámci jiné trestní věci. Soudní projednání tohoto případu dosud neproběhlo.

Příběh Iriny je charakteristickým případem ženy, která byla do prostředí obchodování s lidmi zatažena osobou, ke které měla naprostou důvěru a od které by podobné jednání nikdy nečekala. V zemi jejího původu je podobné jednání skupin organizovaného zločinu typické. Stejně typické je rovněž zahájení celého procesu obchodování Iriny, tedy její vylákání do sousední země pod příslibem sezonní práce a teprve zde následovalo seznámení Iriny s realitou. Hromadné znásilnění jako prostředek k získání poslušnosti oběti je jevem velmi častým, respektive pro skupiny organizovaného zločinu poměrně charakteristickým. V zemi původu Iriny je zapojení jednotlivých policistů, respektive celých policejních součástí do spolupráce se skupinami organizovaného zločinu častým jevem, míra korupce v ukrajinské policii je velmi vysoká a dlouhodobě není ze strany státu nijak řešena. Vysvobození Iriny z prostředí obchodování s lidmi jedním z jejích zákazníků není zdaleka vyjimečné, navázání nadstandartního vztahu mezi obchodovanou ženou a jedním z jejích zákazníků je často opakovaným jevem. Opětovné zatažení do tohoto prostředí v jiné zemi je rovněž případem, který se opakuje velmi často. Důvodem je především skutečnost, že postižené ženy se snaží urychleně řešit svoji tíživou finanční situaci zapříčiněnou jejich předchozím osudem a jsou velmi náchylné přijmout jakoukoliv zdánlivě výhodnou nabídku práce v zahraničí. Irina byla první ženou, která úspěšně prošla všemi etapami Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi v České republice a získala povolení k trvalému pobytu.

4. 2. Případová studie Mirky

Případová studie Mirky popisuje příběh slovenské ženy, která byla obchodována za účelem sexuálního vykořisťování na území České republiky vlastním rodinným příslušníkem. Mirka má 29 let, je vdaná, pečuje o dvě děti, má základní vzdělání, střední odborné učiliště nedokončila.

Mirka byla do prostředí organizované prostituce zavlečena kamarády svého manžela. Stalo se tak v době, kdy především vinou manžela se jejich rodina topila v dluhách, manžel navíc v té době nepracoval a ani se příliš nesnažil nějakou práci nalézt. Jednoho dne dostala Mirka od manželova kamaráda nabídku, aby na jednu noc dělala společnici jednomu muži na diskotéce v Břeclavi. Byla ujištěna, že v žádném případě se nebude jednat o sex, jen o společnost a zábavu, aby se muž na diskotéce nenudil a nebyl tam sám, když v současné době nemá přítelkyni. Mirce byla nabídnuta slušná finanční částka, a protože nabídku dostala od lidí, kterým věřila, s nabídkou souhlasila. Od počátku bylo stanoveno, že peníze dostane hned ráno jak pojedou domů. Mirka uvěřila, že je to v podobných případech běžné, neměla v té době nejmenší důvod k pochybnostem. Znali se všichni přeci léta a byli z jednoho města. V určený den nasedla Mirka společně s manželem a jeho kamarádem a ještě dalším známým do auta, přejeli bez nejmenších problémů hranici do České republiky a dojeli do Břeclavi. Tam ale nezastavili a pokračovali v jízdě. To se již Mirce nezdálo a na otázku, kam jedou jí bylo řečeno, že došlo ke změně, ať se ničeho nebojí, že se o ni dobře postarají a že o svoje peníze nepříjde. Během cesty jí pověděli, že každá kterou takhle vezli byla vždy spokojená, když se uměla pěkně chovat. Večer potom skutečně navštívili jednu diskotéku v jednom západočeském okresním městě, kde již čekal starší sympatický muž, který se dobře znal s kamarádem manžela Mirky. Po celý večer se tento muž k Mirce choval slušně, hovořili spolu postupně o celé řadě věcí včetně finanční situace její rodiny, jejím vztahu k manželovi a jeho malé snaze nějak těžkou situaci řešit. Mirce ani nepřišlo

divné, že postupem času spolu hovořili i o věcech týkajících se Mirčina přístupu k sexu, bezpochyby k tomu přispělo i to, že muž byl Mirce sympatický a stejně jako ona hovořil zcela otevřeně. Mirku ani nenapadlo, že by se mohlo jednat o něco jiného než běžný hovor dvou lidí, kteří se dobře baví. Po skončení diskotéky se muž s Mirkou velmi pěkně rozloučil, poděkoval jí za společnost, jejímu manželovi zaplatil sjednanou finanční částku a odešel. Protože už bylo velmi pozdě a Mirka byla unavená, přijala nabídku manžela a jeho kamaráda, aby ve městě přespali. Dopoledne po probuzení se Mirka dozvěděla, že muž údajně volal kamarádovi jejího manžela a ptal se, zda by za ním nechtěli přijet do jeho vily v blízkosti Teplic a strávit zde zbytek víkendu. Mirka souhlasila, navíc tato nabídka kromě menší částky na benzín do kamarádova auta nepředstavovala žádné finanční náklady. Odcestovali proto společně na sever Čech, kde kamarád jejího manžela bez nejmenších problémů dojel před vilu na předměstí Teplic. Zde byli přivítáni mužem a ženou, kteří je zavedli do svého domu. Večer potom přijali mužovo pozvání do baru, odjeli tam všichni společně taxíkem, aby nikdo z nich nemusel abstinovat kvůli řízení auta.

Teprve po příjezdu k údajnému baru Mirka zjistila, že se v podstatě jedná o noční klub, ale stále ještě neměla důvod o ničem pochybovat. Teprve uvnitř klubu Mirka zjistila, že onen sympatický muž z diskotéky je majitelem celého podniku a že za finanční částku, kterou dostal její manžel, byla do tohoto klubu v podstatě prodána. Majitel klubu jí zcela otevřeně pověděl, že zde bude pracovat jako prostitutka tak dlouho, dokud nevydělá dost peněz, které by pokryly částku, kterou za ní zaplatil a ještě mu přinesly nějaký zisk. Mirka si v těchto hrozných okamžicích ani nevšimla, kdy odešel její manžel a jeho kamarádi, samozřejmě s veškerými jejími věcmi a penězi, pouze její občanský průkaz nechali majiteli klubu. Bez dokladů a bez finančních prostředků, za neustálého dozoru ze strany barmana a ochranky klubu byla Mirka nucena dělat to, co po ní majitel klubu požadoval. Kontroly policie byly vždy známy dostatečně dlouho dopředu a Mirka tak nikdy neměla možnost kohokoliv požádat o pomoc. Po čase začala putovat mezi řadou dalších klubů v

okolí, jak je to v podobných případech běžné. Mirka byla mezi návštěvníky těchto podniků velmi žádaná, vydělávala majitelům klubů hodně peněz a proto byla také náležitě hlídána. Teprve po dlouhé řadě měsíců měla jedné noci zákazníka, mimochodem rovněž jednoho z majitelů nočních klubů v okolí, který nad ránem usnul. Muž měl u sebe kolem 80 000,- Kč, Mirka si vzala z těchto peněz malou část, využila chvilkové nepozornosti ochranky podniku a utekla oknem. V podstatě jen ve spodním prádle utíkala v noci lesem a nezastavenými oblastmi, po mnoha zkušenostech ani nechtěla vyhledat pomoc policie. Ráno se jí podařilo na jedné z vietnamských tržnic koupit si oblečení, dostala se na nádraží a koupila si jízdenku na vlak. Na slovenské hranici byla zadržena, protože její rodiče mezitím oznámili její pohřešování. Přestože pověděla slovenským policistům podstatnou část příběhu, byla po výslechu pouze dovezena do svého bydliště, ačkoliv policii vypověděla, že byla zobchodována svým manželem a jeho kamarádem, který bydlel ve stejném městě.

Slovenská policie požádala o součinnost při vyšetřování příslušné orgány České republiky. Bylo zahájeno vyšetřování případu v České republice. Po zjištění situace v níž se žena i se svými dětmi nacházela, byla zvažována možnost jakým způsobem zajistit bezpečnost Mirky a současně získat její svědectví. Mirce i jejím dětem byla pracovníky Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR nabídnuta možnost vstupu do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi v České republice, neboť na území Slovenska v té době žádnou takovou možnost neměla. Na Slovensku sice Mirka využila nabídky azylového bydlení pro matky s dětmi, adresa tohoto bytu však byla velmi záhy prozrazena. Mirka nemohla legálně překročit hranice ČR – neměla doklady, ale ani potřebné finanční prostředky. Skrývala se s dětmi několik dní u svých známých. Naši policisté se dohodli a z vlastních peněz zaplatili potřebnou částku na pořízení cestovních dokladů. Převezli ženu i její děti do ČR, kde je předali do péče nevládní organizace. Několikrát ji vyslechli, velice dobře si vybavovala tváře i místa. Dokázala identifikovat mnoho lidí, kteří se v té době pohybovali v oblasti severních

Čech a podíleli se na trestné činnosti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Získala velkou důvěru k policii a sdělila policistům mnoho cenných informací. Zároveň s tím však začala být velmi hledanou osobou ze strany svého manžela a ostatních pachatelů. Uvědomovala si to, ale přetrvávalo její odhodlání pomoci při stíhání těchto osob. Stav ženy i dětí v době příchodu na území České republiky byl velmi špatný, zanedbaný, neměli téměř žádné osobní věci. Bylo potřeba poskytnout odborné lékařské vyšetření, zařídit legalizaci pobytu, poskytnout oblečení, hygienické prostředky. Pro rodinu byla nezbytná osobní asistence, která byla intenzivně poskytována více jak půl roku. Děti si odvykly poslouchat matku, jejich vztah byl silně narušen. Mirka trpěla posttraumatickou stresovou poruchou, ale terapie musela být velmi pečlivě naplánována, aby se dokázala postarat o své děti. Mirka měla zcela převrácený denní režim, neuměla hospodařit s penězi. Neuměla společně s dětmi trávit smysluplně volný čas. Děti odmítaly jakoukoliv zodpovědnost, nechtěly chodit do školy, všechny kouřily, toulaly se, syn začal krást, občas popíjel s partou místních výrostků. Děti Mirkou manipulovaly, Mirka jim chtěla nahradit strádání a bála se prosazovat svoji autoritu, aby je neztratila. Do péče byli zapojeni i dobrovolníci a pro děti vytvořen systém „můj větší kamarád“. Bylo nezbytné podstoupit rodinnou terapii. Mirka posléze získala trvalý pobyt v České republice pro sebe i děti. Mirka začala chodit do práce. Velkým šokem bylo rozhodnutí syna, který se po necelém roce pobytu v České republice chtěl vrátit zpět k otci. Vyhrožoval útekem. Proto byl otec zkontaktován a syn byl otci předán. Rodina se musela přestěhovat. Už podruhé, takže znovu byl velký problém – děti si zvykaly na nové školy, matka hledala nové zaměstnání. Po odchodu syna trpěla matka lehčími depresemi, ale terapie s druhým dítětem pokračovala. Vztah se posílil a rodina se dokázala stmelit. Po dvou letech péče žena přestala striktně odmítat kontakt s muži. Rodina začala být samostatná, dokázala organizačně vše zvládnout, proto začala uvažovat o samostatném ubytování mimo nevládní organizaci. Mirka si našla partnera, který se však nelíbil jejímu dítěti. Opustila ho. Problémy s dítětem se začaly stupňovat, objevilo se záškoláctví, dcera

se zamilovala do chlapce a toulala se po nocích, utíkala z domu. Mirce byla opět poskytnuta nutná podpora ze strany nevládní organizace. Proběhla mediace mezi matkou a dcerou, nakonec bylo dosaženo dohody a dcera se vrátila k matce. Mirka si našla nového partnera, navázala vztah i s jeho rodinou. Změnila i se svou dcerou bydliště, tato změna přinesla ve svém důsledku její osamostatnění stejně jako upevnění vztahu s dcerou.

Policejní složky v České republice i na Slovensku zahájily vyšetřování případu a trestní stíhání pachatelů. Informace jež Mirka poskytla zásadně napomohly k odhalení celé skupiny organizovaného zločinu a pomohly i jiným ženám, které byly touto skupinou sexuálně vykořisťovány. Při domovních prohlídkách v jednom z objektů, kde byla Mirka držena, byla nalezena mrtvola ženy, jejíž identifikace nebyla možná. Současně probíhalo i stíhání pachatelů na Slovensku. Nevládní organizace za asistence pracovníků Odboru obchodu s lidmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR a partnerského útvaru v Bratislavě doprovázela Mirku k prováděným procesním úkonům v obou zemích. Trestní řízení v České republice ani na území Slovenské republiky nebylo dosud pravomocně ukončeno.

Příběh Mirky je rovněž poměrně charakteristický příběh ženy, která byla skupině organizovaného zločinu prodána jednou ze svých nejbližších osob - v tomto případě se jednalo o manžela. U slovenských žen mají skupiny organizovaného zločinu již dlouhodobě usnadněnu svoji činnost v tom, že prakticky nepřicházejí v úvahu komplikace při překračování státní hranice do České republiky a nejsou žádné problémy s jazykovou bariérou. Poměrně přísné hlídání žen v nočních lubech některým ze zaměstnanců a prakticky úplné omezení pohybu těchto žen jen na prostory kluby není zdaleka vyjímečnou praxí. Nedostatečná ochrana ženy v zemi jejího původu je v případech, kdy se žena vrací sama bez pomoci nevládních organizací jevem obvyklým, úřady v zemi původu velmi často s řešením situace těchto žen váhají. Narušení rodinných vazeb, které se v případě Mirky projevilo velmi výrazně, je jev, který se vyskytuje v příbězích obchodovaných žen pravidelně.

Náprava takto narušených vztahů je záležitostí nesmírně složitou, dlouhodobou a v mnoha případech se veškeré vynaložené úsilí mívá účinkem a narušené vztahy se rozpadají definitivně.

4.3. Případová studie Ivany

V případové studii Ivany je popsán příběh dívky, která byla sexuálně vykořisťována skupinou organizovaného zločinu v době, kdy ještě nedovršila věkovou hranici 18 let. Ivana je české národnosti, svobodná, bezdětná, má základní vzdělání a nedokončené střední odborné učiliště, se svými rodiči se stýká sporadicky, převážně žije v komunitě mladistvých v prostorách pražského centra a některých pražských nádraží nebo u svých náhodných známostí.

Ivana žila v rodině, kde měla velké konflikty se svým otcem. Příčinou konfliktů bylo podle jejích vlastních slov to, že otec je velmi přísný, je nespokojený se životem, jakým Ivana žije, neustále jí poučuje a vyčítá jí, že se nebyla schopna ani vyučit. Ivana ve společném bydlíšti téměř nežije, s otcem nekomunikuje, vychází jen se svojí matkou, svojí sestrou a tetou. Před několika lety z domova odešla, začala společně se svými kamarády žít především na pražských nádražích a přespávala, kde se dalo a kde se jí zrovna chtělo. Měla řadu známostí, sexuálně je velmi zkušená a bez nejmenších předsudků. Počátkem roku 2006 dostala od jednoho z mnoha svých známých nabídku pracovat jako skladnice v jednom obchodním domě ve Velké Británii. Ivana dostala od svého známého jako půjčku peníze na zakoupení letenky. Měla půjčku vrátit po svém návratu do republiky. Dostala rovněž od tohoto známého telefonní číslo na romskou rodinu v Británii, u které měla zpočátku bydlet, a která by jí pomohla s vyřízením formalit při nástupu do zaměstnání. Ivana cestovala jen se svým občanským průkazem, cestovní pas neměla, její známý jí

pověděl, ať si jej nevyřizuje, že to není vůbec potřeba. Cesta proběhla bez nejmenších komplikací, na letišti byla očekávána Romem, který patřil do rodiny, jež se o ni v Británii měla starat. Místo pomoci s vyřizováním zaměstnání v obchodním domě však byla Ivana odvezena do nočního klubu v jedné menší obci. Zde byla pomocí vyhrůžek donucena k tomu, aby začala přijímat zákazníky. V klubu bylo ještě několik dalších dívek, všechny byly z Čech a Slovenska. Po několika týdnech začalo cestování Ivany po dalších nočních klubech. Byla stěhována pravidelně po třech až čtyřech týdnech. Teprve na konci května 2006 se Ivaně za pomoci jednoho ze zákazníků podařilo z klubu utéci. Odcestovala do jednoho z větších britských měst, kde byla posléze nalezena policií, když přespávala v parku. Prostřednictvím policie jí byla poskytnuta péče britské nevládní organizace. Ivana poskytla britské policii svoje svědectví a ta zahájila vyšetřování. Zakrátko došlo v Británii k zatčení pachatelů, kteří Ivanu obchodovali a sexuálně vykořisťovali, všichni byli vzati do vazby. Ivana se mohla vrátit do České republiky. Pomoc českých nevládních organizací odmítla, po návratu bydlela u své tety. Britská policie vedla Ivanu jako velmi důležitého svědka. Před návratem do České republiky dostala Ivana od britské policie mobilní telefon, britští detektivové s ní na tomto telefonu byli v pravidelném kontaktu. Když byl tento telefon Ivaně odcizen a kontakt tak přerušen, neprodleně byli informováni pracovníci Odboru obchodu s lidmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky s poukazem na možné ohrožení bezpečnosti Ivany a naléhavou žádostí o její nalezení. Ivana byla vypátrána po několika dnech a kontaktována v budově soudu, kde byla krátce předtím podmíněně odsouzena pro loupež, které se dopustila ještě před svým odjezdem do Británie. Ivaně byl vysvětlen vývoj situace ve vyšetřování a ona následujícího dne za asistence britských policistů odcestovala do Británie, kde doplnila svoje svědectví a zadržené osoby byly ponechány ve vazbě. Na jaro roku 2007 bylo v Británii nařízeno soudní projednání případu a přítomnost Ivany jako svědka byla pro britskou policii velmi důležitá. Britští vyšetřovatelé přicestovali do České republiky a snažili se jí přesvědčit o nutnosti

jejího svědectví před britským soudem. Ivana však v té době byla pod velkým vlivem svého tehdejšího přítele a po dvou dnech došlo k zablokování její komunikace s britskou policií. Odmítla do Británie odcestovat. Britští vyšetřovatelé odjeli s velkým zklamáním, neboť byla po roce vyšetřování jejich jediným svědkem. Všechna ostatní děvčata odmítla před soudem svědčit. Pracovníkovi Odboru obchodu s lidmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR se podařilo obnovit komunikaci s Ivanou a ta nakonec svoje stanovisko dva dny před zahájením procesu změnila. Britští vyšetřovatelé si pro Ivanu okamžitě přijeli do České republiky a doprovodili ji k britskému soudu. Její přítomnost u soudu zapůsobila na obžalované takovým způsobem, že změnilí svá dosavadní prohlášení o nevině, přiznali svoji vinu a Ivana se téhož dne mohla vrátit do České republiky. O případu psal britský tisk, byla velmi oceněna spolupráce britské a české policie. Ivana získala značnou důvěru k pracovníkovi Odboru obchodu s lidmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie ČR, který jí případem provázel a prostřednictvím svého mobilního telefonu s ním byla téměř dva roky v pravidelném kontaktu. Sama o své vůli zasílala SMS s konstatováním, že je v pořádku, že bydlí u své sestry a není nikým ohrožována. Na jedné schůzce s tímto policistou, o kterou sama požádala, se mu svěřila s tím, že v noci špatně spí. Často se jí ve spánku vybavovaly vzpomínky na to, co musela v Británii dělat. Policistou jí byla nabídnuta možnost anonymně zavolat na non-stopovou krizovou linku české nevládní organizace. Ivana tuto možnost nezavrhlá, stále jí zvažuje. S policistou je nadále v kontaktu, její důvěra přetrvává.

Příběh Ivany se od předchozích případových studií odlišuje především výchozí situací, ve které se Ivana nacházela v okamžiku, kdy jí byla nabídnuta možnost práce v zahraničí. Ivana se v té době nezdržovala ve svém bydlišti, přespávala na místech, kde se shromažďují sociálně slabé osoby a tyto osoby jsou velmi náchylné k tomu, aby kladně přijaly zdánlivě výhodnou nabídku jakékoliv práce v zahraničí. Tento fakt je skupinám organizovaného zločinu velmi dobře znám a sociálně slabé

ženy, pobývající v podobných komunitách jako Ivana jsou častým středem zájmu těchto skupin. Sexuální promiskuita potom riziko toho, že se taková žena stane obětí obchodování s lidmi stejně jako Ivana jen zvyšuje. Další výraznou charakteristikou příběhu Ivany je skutečnost, že ačkoliv v Británii byla v péči jedné z tamních nevládních organizací, v České republice této možnosti nevyužila. Přestože se dlouhodobě zdržovala v komunitě, která se snaží jakémukoliv kontaktu s policií vyhýbat, respektive vystupuje ve styku s policisty značně konfrontačně, Ivana tento přístup nezvolila a poměrně brzy navázala s policistou uspokojivou komunikaci. Její cestu k projednávání případu před soudem v Británii je možno jednoznačně označit jako okamžik, kdy byla postavena před volbu mezi názorem svého přítele a názorem tohoto policisty a Ivana tuto volbu učinila.

4. 4. Případová studie Květy

Případová studie Květy je příběhem s otevřeným koncem. Květě je 31 let, je vietnamské národnosti, je matkou tří dětí, dcera je narozena ve Vietnamu a zůstala zde u rodičů Květy, syn je narozen ve Spolkové republice Německo a nejmladší dcera se narodila v České republice. Květa má základní vzdělání.

Na počátku jejího příběhu stála nabídka obchodních agentů v místě bydliště na možnost vycestovat do Evropy, touha klientky i celé její rodiny prodávat zboží a později mít ve vyspělé Evropě svůj vlastní obchůdek. Květa toužila vydělat v Evropě dostatek peněz, aby mohla podporovat rodinu ve Vietnamu, posílat peníze na dceru, kterou ponechala u rodičů a případně později celou rodinu přestěhovat k sobě do Evropy.

Z Vietnamu byla převedena pěšky přes hranici s Čínou poblíž města Mong Cai. V červnu 2002 dostala finanční pomoc od příbuzných, zaplatila si padělaný cestovní

pas. S tímto pasem odletěla z Číny do Ruska , cestovala ve skupině 6 lidí, z nichž dva byli převaděči, zbytek skupiny tvořily 3 ženy a jeden muž. Na ruském letišti jim převaděči odebrali všechny osobní doklady, zápisníky s telefonními čísly, rodné listy. Převaděči jim vysvětlili, že pokud by policie našla jakýkoliv vietnamský doklad, okamžitě by je poslala zpátky do Vietnamu. Skupinu z letiště odvezli do bistra na vietnamskou polévku a potom je ubytovali v nějakém podzemním pokoji, skupina dostala příkaz čekat na další pokyny.

O dva dny později převaděči přišli a řekli, ať jim všichni odevzdají peníze, kdo bude mít 1 500,- USD, může pokračovat v cestě. Kdo nemá peníze u sebe, má sdělit telefonní číslo na rodinu, převaděči se s rodinou spojí a domluví se na předání peněz. Nikdo se nesměl na nic dalšího ptát.

Klientka vypráví : „ Bydleli jsme v podzemí, nevěděli jsme, kdy je den a kdy noc. Asi po týdnu převaděči přišli a odvedli jediného muže z naší skupiny, myslely jsme si, že už jim jeho rodina poslala peníze. Zůstaly jsme tři ženy, převaděči nás opakovaně znásilňovali. Uteklo mnoho týdnů, pokoušely jsme se utéci, ale nebylo to možné. Neměly jsme vůbec pojem o čase, kdykoliv přišli nějakí muži, musely jsme jim vařit a byly jsme opět znásilňovány. Když jsme se z bytu konečně dostaly, viděly jsme, že uteklo 7 měsíců. Po odchodu z bytu jsme každá dostala oblečení a 2 porce jídla. Potom jsme byly zavřeny do nějakého kontejneru na dopravu zboží, zboží zde bylo mnoho, neměly jsme takřka žádný prostor, málo vzduchu, byly jsme v naprosté tmě. Kontejner naložili na kamion a ten se rozjel. Držely jsme se za ruce, nemohly jsme ani plakat. Když kamion konečně zastavil a převaděči kontejner otevřeli, okamžitě nás zahnali opět do nějakého podzemního bytu bez oken. Byly jsme zde deset dní, potom nás odvedli nahoru, kde byla nějaká restaurace. Zde jsme dostaly oblečení, musely jsme se nalíčit a bavit hosty. Musely jsme se učit pít alkohol, kouřit, teprve později jsme poznaly, že hosté mluví česky. Donutili nás pracovat zadarmo a být kdykoliv připraveny na sexuální styk s hosty. Chtěly jsme volat domů rodinám, aby za nás poslaly výkupné, ale nebylo nám to dovoleno, byly jsme ponižovány, uráženy, fyzicky trestány. Přestože jsem byla těhotná, musela jsem dál mít sex

s hosty, časem dvě ženy, které se mnou cestovaly, odvezli. Až po čase jsem se náhodně setkala s vietnamským hostem, který pro mě měl pochopení a pomohl mi zkontaktovat se s rodinou ve Vietnamu. Moji rodiče do té doby mysleli, že jsem v Anglii, neboť za tuto cestu převaděčům zaplatili. Má rodina se snažila s převaděči kontaktovat, prosila mého známého z podniku, aby za mně zaplatil výkupné. V červenci roku 2003 mi převaděči řekli, že mně dopraví do Německa. Hosta, který mi pomáhal jsem již od té doby neviděla, byla jsem zoufalá, ve vysokém stupni těhotenství. Jednoho dne mně dva muži odvedli pěšky lesem, šli jsme celou noc a ráno dorazili k nějakému domku, kde mně ihned zase zavřeli do sklepa. Další den mně nějaký Vietnamec a Evropan odvedli na nádraží, cestovali jsme vlakem, oba mně nepřetržitě hlídali. Pak jsme vystoupili, na nádraží mi oba muži dali nějaké oblečení pro miminko a 25,- EUR. Řekli mi, že mám počkat, že si pro mě někdo přijde. Čekala jsem celý den, potom začaly zavírat všechny obchody, byla jsem velmi vystrašená a začala mít velké bolesti v břiše. Vyšla jsem na ulici, doufala, že potkám nějakého Vietnamce, ale neměla jsem štěstí. Přišla jsem k budově, na které byl červený kříž, vstoupila jsme dovnitř a prosila o pomoc, protože jsem měla velké bolesti. Přijela policie, prohledala moje zavazadlo a potom zajistila můj převoz do nemocnice. Zde se mi narodil chlapeček, byla jsem v nemocnici asi týden. Potom mně odvezli do jiného města, zde jsem za pomoci tlumočnice vypověděla svůj příběh. Potom jsem se dostala do péče nějaké nevládní organizace a dostala jsem se jejím prostřednictvím k Vám, chtěla bych zde zůstat, starat se o svoje děti a mít konečně svůj občůdek. „

Po porodu v Německu byla klientka německou policií předána do péče nevládní organizace a převezena do azylového domu pro matky s dětmi. Její dítě má pouze rodný list vystavený porodnicí v Německu. Zhruba po roce byla předána do péče jiné nevládní organizace v Německu, která se specializuje na problematiku obchodování s lidmi. Pobyt v Německu byl řešen formou obnovovaného výjezdního dokladu, bylo však zřejmé, že klientka se bude muset vrátit do Vietnamu. Když toto sdělili klientce, za nevyjasněných okolností kontaktovala

nezjištěného Vietnamce, který jí pomohl přejít ilegálně na území ČR. Tento „ přítel „ jí zde v příhraniční oblasti začal opět obchodovat, opět se s některým ze svých zákazníků dostala do jiného stavu. Byla opět terčem násilí, které eskalovalo. V létě 2006 byla zachráněna policií při jedné z cílených akcí a předána do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. Asi po 2 týdnech se rozhodla pro spolupráci s policií. Přijala péči jedné z českých nevládních organizací a souhlasila se spoluprací s policií. U Květy se však krátce po přijetí do péče nevládní organizace, tedy po výrazném zklidnění její situace objevily značné zdravotní problémy. Patřily mezi ně především silné příznaky posttraumatické stresové poruchy, nespavost, noční běsy, změny na mozku jako důsledek bití do hlavy a častých stavů bezvědomí, gynekologické obtíže. Květa má mnohohrstevnatý vztah k realitě, dlouhodobý pocit osamění, obrovský strach z návratu do Vietnamu, především pak strach z převaděčů, kteří se ve Vietnamu nacházejí a z ostudy. Květa měla zpočátku rovněž obrovský strach z české policie, tento stav se však podařilo částečně překonat.

Příběh Květy mapuje osud vietnamské ženy, který se dostala do jedné z mnoha skupin mužů a žen, které ilegálně opouštějí Vietnam s vidinou lepšího života v Evropě nebo USA. Za tuto vidinu jsou schopni skupinám organizovaného zločinu zaplatit ještě před odchodem z Vietnamu prakticky všechny celoživotní úspory svoje i svých rodin a příbuzných. Právě tato skutečnost navozuje další osudy těchto žen, které jsou příběhu Květy často velmi podobné – skupiny organizovaného zločinu již svoje peníze dostaly a je jim proto zcela lhostejné, zda dodrží dohodu a dopraví tyto ženy do země, kterou si vybraly. Naopak, pokud tyto ženy uvrhnou do některého z nočních klubů kdekoliv v Evropě, naskýtá se jim možnost dalšího výdělků v podobě výkupného, které v mnoha případech rodiny takové oběti zaplatí, aby ženu z nočního klubu dostaly pryč. Nechtěná těhotenství jako důsledek otřesných hygienických a zdravotních podmínek v podobných klubech jsou častou záležitostí a péče o tyto oběti je nesmírně složitá nejen po stránce psychosociální a zdravotní, ale i po stránce legislativní. U Květy byl navíc výraznou komplikací celého procesu péče její obrovský strach z návratu do Vietnamu.

5. Mapování pohledu odborné veřejnosti na problematiku obchodování s lidmi v podmínkách České republiky

V úvodu své diplomové práce jsem již zmínil, že po dobu osmi let svého působení na Odboru obchodu s lidmi a nelegální migrace Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR jsem se pravidelně setkával s oběťmi obchodování s lidmi v naší zemi. S tím, jak se zvyšovala má znalost problematiky obchodování s lidmi současně rostly i moje praktické zkušenosti ze setkání s představiteli odborné veřejnosti v České republice, a to prakticky ve všech myslitelných orgánech a úrovních státní správy. Jednalo se nejen o pracovníky místní samosprávy, ale i o pracovníky okresních a krajských úřadů, kteří byli zodpovědní za koordinaci sociální práce ve svém regionu, o pracovníky státních zastupitelství a soudů až po úroveň Nejvyššího státního zastupitelství a Vrchního soudu, stejně jako o pracovníky Policie České republiky na celé řadě různých útvarů. Ze všech těchto setkání vyplynuly moje osobní názory, že úroveň informovanosti většiny odborné veřejnosti o problematice obchodování s lidmi a kompetentnosti k jejímu řešení je nedostatečná. Toto zjištění pro mě bylo důvodem k aktivnímu zapojení do prezentace této problematiky pro odbornou veřejnost především formou přednáškové činnosti v nástupních školách Ministerstva vnitra ČR, na Policejní akademii ČR, Justiční akademii, vystoupeními na kulatých stolech pořádaných Odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, přednáškami pro zahraniční policejní delegace i zapojením do proškolení pracovníků nevládních a mezivládních organizací v rámci různých projektů.

Možnost zpracovat diplomovou práci na téma, které jsem si zvolil mně v kontextu těchto zkušeností a vytvořených názorů dovedla k celkovému pojetí

diplomové práce, strukturu teoretické části, zformování hypotéz i volbě metod k jejich ověření a v neposlední řadě rovněž ke složení respondentů, kteří byli při ověřování hypotéz osloveni.

5.1. Stanovené hypotézy

Možnosti řešení problematiky obchodování s lidmi v globálním měřítku podle mého názoru spočívají především v rovině politické. Základními podmínkami, které v současnosti umožňují tak obrovský rozsah trestné činnosti obchodování s lidmi jsou především propastné ekonomické rozdíly mezi tzv. zdrojovými a cílovými zeměmi, přetrvávání lokálních válečných konfliktů, které zasahují miliony nezúčastněných osob, politická nestabilita v určitých regionech a také nízká úroveň vzdělání ve zdrojových zemích. Odstranění těchto příčin skutečně leží výhradně v rovině politické a nadnárodní, jednotlivé státy mají poměrně malé možnosti pro ovlivnění těchto jevů. Řešení aktuální situace v jednotlivých zemích však již může být vládami těchto zemí, orgány státní správy i nevládními organizacemi výrazně ovlivněno. Obecně lze říci, že úsilí na úrovni jednotlivých států je směřováno do oblasti preventivní, oblasti represivní a oblasti péče o oběti obchodování s lidmi a narovnání škod způsobených těmito obětem. Především pro oblast péče o oběti obchodování s lidmi je nutné, aby veřejnost měla o této problematice dostatek hodnotných informací, které je schopna a ochotna přijmout. Současně je nezbytné, aby organizace, které se péčí o oběti obchodování s lidmi věnují, měly dostatek finančních prostředků pro svoji činnost, a to jak z národních, tak mezinárodních zdrojů. Hypotézy mé diplomové práce byly vytvořeny takovým způsobem, aby při jejich ověřování mohly být zjištěny názory respondentů na oblasti, které

v současné době v problematice obchodování s lidmi v podmínkách České republiky považují za stěžejní.

Hypotéza č. 1/ Problematika obchodování s lidmi není v České republice dostatečně prezentována a odborná ani laická veřejnost nemá dostatek potřebných informací

Hypotéza č. 2/ Projekty na podporu obětí obchodování s lidmi nemají potřebnou finanční podporu ze strany státu

Hypotéza č. 3/ Finanční prostředky Evropské unie jsou pro nevládní organizace působící v České republice obtížně dostupné

5. 2. Zvolená metoda výzkumu

Pro účely zjištění údajů potřebných k ověření stanovených hypotéz byla zvolena dotazníková metoda. Po zhodnocení cílových skupin respondentů byly vytvořeny dva dotazníky, a to jeden dotazník pro pracovníky nevládních organizací a druhý společný dotazník pro pracovníky státní správy a příslušníky Policie České republiky. Dotazník pro pracovníky nevládních organizací se skládal z 10 otázek, dotazník pro pracovníky státní správy a Policie České republiky byl tvořen 9 otázkami. Důvodem k tomuto postupu byla skutečnost, že jedna z otázek byla natolik specifická pro činnost nevládních organizací, že její kvalifikované zodpovězení pracovníky státní správy a Policie České republiky bylo prakticky vyloučeno. U každé otázky byla respondentovi nabídnuta možnost pro doplnění odpovědi o vlastní komentář k problému. Dotazník byl anonymní, žádné osobní údaje k respondentům nebyly zjišťovány.

5.3. Charakteristika respondentů

Respondenti byli vybráni z řad pracovníků nevládních organizací, pracovníků ústředních orgánů a orgánů státní správy a pracovníků Policie České republiky.

Výběr nevládních organizací byl proveden především na základě údajů z webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí ČR – registru poskytovatelů sociálních služeb, kde byly vybrány organizace, které jako zaměření své sociální činnosti uvádějí poradenství a pomoc obětem obchodování s lidmi. Současně jsem oslovil se žádostí o vyplnění dotazníku pracovníky a pracovnice nevládních a mezivládních organizací, se kterými jsem spolupracoval během mého působení na Odboru obchodu s lidmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování.

Z pracovníků ústředních orgánů jsem oslovil pracovníky Odboru prevence kriminality a Odboru bezpečnostní politiky, se kterými jsem rovněž osobně spolupracoval během mého působení na Odboru obchodu s lidmi. Dále jsem oslovil pracovníky a pracovnice Krajských úřadů, jejichž činnost spočívá v řízení a koordinaci sociální práce v jednotlivých regionech. Kontakty na tyto pracovníky jsem získal z webových stránek jednotlivých Krajských úřadů.

Výběr pracovníků Policie ČR byl proveden dle údajů uvedených na webových stránkách Policie ČR. Dotazníky jsem rozeslal na všechna Krajská ředitelství Policie ČR a na všechny Územní odbory, respektive v hl. městě Praze na Oblastní ředitelství, jejichž seznam je na těchto webových stránkách uveden. Z této nabídky jsem oslovil na všech uvedených součástech vedoucí pracovníky vnější služby a služby kriminální policie a vyšetřování. Rovněž jsem oslovil veškeré organizační celky Cizinecké policie, kde jsem dotazník doručil vedoucím pracovníkům organizačních článků a vedoucím všech oddělení kontroly pobytu. Současně jsem osobně oslovil i ty pracovníky Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu

Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky, se kterými jsem v minulosti na problematice obchodování s lidmi spolupracoval.

5. 4. Zhodnocení průběhu výzkumu

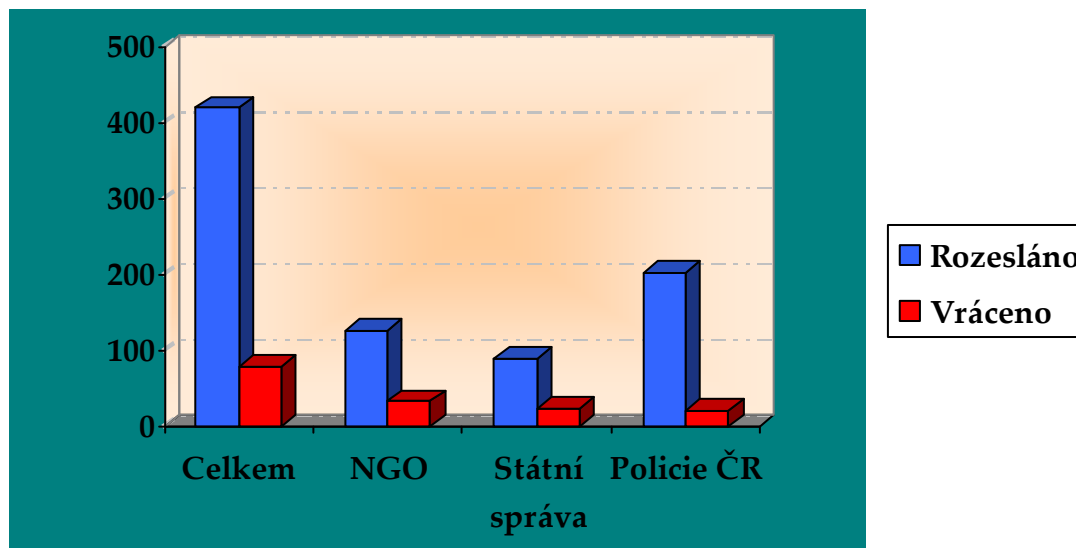
Celkově bylo distribuováno 419 dotazníků. Z toho nevládním organizacím bylo rozesláno 126 dotazníků, pracovníkům ústředních orgánů a státní správy 90 dotazníků a na výše popsané součásti Policie ČR 203 dotazníků.

Vráceno bylo celkem 80 vyplněných dotazníků. Z tohoto počtu bylo pracovníky nevládních organizací vráceno 34 vyplněných dotazníků, pracovníky ústředních orgánů a státní správy 24 dotazníků a pracovníky Policie ČR 22 dotazníků. Návratnost rozeslaných dotazníků tedy činila celkově 19,09 %. Návratnost u dotazníků zaslanych nevládním organizacím činila 26,98%, u ústředních orgánů a orgánů státní správy činila návratnost 26,66% a u Policie ČR 10,83% .

Považuji za nutné zmínit, že právě u respondentů z řad Policie ČR se výrazně projevila prakticky trvale pozorovatelná tendence nevyjadřovat vlastní názor a pracně hledat důvody proč jej vyjádřit nelze. Naprostá většina dotázaných policistů, kteří na odeslaný dotazník vůbec reagovali, mně odkázala na svého nadřízeného. Vedoucí pracovníci potom většinou na zaslany dotazník buďto vůbec nereagovali, nebo požadovali moji osobní účast při předložení dotazníku, respektive dodatečné zaslání kompletních osobních údajů. Tato tendence jen potvrzuje obecně dlouho poukazovaný stav velmi neobratné a těžkopádné komunikace Policie ČR s veřejností.

Všechny vrácené dotazníky byly vyplněny správně a využity k provedení konečného vyhodnocení.

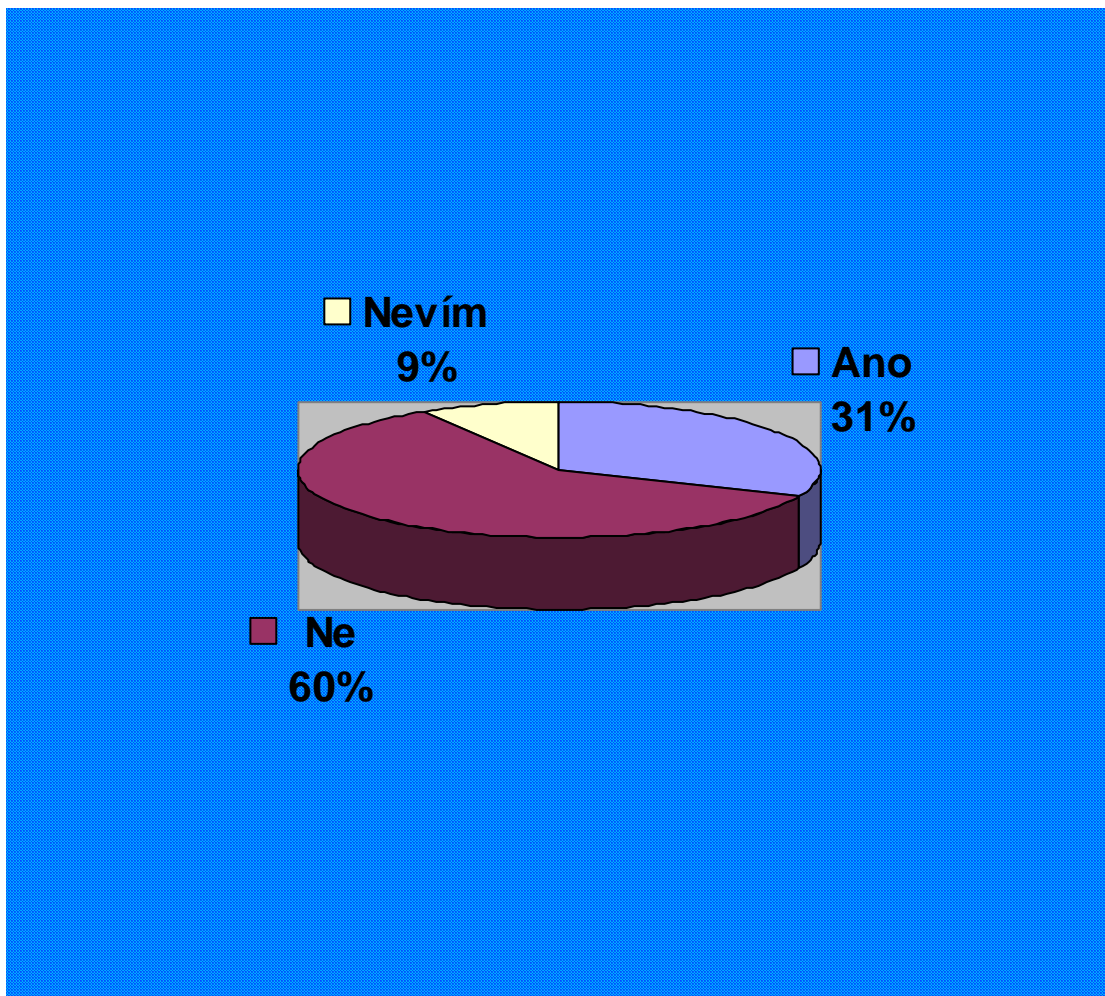
Graf - počet odeslaných dotazníků a jejich návratnost podle kategorií respondentů

Odovědi na všechny otázky položené v dotaznících byly vyhodnoceny a sumarizovány. Následně byly takto zpracované výsledky převedeny do grafické podoby za využití nabídky tvorby grafů v počítačovém programu Microsoft Word. Typy použitých grafů byly vybírány s přihlédnutím na charakter otázky.

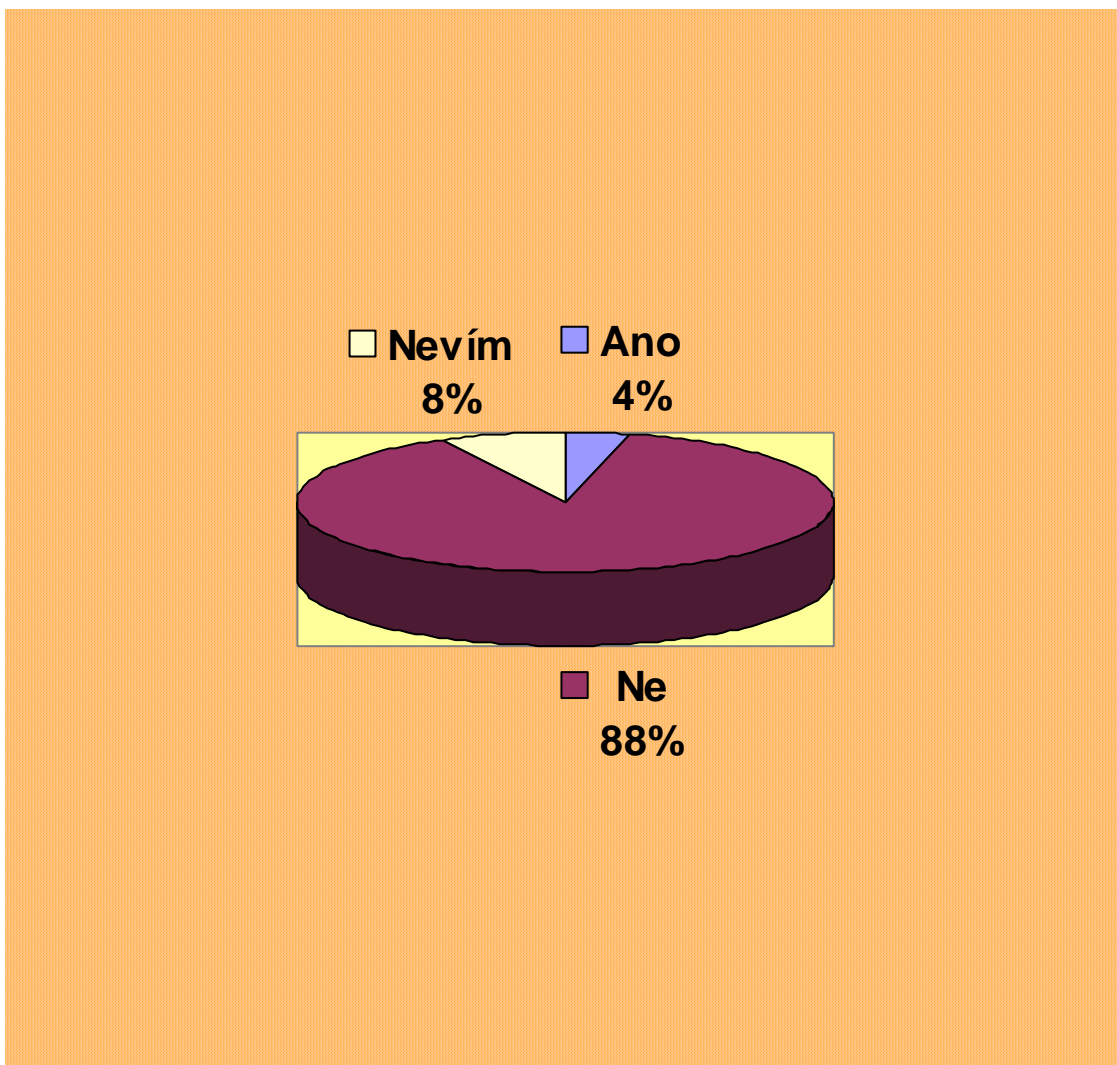
5. 5. Výsledky provedeného výzkumu

Graf - otázka č. 1 : „ Považujete informovanost o problematice obchodování s lidmi v naší republice mezi odbornou veřejností za dostatečnou ? „

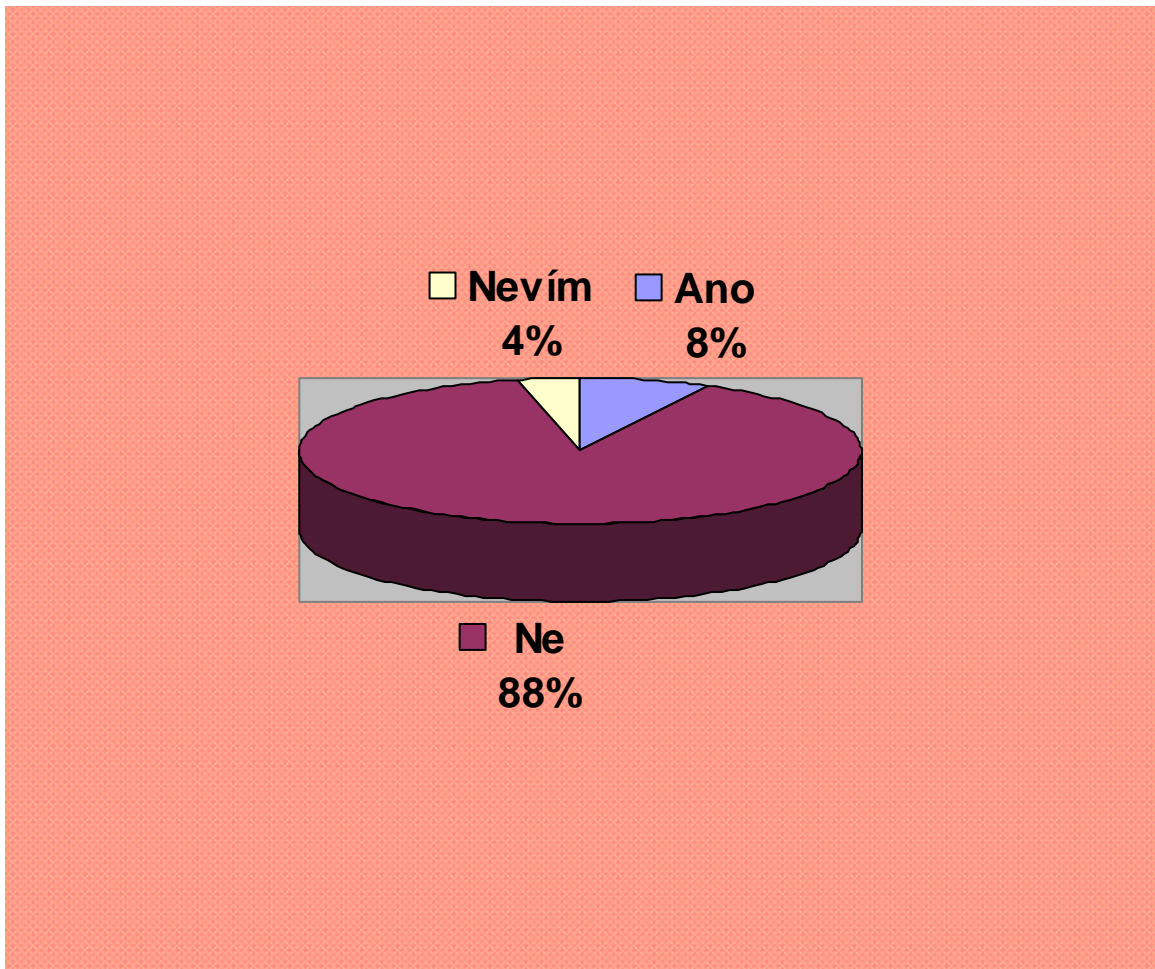
Mezi nejčastěji zmiňované komentáře uvedené respondenty k této otázce patřil názor, že Policie České republiky problém obchodování s lidmi zlehčuje, respektive jej nepojímá komplexně a objektivně.

Graf - otázka č. 2 : „ Považujete informovanost o problematice obchodování s lidmi v naší republice mezi laickou veřejností za dostatečnou ? „

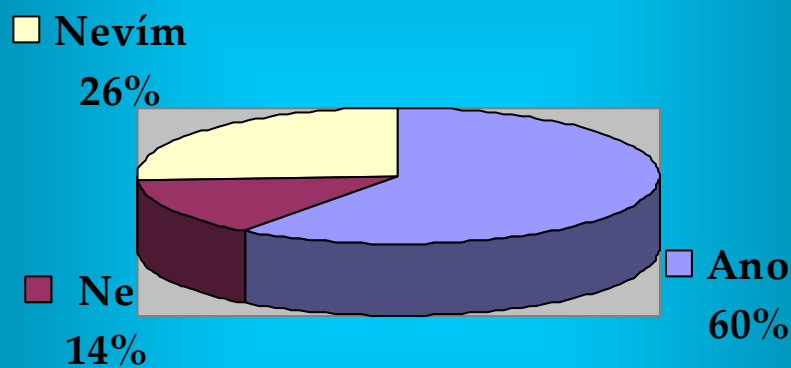
K této otázce nebyly respondenty uvedeny žádné komentáře.

Graf - otázka č. 3 : „ Myslíte si, že je problematika obchodování s lidmi v naší republice dostatečně prezentována ? „

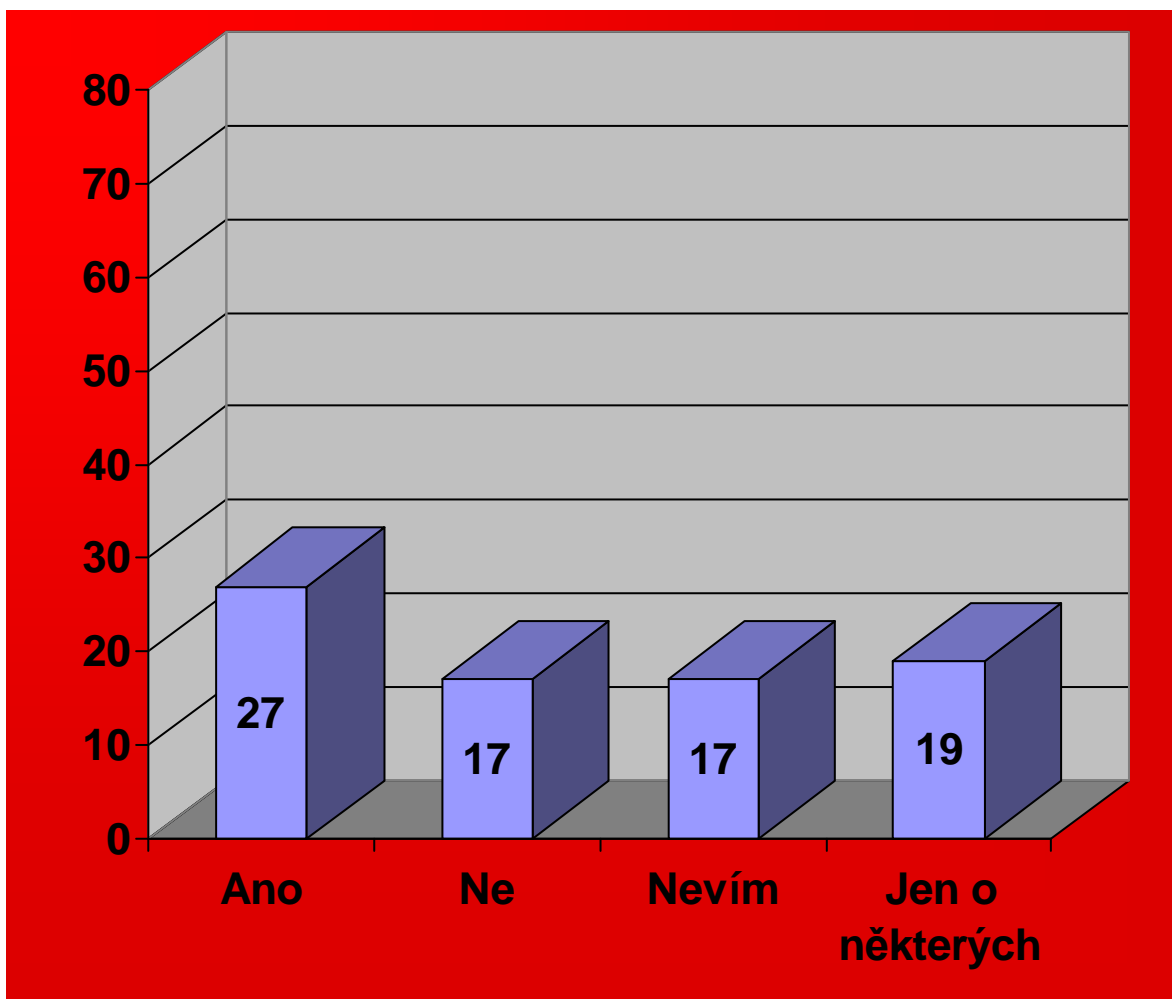
K této otázce nebyly respondenty uvedeny žádné komentáře.

Graf - otázka č. 4 : „ Je problematika obchodování s lidmi v naší republice závažným problémem ? „

Mezi nejčastěji zmiňované komentáře uvedené respondenty k této otázce patřil názor, že v této oblasti nebyl již dlouhou dobu proveden žádný výzkum, dále že jsou nedostatečně řešeny možnosti rekvalifikace obětí obchodování s lidmi a názor, že ze strany kompetentních státních orgánů je problematika obchodování s lidmi přehlížena a nastává tzv. „ efekt normality „ .

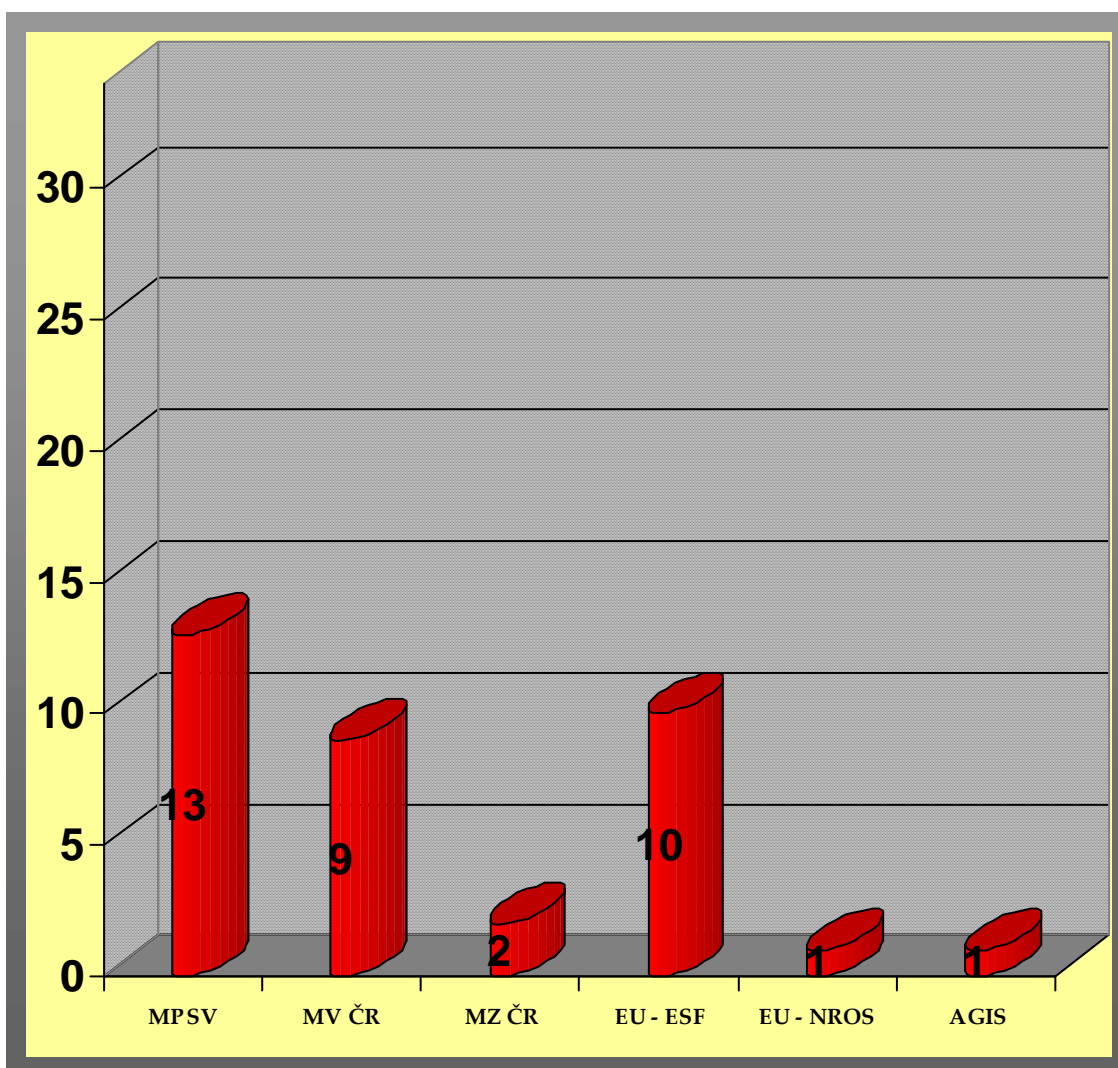
Graf - otázka č. 5 : „ Víte o možnostech financování projektů na podporu a péči o oběti obchodování s lidmi v ČR ? „

K této otázce nebyly respondenty uvedeny žádné komentáře.

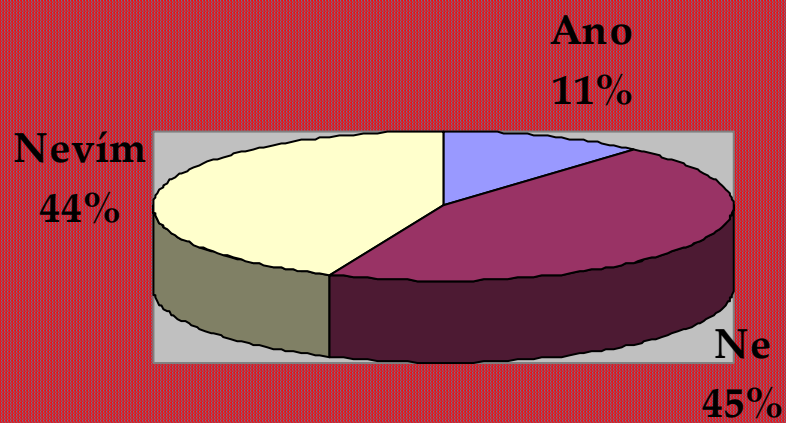
Graf - otázka č. 6 : „ Jakých dotačních titulů či donátorů využíváte pro financování služeb a projektů na podporu a péči o oběti obchodování s lidmi ? „

Tato otázka byla součástí dotazníků určených pro pracovníky a pracovnice nevládních organizací, v dotaznících určených pro pracovníky Policie České republiky a státní správy byla tato otázka pro svoji vysokou specifičnost vynechána.

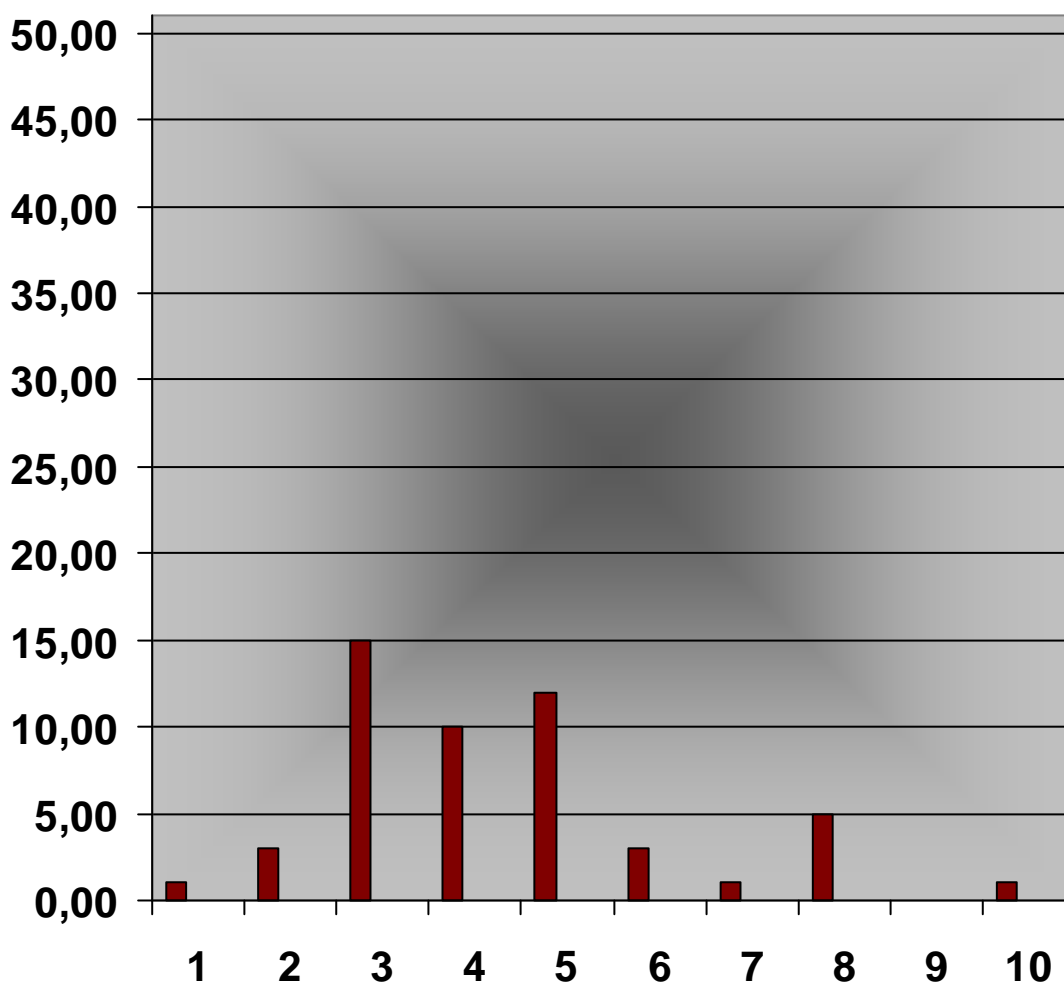
K této otázce nebyly respondenty uvedeny žádné komentáře.

Graf - otázka č. 7 : „ Zdají se Vám formy a možnosti získávání finanční podpory ze strany státu dostatečné ? „

K této otázce nebyly respondenty uvedeny žádné komentáře.

Graf - otázka č. 8 : „ Jak jsou finanční prostředky z EU pro nevládní organizace dostupné ? „

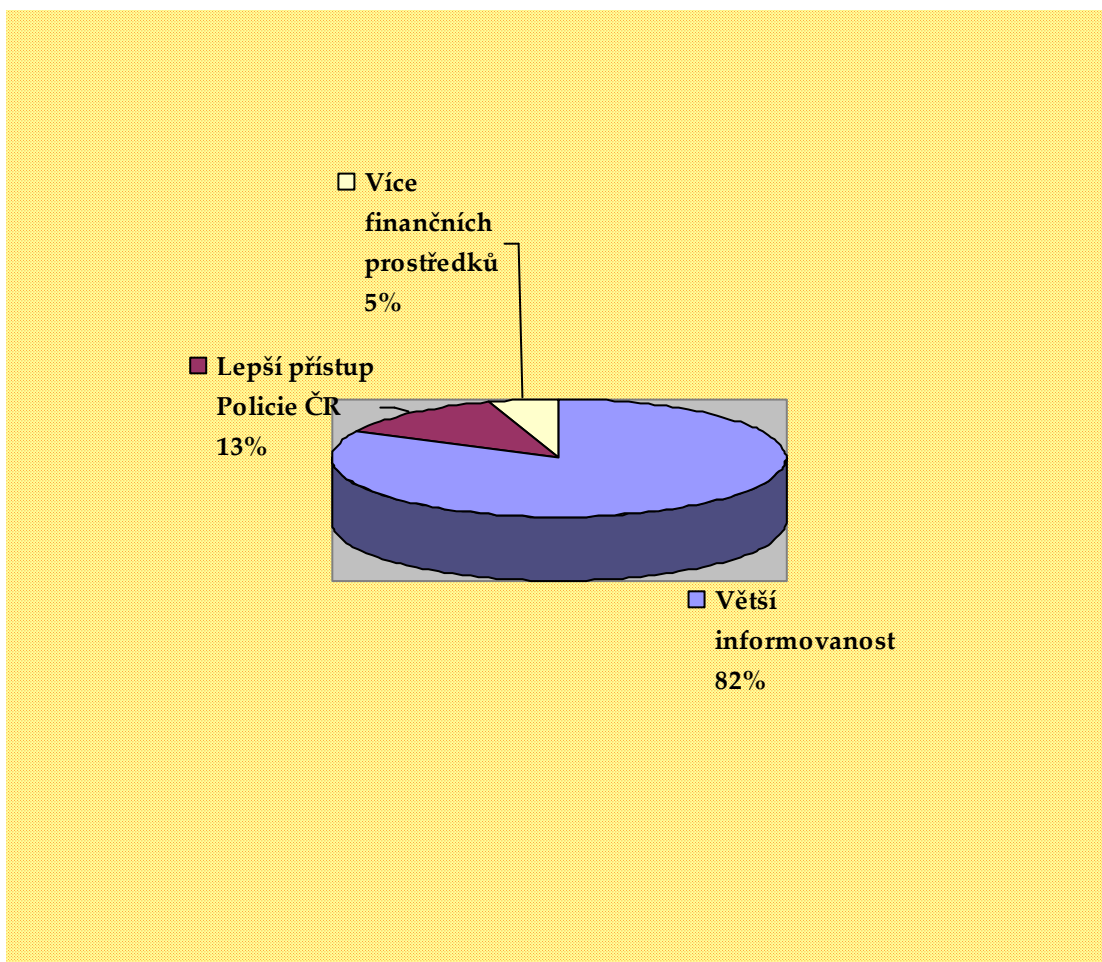

Na tuto otázku odpovědělo celkem 51 respondentů. Tento počet respondentů z celkového počtu obeslaných využívá dle svého vyjádření pro svoji činnost finanční prostředky z grantů EU, zbytek respondentů využívá jiných finančních prostředků, respektive nezískává finanční prostředky tímto způsobem.

Respondenti prováděli hodnocení na stupnici bodů 1 – 10 , přičemž hodnota 1 znamenala obtížnou dostupnost finančních prostředků, hodnota 10 potom znamenala dostupnost lehkou.

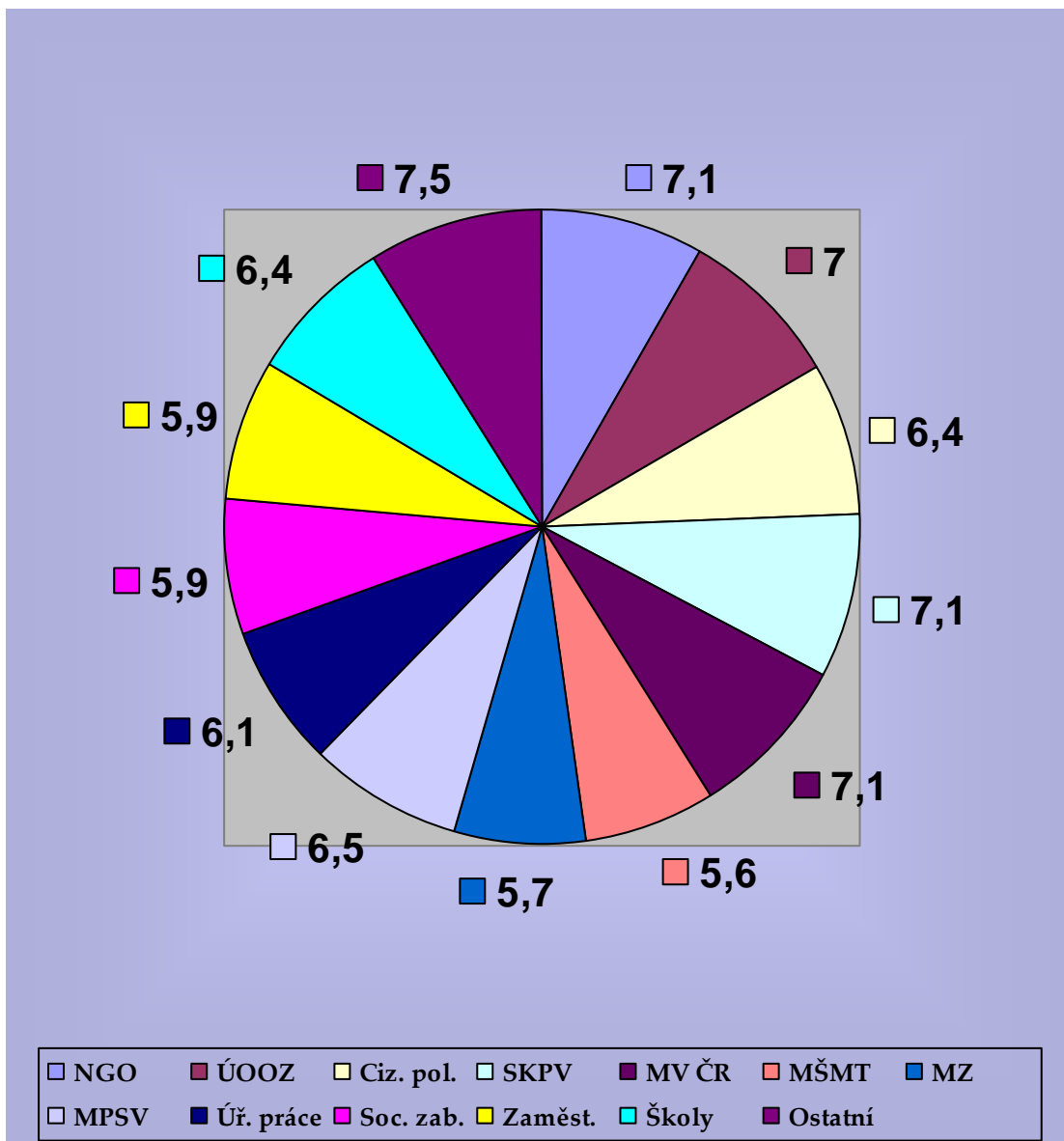
Mezi nejčastěji zasláné komentáře k této otázce patřilo upozornění na velkou administrativní náročnost zpracování vyhlášených projektů a byrokratický přístup k vyhodnocování.

Graf - otázka č. 9 : „ Co by se podle Vás mělo změnit v prezentaci problematiky obchodování s lidmi v ČR ? „

Na tuto otázku odpovídali respondenti volnou formou, velká shoda je pozorovatelná v požadavcích respondentů na větší informovanost veřejnosti o této problematice. Při porovnání s odpověďmi na otázky číslo 1 – 3 je však tato shoda pochopitelná. Vypovídá dle mého názoru i o skutečnosti, že oslovení respondenti se v problematice dobře orientují a dotazníky vyplňovali svědomitě a v souladu se svými zkušenostmi a názory.

Graf - otázka č. 10 : „ Jaká je spolupráce s ostatními složkami zabývajícími se ochranou, podporou a péčí o oběti obchodu s lidmi ? „

V této poslední otázce respondenti hodnotili svoji spokojenost při spolupráci s jinými subjekty. Pro účely hodnocení byla stanovena stupnice v hodnotách 1 – 10. Hodnota 1 znamenala spolupráci velmi špatnou, hodnota 10 spolupráci vynikající. Veškeré výsledné známky u každého subjektu byly sečteny a zprůměrnovány, výsledky byly zobrazeny v grafu. Pro doplnění uvádím významy použitých zkratk a v závorce výsledky hodnocení :

NGO = nevládní organizace (7,1) ; ÚOOZ = Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR (7) ; Ciz. pol. = cizinecká policie (6,4) ; SKPV = Služba kriminální policie a vyšetřování P ČR (7,1) ; MV ČR = Ministerstvo vnitra ČR (7,1) , MŠMT = Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (5,6) ; MZ = Ministerstvo zahraničních věcí (5,7) ; MPSV = Ministerstvo práce a sociálních věcí (6,5) ; ÚP = Úřady práce (6,1) ; Soc. zab. = Správa sociálního zabezpečení (5,9) ; Zaměst. = zaměstnavatelé (5,9) ; Školy = veškerá školská zařízení (6,4) ; Ostatní = ostatní subjekty vyspecifikované respondenty (7,5)

5. 5. Vyhodnocení výsledků provedeného výzkumu

Vyhodnocením odpovědí získaných z dotazníků vyplněných respondenty a sumarizací těchto odpovědí byly získány údaje pro posouzení stanovených hypotéz a jejich potvrzení či vyvrácení. Na základě takto provedeného vyhodnocení výsledků výzkumu je možno k jednotlivým hypotézám konstatovat :

Hypotéza č. 1 / Problematika obchodování s lidmi není v České republice dostatečně prezentována a odborná ani laická veřejnost nemá dostatek potřebných informací

K uvedené hypotéze byly zaměřeny otázky číslo 1 a 2 zpracovaných dotazníků. Jako související je možno označit otázky číslo 3, 4 a 9. Podle odpovědí na otázky číslo 1 a 2 informovanost odborné veřejnosti v České republice považuje za nedostatečnou 60% respondentů a informovanost laické veřejnosti považuje za nedostatečnou dokonce 88% respondentů.

Tato hypotéza byla provedeným výzkumem potvrzena.

Hypotéza č. 2 / Projekty na podporu obětí obchodování s lidmi nemají potřebnou finanční podporu ze strany státu

K uvedené hypotéze byla zaměřena otázka číslo 7 . Jako související je možno označit otázku číslo 5. Podle odpovědí na otázku číslo 7 považuje 45% respondentů formy a možnosti získávání finanční podpory ze strany státu za nedostatečné. Odpověď nevím zaslalo 44% respondentů a pouze 11% respondentů považuje finanční podporu ze strany státu za dostatečnou.

Tato hypotéza byla provedeným výzkumem potvrzena.

Hypotéza č. 3 / Finanční prostředky Evropské unie jsou pro nevládní organizace působící v České republice obtížně dostupné

K uvedené hypotéze byla zaměřena otázka číslo 8. Jako související je možno označit otázku číslo 6. K otázce číslo 8 se vyjádřilo celkem 51 respondentů , zbývajících 29 respondentů uvedlo, že se získáváním těchto finančních prostředků nemají žádné zkušenosti. Respondenti vyjadřovali svůj názor pomocí stupnice s hodnotami 1 – 10 , kdy stupeň 1 znamenal obtížnou dostupnost , stupeň 10 lehkou dostupnost . Obtížnost dostupnosti hodnotilo na stupnici v rozmezí 1 – 5 celkem 41 respondentů , tedy 80,4% dotázaných. V rozmezí 6 – 10 hodnotilo obtížnost dostupnosti celkem 10 respondentů, tedy 19,6% dotázaných.

Tato hypotéza byla provedeným výzkumem potvrzena.

Závěr

Trestná činnost obchodování s lidmi je po celé první desetiletí 21. století společně s terorizmem a obchodem s drogami bezesporu jedním z nejzávažnějších problémů naší civilizace. Pro západní civilizace je potom problémem o to palčivějším, že takové hodnoty jako základní lidská práva a svobody, hodnota lidského života a právo na svobodnou volbu jsou pro tyto civilizace jedněmi z nejzákladnějších principů. Přitom právě tyto principy jsou ze strany zločineckých skupin, které se obchodováním s lidmi zabývají, tím nejhrubším myslitelným způsobem porušovány a popírány. Dopady obchodu s lidmi na fungování celé společnosti jsou velmi závažné, ať již se jedná o dopady právní, sociální nebo finanční.

Hledání účinných nástrojů pro boj s obchodováním s lidmi je záležitostí nesmírně náročnou a složitou. V současnosti je v podstatě celá střední a západní Evropa postižena problémem spočívajícím v prohlubování disproporcí mezi skupinami obyvatel v produktivním věku a skupinami obyvatel v důchodovém věku. Kromě zvyšování věku odchodu do důchodu je možností odstranění tohoto problému i otevření společnosti pro cizí státní příslušníky, kteří se do ní chtějí začlenit, tedy pro legální migraci. Je zcela přirozené, že se tím však současně otevírají i možnosti pro migraci nelegální, tedy pro jednu z forem obchodování s lidmi. Snaha výrobců o co nejefektivnější a tedy i nejlevnější výrobu souvisí s konkurenčním bojem jako jedním ze základních nástrojů tržní ekonomiky. Současně se tím však otevírají i možnosti pro skupiny organizovaného zločinu, které se zaměřují na trestnou činnost nelegálního zaměstnávání, respektive pracovního vykořisťování. Stále přetrvávající, mnohdy i sílící poptávka po nabídce sexuálních služeb otevírá možnosti pro sexuální vykořisťování osob včetně dětí.

Odstranění problému obchodování s lidmi je bezpochyby přáním všech lidí, kteří vyznávají tradiční hodnoty úcty k ostatním lidem, k jejich právu na svobodné

rozhodování o svém životě a způsobu jeho prožití. Definitivní vyřešení tohoto problému je však nemožné bez odstranění propastných hospodářských a politických rozdílů mezi zeměmi, odkud obchodované osoby pocházejí a mezi zeměmi, ve kterých jsou obchodovány. Toto řešení je možné jen v rovině politické na platformě naprosté mezinárodní shody všech zemí, které jsou tímto problémem dotčeny. Takové řešení v současné době není ani zdaleka reálné a nejeví se jako reálné ani v blízké budoucnosti.

Sepsáním své diplomové práce jsem měl v úmyslu dosáhnout několika cílů. Prvním cílem mé práce bylo poskytnout očima dlouholetého pracovníka Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR pokud možno komplexní pohled na vývoj problematiky obchodování s lidmi v České republice od společenských změn v listopadu roku 1989 do současnosti. Mým dalším cílem bylo popsat a přiblížit oblast, kterou pokládám v podmínkách České republiky za hluboce nedoceněnou a v podstatě takřka přehlíženou – problematiku obětí obchodování s lidmi. Pokusil jsem se o popsání okolností, za jakých se lidské bytosti stávají oběťmi obchodníků s lidmi a jak lze obětem obchodování s lidmi účinně pomáhat. Mým dalším cílem bylo popsání mechanismů a subjektů, které v České republice tuto pomoc poskytují. Současně bylo mým cílem pokusit se o pojmenování nejzávažnějších problémů, které dle mého názoru účinné pomoci obětem obchodování s lidmi v naší zemi brání. K tomuto cíli jsem zaměřil i empirickou část své diplomové práce a otázky v sestavených dotaznících. Při zpracování mé diplomové práce jsem se rovněž snažil uplatnit veškeré svoje znalosti, získané dosavadním studiem oboru sociální pedagogika. Bez těchto znalostí a vědomostí nepovažuji zvládnutí projektu diplomové práce, zpracování její teoretické i empirické části za reálné.

K mým cílům patřilo i stručné zformulování řešení, která by dle mého názoru a zkušeností přispěla k celkovému zlepšení situace v oblasti obchodování s lidmi a pomoci obětem obchodování s lidmi v podmínkách České republiky. Také při zpracování této části jsem se snažil využít svých dosavadních vědomostí získaných studiem především předmětů sociální pedagogiky, aplikovaného práva,

managementu a řízení lidských zdrojů. Domnívám se, že právě v závěru mé diplomové práce je optimální místo pro prezentaci těchto řešení :

- nepokládám za optimální současné institucionální řešení problematiky obchodování s lidmi a pomoci obětem. Problematika značně přesahuje gesci Ministerstva vnitra ČR, které v současnosti plní úlohu reportéra. Přesahy do oblasti lidskoprávní, legislativní, ekonomické i řady dalších jsou tak značné, že by dle mého názoru měla být vytvořena instituce národního reportéra pro tuto problematiku při Úřadu vlády ČR
- v rámci resortu Ministerstva vnitra ČR by měla být nalezena silná osobnost, která by tuto problematiku zaštitila a koordinovala v rámci resortu veškerá potřebná opatření včetně informačních kampaní směřovaných na pracovníky Policie ČR. Osobně se domnívám, že touto osobou by měl být některý z náměstků ministra vnitra s přihlédnutím ke kompetencím, které jsou pro efektivní výkon této funkce nezbytné
- v oblasti legislativní by měla výrazně zesílit inklinace České republiky k dodržování mezinárodních závazků, které naše země přijala, především pak tzv. Palermského protokolu. Současná situace, kdy přijetí jednoho závazku brání např. 60 let stará, morálně i funkčně přežitá mezinárodní smlouva není dobrým vysvědčením naší země
- získat silnou mediálně známou osobnost z řad umělců, která by jako svůj závazek přijala přiblížení problematiky obchodování s lidmi občanům České republiky

V případě, že moje diplomová práce se stane příspěvkem do expertních debat o problematice obchodování s lidmi a pomůže k pozitivnímu posunu v řešení této problematiky, bude tím splněn další z mých cílů, které jsem si při jejím sepsání vytýčil.

Resumé

Diplomová práce se soustřeďuje na problematiku obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a na problematiku péče o oběti obchodování s lidmi. Snaží se o komplexní popis této problematiky podpořený provedeným výzkumem.

V první části tvořené kapitolou číslo 1 je popsán vývoj problematiky obchodování s lidmi v České republice od roku 1989 do současnosti a vyhodnocení příčin tohoto vývoje. V obecné rovině jsou popsány metody, které jsou skupinami organizovaného zločinu při páchání této trestné činnosti nejčastěji používány.

Ve druhé části tvořené kapitolami číslo 2 a 3 jsou popsány nejdůležitější evropské projekty, které jsou v podmínkách České republiky využívány při poskytování pomoci obětem obchodování s lidmi. V samostatné části kapitoly je podrobně představen Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi jako projekt, který v České republice problematiku pomoci obětem obchodování s lidmi zastřešuje. Současně jsou představeny nejvýznačnější nevládní a mezivládní organizace, které v rámci tohoto programu působí a vyjmenována nejdůležitější využívaná legislativa.

Ve třetí části tvořené kapitolou číslo 4 jsou uvedeny případové studie, které dokládají situaci v problematice obchodování s lidmi v České republice, metody skupin organizovaného zločinu i náročnost procesu péče o oběti obchodování s lidmi.

Ve čtvrté závěrečné části tvořené kapitolou číslo 5 je popsána empirická část diplomové práce, metody a průběh provedeného výzkumu a vyhodnocení výsledků tohoto výzkumu za využití grafů. V závěru práce jsou potom uvedena doporučení autora na zlepšení situace v této problematice.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá problematikou obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a pomoci obětem této trestné činnosti. Mapuje evropské projekty na podporu obětem obchodování s lidmi, které jsou v ČR využívány a popisuje Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, přičemž využívá praktické zkušenosti autora. V empirické části se práce snaží o objektivní posouzení současného stavu problematiky obchodování s lidmi v ČR a pomoci obětem. Současně byla formulována některá doporučení ke zlepšení současného stavu.

Klíčová slova

obchodování s lidmi

sexuální vykořisťování

oběti obchodování s lidmi

skupiny organizovaného zločinu

Program podpory a ochrany

nevládní organizace

Annotation

This graduation theses consider dilemma of human traffic with the view of sexual exploitation and helping victim of this criminal activity. It surveys european projects in support human traffic victims, whereas use practical experience of author. In empiricall part this graduation theses seek to do objective examination of present state of human traffic problems in Czech Republic and of helping victims. Simultaneously were formulated some recommendations to improve current state.

Keywords

human traffic

sexual exploitation

Human traffic victims

organized crime groups

Support and protection

non-governmental organization

Seznam použité literatury

1. ŠÁMAL, P. , PÚRY, F. , RIZMAN, S. , a kol. , Trestní zákoník I. , 1. vydání ,
Praha. C. H. Beck , 2009, 1296 s. , ISBN 978-80-7400-109-3
2. ČÍRTKOVÁ, L. , Policejní psychologie, 3. vydání , Praha: Portál, 2000, 256 s. ,
ISBN 80-7178-475-3
3. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., a kol. , Pomoc obětem (a svědkům) trestných
činů, 1. vyd., Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, 192 s., ISBN 978-80-247-2014-2
4. NAKONEČNÝ, M., Psychologie osobnosti, rozšířené a přepracované vydání,
Praha: Academia, 2009, 624 s. , ISBN 978-80-200-1680-5
5. ŘÍČAN, P., Psychologie osobnosti, 6. revidované a doplněné vydání, Praha:
Grada Publishing, a.s., 2010, 208 s., ISBN 978-80-247-3133-9
6. VÁGNEROVÁ, M., Základy psychologie, 1. vydání, Praha: Karolinum, 2005,
356 s. ,ISBN 80-246-0841-3
7. VANÍČKOVÁ, E., Dětská prostituce, 2. doplněné a aktualizované vydání, Praha:
Grada Publishing, a.s., 2007, 144 s. , ISBN 978-80-247-2218-4
8. VANÍČKOVÁ, E. , BURČÍKOVÁ , P. , KERBIC. J. , a kol. , Obchodování s lidmi
za účelem sexuálního vykořisťování, ČSOD /Česká společnost na ochranu dětí/,
Praha, 2005

9. ZÁHORSKÁ, J., Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů, Praha: Portál, 2007, 136 s., ISBN 978-80-7367-236-2
10. ZOUBKOVÁ, I. , Kontrola kriminality mládeže, 1. vydání, Aleš Čeněk – POLS, Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, ISBN 80-86473-08-2
11. HULÍKOVÁ, T., KOCOUREK, J., Zpráva z projektu „ Pilotní výzkum mezi zákazníky komerčních sexuálních služeb ve dvou příhraničních regionech České republiky, , IOM-OIM, říjen 2005
12. HULÍKOVÁ, T., ČERNÍK, J., VINTR, V., KRIŠTOF, R., „Pilotní výzkum prostředí obchodu s lidmi na území České republiky „ , IOM , duben 2005
13. SCHAUER, C., Silniční prostituce dětí – Zpráva z německo-českých hranic, vydal Německý výbor UNICEF, ECPAT Německo, © 2003 Horlemann
14. Zimmermannová, C., Hossainová, M., a kol., Ukradené úsměvy – Souhrnná zpráva o dopadech obchodu se ženami a dívkami v Evropě na tělesné a duševní zdraví, IOM-OIM Praha, 2006, © The London School of Hygiene & Tropical Medicine 2006
15. Výzkum obchodu s lidmi především za účelem nucené práce – Zpráva o výsledcích sociologického výzkumu, © 2005 INTERMUNDIA, o.p.s
16. Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období 2005-2007), Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky, Praha, 2005
17. <http://www.aplikace.mvcr.cz/archiv2008/bezpecnost/prevence/daphne3.html>

18. <http://www.aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/programy/phare.html>
19. <http://www.charita.cz>
20. http://www.dchbrno.caritas.cz/06/index_old.php?IdPage=9
21. http://www.ec.europa.eu/justice_home/funding/2004_2007/daphne/doc/daphne_experience/daphne
22. <http://www.ec.europa.eu/publications/booklets/move/42/cs.pdf>
23. <http://www.iom.cz>
24. <http://www.migrace.cz>
25. <http://www.strada.cz>
26. <http://www.trestnizakonik.cz/trestni-zakon/poznamky-pod-carou.html>
27. <http://www.znojmo.caritas.cz/10navigacephp>

Seznam příloh

- Příloha 1** Manuál k sociální inkluzi obchodovaných a vykořisťovaných osob - ukázka titulní strany publikace
- Příloha 2** Cool je ... vědět víc – Ústavní výchova a rizika komerčního sexuálního zneužívání - ukázka titulní strany publikace
- Příloha 3** Jak dál ? – Doporučení pro předcházení obchodování s lidmi a vykořisťování – ukázka titulní strany publikace
- Příloha 4** Dotazník pro pracovníky nevládních organizací použitý v empirické části diplomové práce
- Příloha 5** Dotazník pro pracovníky Policie ČR použitý v empirické části diplomové práce

Manuál k sociální inkluzi obchodovaných a vykořisťovaných osob

„Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky“

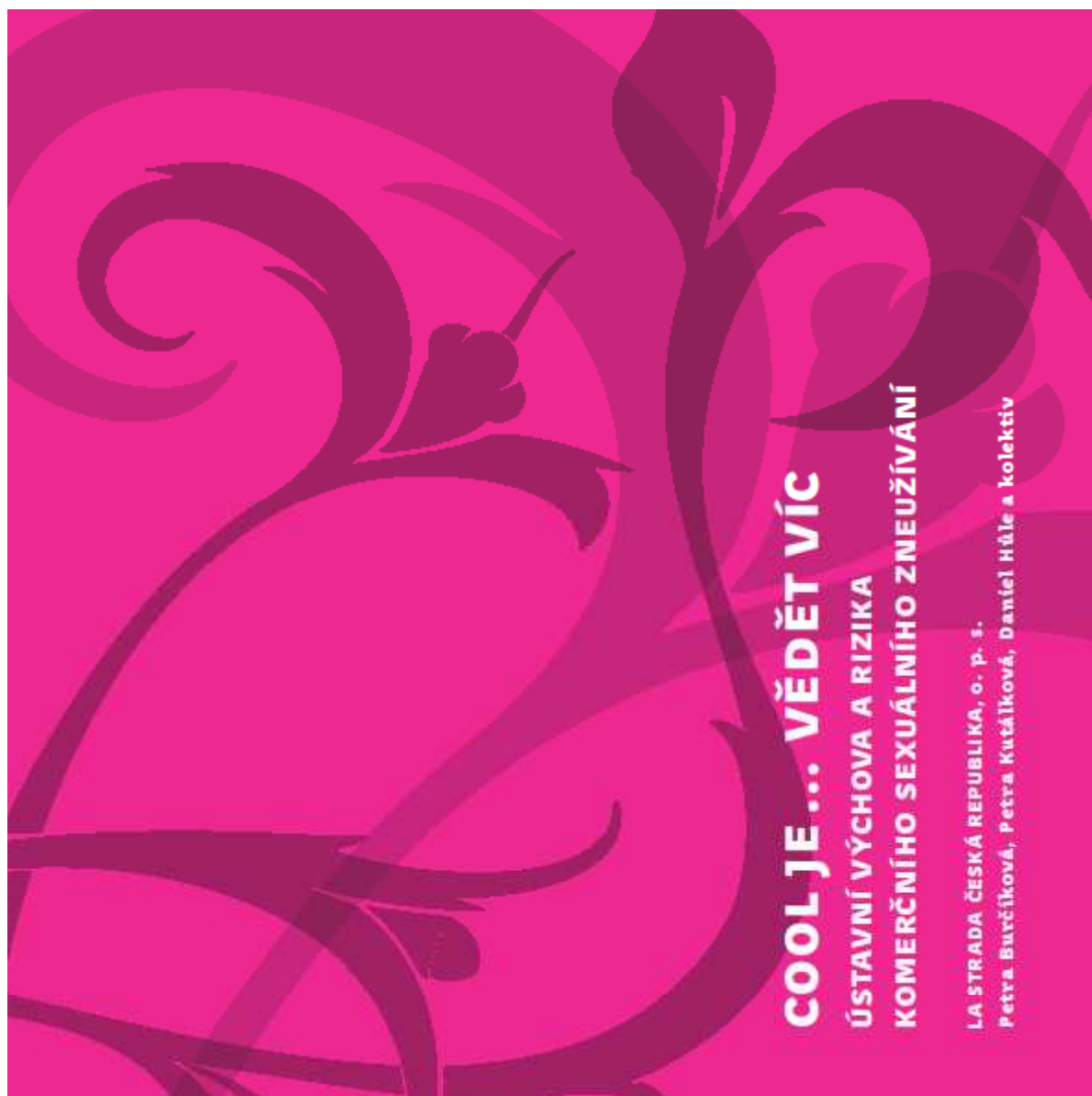
La Strada Česká republika, o.p.s., 2008

Autorský kolektiv: Burčíková, P., Jírová, E., Kalibová, K., Kefurtová, A., Krebs, M., Kutálková, P., Moroz, L., Pechová, E.

Jazyková korektorka: Eva Hronková

Grafická úprava: Roman Krejčí

ISBN 978-80-254-1312-8

COOL JE ... VĚDĚT VÍC
ÚSTAVNÍ VÝCHOVA A RIZIKA
KOMERČNÍHO SEXUÁLNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ
LA STRADA ČESKÁ REPUBLIKA, o. p. s.

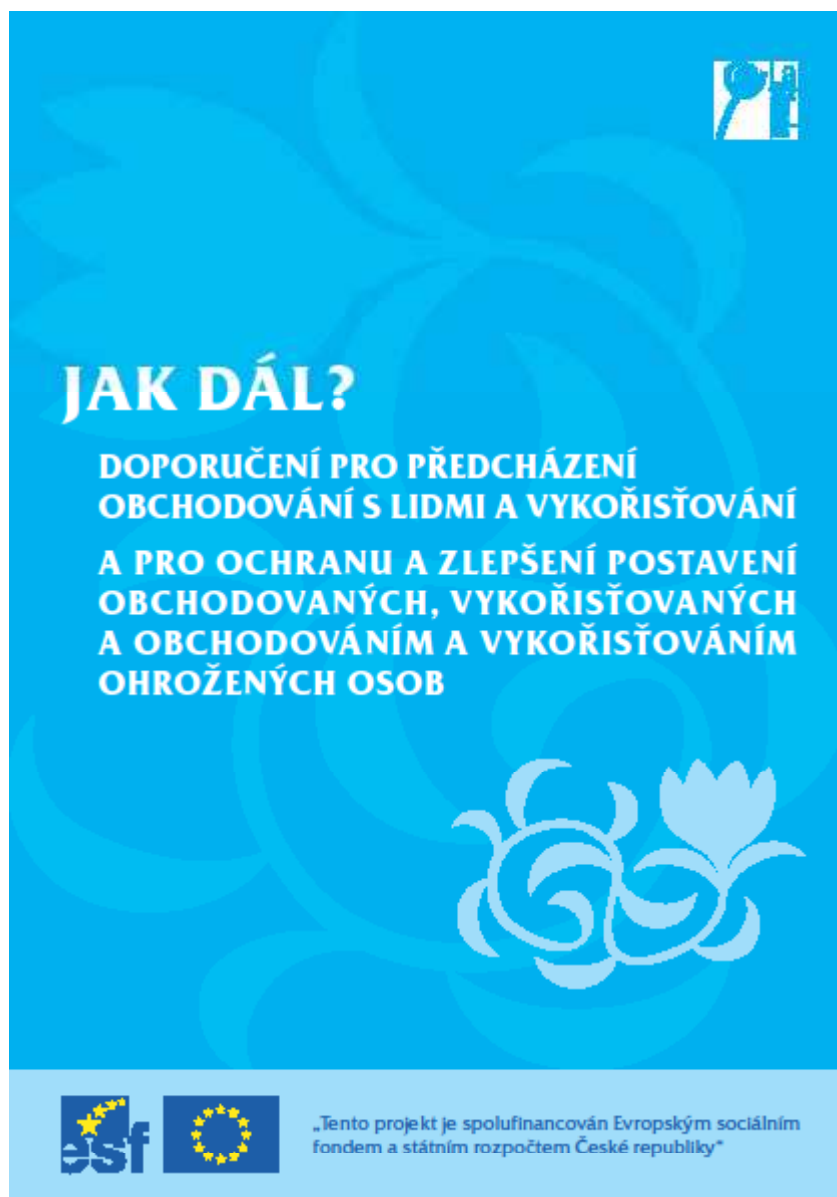
Petra Burčíková, Petra Kutálková, Daniel Hůle a kolektiv

Vydání této publikace je součástí projektu financovaného Programem Daphne II. Evropské komise.

Za její obsah nese vylučnou odpovědnost autor a Evropská komise nezodpovídá za jakékoliv využití informací, které publikace obsahuje.

La Strada Česká republika, o. p. s.

© 2008

K DAPHNE Mnoho doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu.

Můžete se s nimi seznámit na evropském serveru (<http://europa.eu.int>).

Katalogové údaje jsou uvedeny na konci této publikace.

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2005

ISBN 92-894-9269-4

© Evropská společenství, 2005

Kopírování je povoleno pouze se souhlasem autora.

Printed in Italy

VYTIŠTĚNO NA NEBĚLENÉM PAPIŘE

Příloha č. 4

Dotazník pro pracovníky NGO

- 1) Považujete informovanost o problematice obchodování s lidmi v naší republice mezi odbornou veřejností za dostatečnou?

Ano

Ne

Nevím

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

- 2) Považujete informovanost o problematice obchodování s lidmi v naší republice mezi laickou veřejností za dostatečnou?

Ano

Ne

Nevím

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

- 3) Myslíte si, že je problematika obchodování s lidmi v naší republice dostatečně prezentována?

Ano

Ne

Nevím

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

4) Je problematika obchodování s lidmi v naší republice závažným problémem?

Ano

Ne

Nevím

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

5) Víte o možnostech financování projektů na podporu a péči o oběti obchodu s lidmi v ČR?

Ano

Ne

Nevím

Jen o některých

6) Jakých dotačních titulů či donátorů využíváte pro financování služeb a projektů na podporu a péči o oběti obchodování s lidmi?

MPSV ČR

MV ČR

MZ ČR

MŠMT ČR

EU – ESF

EU - NROS

Jiné/prosím, uveďte jaké/

7) Zdají se Vám formy a možnosti získávání finanční podpory ze strany státu dostatečné?

Ano

Ne

Nevím

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

8) Jak jsou finanční prostředky z EU pro nevládní organizace dostupné?

Ohodnoťte na stupnici bodů 1-10

Obtížně dostupné 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10 Lehce dostupné

Doplňte, prosím, Vaši odpověď, proč se domníváte, že tomu tak je

9) Co by se podle Vás mělo změnit v prezentaci problematiky obchodování s lidmi v ČR?

Komentář

10) Jaká je spolupráce s ostatními složkami zabývajícími se ochranou, podporou a péčí o oběti obchodu s lidmi?

Ohodnoťte na stupnici bodů 1-10 / 1-velmi špatná, vynikající 10 /, v případě, že s některými nespolupracujete, označte je křížkem.

Mezi Vámi a ostatními NGO	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a ÚOOZ SKPV PČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a CPČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a SKPV PČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a MV ČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a MŠMT ČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a MZ ČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a MPSV ČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a ÚP	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

Mezi Vámi a úředníky státní správy soc.zabezpečení	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a zaměstnavateli	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a školami, školským zařízením	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

Velmi děkuji za Vámi věnovaný čas, Vaše informace jsou pro mne velmi důležité.
Pokud by jste měl/-a zájem o výsledky tohoto dotazníkového šetření, napište mi a
po ukončení této práce Vám mohu zaslat jeho vyhodnocení.
S přáním všeho dobrého Antonín Vavrda

Příloha č. 5

Dotazník pro pracovníky Policie ČR

- 1) Považujete informovanost o problematice obchodování s lidmi v naší republice mezi odbornou veřejností za dostatečnou?

Ano

Ne

Nevím

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

- 2) Považujete informovanost o problematice obchodování s lidmi v naší republice mezi laickou veřejností za dostatečnou?

Ano

Ne

Nevím

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

- 3) Myslíte si, že je problematika obchodování s lidmi v naší republice dostatečně prezentována?

Ano

Ne

Nevím

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

- 4) Je problematika obchodování s lidmi v naší republice závažným problémem?

Ano

Ne

Nevím

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

- 5) Víte o možnostech financování projektů na podporu a péči o oběti obchodu s lidmi v ČR?

Ano

Ne

Nevím

Jen o některých

- 6) Zdají se Vám formy finanční podpory ze strany státu pro ochranu a péči o oběti obchodu s lidmi dostatečné?

Ano

Ne

Nevím

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

- 7) Domníváte se, že jsou finanční prostředky z EU pro ochranu a péči o oběti obchodu s lidmi dostupné?

Ohodnoťte na stupnici bodů 1-10

Obtížně dostupné 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10 Lehce dostupné

Doplňte, prosím, Vaši odpověď, proč se domníváte, že tomu tak je

- 8) Co by se podle Vás mělo změnit v prezentaci problematiky obchodování s lidmi v ČR?

Komentář

- 9) Jaká je spolupráce s ostatními složkami zabývajícími se ochranou, podporou a péčí o oběti obchodu s lidmi?

Ohodnoťte na stupnici bodů 1-10 / 1-velmi špatná, vynikající 10 /, v případě, že s některými nespolupracujete, označte je křížkem.

Mezi Vámi a nevládními organizacemi	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a ÚOOZ SKPV PČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a Ciz. policíí ČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a SKPV PČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a MV ČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a MŠMT ČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a MZ ČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a MPSV ČR	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a ÚP	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a úředníky státní správy soc.zabezpečení	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a zaměstnavateli	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a školami, školským zařízením	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Mezi Vámi a	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

Komentář/možnost doplnění odpovědi /

**Velmi děkuji za Vámi věnovaný čas, Vaše informace jsou pro mne velmi důležité.
Pokud by jste měl/-a zájem o výsledky tohoto dotazníkového šetření, napište mi a
po ukončení této práce Vám mohu zaslat jeho vyhodnocení.
S přáním všeho dobrého Antonín Vavrda**